

İSTANBUL / 2025

213 SAYILI VERGİ USUL KANUNU

1.KİTAP - VERGİLENDİRME

2.KİTAP - MÜKELLEFİN ÖDEVLERİ

3.KİTAP - DEĞERLEME

4.KİTAP - CEZA HÜKÜMLERİ

5.KİTAP - VERGİ DAVALARI

Rıza CEYLAN
Vergi Müfettişi

BİLGİ NOTU:

BU SUNUM VERGİ UYGULAMASINDA 213 SAYILI KANUNUN KULLANICILARI
TARAFINDAN DAHA İYİ ANLAŞILABİLMESİ İÇİN HAZIRLANMIŞTIR.

HER SAYFADA KANUN MADDE NUMARASINA YER VERİLMİŞ OLUP KANUN METNİNDE
YER ALAN ANCAK UYGULAMADA KULLANIMI KISITLI OLAN BAZI MADDELER İLE YETKİ
MADDELERİ TENZİL EDİLMİŞTİR. KANUN MADDE METİNLERİNİN
RENKLENDİRİLMESİNDE GENEL OLARAK CÜMLE ANLAMI OLUMLU UNSURLAR YEŞİL
RENKLE, OLUMSUZ UNSURLAR İSE MOR RENKLE İŞARETLENMİŞTİR. “İNCİ, UNCU,
ÜNCÜ” GİBİ SIRA BİLDİREN SAYILARIN SONUNA NOKTA (.) İŞARETİ KONULMUŞTUR.
HER SAYFANIN SOL ÜST KISMINDA İLGİLİ MADDENİN YER ALDIĞI KİTAP, KISIM VE
BÖLÜM BİLGİLERİ YER ALMAKTADIR.

FAYDALI OLMASI DİLEĞİYLE...

SORUMLULUK REDDİ: KANUN UYGULAMASINDA İHTİLAFA DÜŞÜLEN HALLERDE 213 SAYILI VERGİ USUL KANUNUNA BAKILMALIDIR.

BU SUNUM BİLGİLENDİRME AMAÇLI OLARAK HAZIRLANMIŞTIR.

BU SUNUM BİLGİLENDİRME AMAÇLI OLARAK HAZIRLANMIŞTIR.

SORUMLULUK REDDİ: KANUN UYGULAMASINDA İHTİLAFA DÜŞÜLEN HALLERDE 213 SAYILI VERGİ USUL KANUNUNA BAKILMALIDIR.

213 SAYILI VERGİ USUL **KANUNU**

1.KİTAP - VERGİLENDİRME

KANUNUN ŞÜMULÜ

MADDE - 1

Bu kanun hükümleri **ikinci maddede yazılı olanlar dışında**, genel bütçeye giren vergi, resim ve harçlar ile il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar hakkında uygulanır.

Yukarıda yazılı vergi, resim ve harçlara bağlı olan vergi, resim ve zamlar da bu kanuna tabidir.

Bu kanunun hükümleri **kaldırılan** vergi, resim ve harçlar hakkında da uygulanır.

GÜMRÜK VE TEKEL VERGİLERİ

MADDE - 2

Gümrük idareleri tarafından alınan vergi ve resimler **bu Kanuna tabi değildir**. Bu vergi ve resimlerle ilgili olarak 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı **Gümrük Kanununun** 242. maddesi hükümleri uygulanır.

VERGİ KANUNLARININ UYGULANMASI VE İSPAT

MADDE - 3

A) Vergi kanunlarının uygulanması: Bu Kanunda kullanılan "Vergi Kanunu" tabiri işbu Kanun ile bu Kanun hükümlerine tabi vergi, resim ve harç kanunlarını ifade eder.

Vergi kanunları lafzı ve ruhu ile hüküm ifade eder. Lafzın açık olmadığı hallerde vergi kanunlarının hükümleri, konuluşundaki maksat, hükümlerin kanunun yapısındaki yeri ve diğer maddelerle olan bağlantısı göz önünde tutularak uygulanır.

B) İspat: Vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya, ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır.

Vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti yemin hariç her türlü delille **ispatlanabilir**. Şu kadar ki, vergiyi doğuran olayla ilgisi tabii ve açık bulunmayan şahit ifadesi ispatlama vasıtası olarak kullanılamaz.

İktisadi, ticari ve teknik icaplara uymayan veya olayın özelliğine göre normal ve mutad olmayan bir durumun iddia olunması halinde **ispat külfeti** bunu iddia eden tarafa aittir.

VERGİ DAİRESİ

MADDE - 4

Vergi dairesi **mükellefi tesbit eden**, **vergi tarh eden**, **tahakkuk ettiren** ve **tahsil eden** dairedir.

Mükelleflerin, vergi uygulaması bakımından hangi vergi dairesine bağlı oldukları vergi kanunları ile belirlenir. Hazine ve Maliye Bakanlığı, gerekli gördüğü hallerde; mükelleflerin iş yeri ve adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresleri ile il ve ilçelerin idari sınırlarına bağlı kalmaksızın elektronik ortamda kurulanlar dahil olmak üzere vergi daireleri ve bölge bilgi işlem merkezleri kurmaya, vergi dairelerine bağlı şubeler açmaya, vergi dairelerini diğer vergi dairelerinin şubesi olarak belirlemeye, şubelerin yetki, görev ve sorumluluklarını tespit etmeye, vergi dairelerinin yetki alanı ile vergi türleri, meslek ve iş grupları itibarıyla mükelleflerin bağlı olacakları vergi dairesini belirlemeye, bağlı olunan vergi dairesi tarafından yapılan işlemlerin diğer vergi daireleri tarafından yapılabilmesine ve vergi dairesince yapılan işlemlerin elektronik ortamda yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye, vergi dairesince bu Kanun ile diğer kanunlar kapsamında yapılan işlemlerde elektronik imza, mühür veya onay kullandırmaya, vergi daireleri tarafından düzenlenen ve vergi dairesince imzalanması gereken belgelerin Gelir İdaresi Başkanlığınca elektronik ortamda imzalanmasına, mühürlenmesine veya onaylanmasına izin vermeye, elektronik imza, mühür veya onayın kullanım usul ve esaslarını düzenlemeye yetkilidir. **Vergi daireleri tarafından düzenlenen ve imzalanması gereken belgelerin, Gelir İdaresi Başkanlığınca elektronik ortamda imzalanması, mühürlenmesi veya onaylanması durumunda belgeler vergi dairesi tarafından imzalanmış, mühürlenmiş veya onaylanmış sayılır.**

VERGİ MAHREMİYETİ

MADDE - 5

Aşağıda yazılı kimseler görevleri dolayısıyla, mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine müteallik olmak üzere öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların nef'ine kullanamazlar;

1. Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar;
2. Vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştayda görevli olanlar;
3. Vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler;
4. Vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler.

Bu yasak, yukarıda yazılı kimseler, bu **görevlerinden ayrılışları dahi devam eder.**

Ancak, **vergî güvenliğini sağlamak amacıyla** Gelir Vergisi mükelleflerinin yıllık Gelir Vergisi, sermaye şirketlerinin Kurumlar Vergisi beyannamelerinde gösterdikleri matrahları (zarar dahil) ve beyanları üzerinden tarh olunan Gelir ve Kurumlar Vergileri ile mükelleflerin ad ve unvanları, bağlı oldukları vergi dairelerince beyannamelerin verildiği yıl içinde **dairenin münasip yerlerine asılacak cetvellerle ilan olunur.** Mükellefin bağlı bulunduğu teşekkül varsa, bu ilan orada da yapılır.

Mükelleflerin vergi tarhına esas olan beyanları, kesinleşen vergi ve cezaları ile vadesi geçtiği halde ödenmemiş bulunan vergi ve ceza miktarları **Maliye Bakanlığınca açıklanabilir.** Maliye Bakanlığı bu yetkisini mahalline devredebilir. Ayrıca, kamu görevlilerince yapılan adli ve idari soruşturmalar ile ilgili olarak talep edilen **bilgi ve belgeler ile bankalara, yapacakları vergi tahsiline yönelik bilgiler verilebilir.** (yetki maddesi) **Sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenledikleri veya kullandıkları vergi inceleme raporuyla tespit olunanların, kanunla kurulmuş mesleki kuruluşlarına ve 3568 sayılı Kanunla kurulan birlik ve meslek odalarına bildirilmesi vergi mahremiyetini ihlal sayılmaz. Bu takdirde kendilerine bilgi verilen kişi ve kurumlar da bu maddede yazılı yasaklara uymak zorundadırlar.** (Yetki md.)

Gelir Vergisi mükellefleri (**Kazancı basit usulde tespit edilenler dahil**) ile sermaye şirketleri her yıl Mayıs ayının son gününe kadar vergi tarhına esas olan kazanç tutarları ile bunlara isabet eden vergi miktarlarını gösteren levhayı almak zorundadırlar. (yetki maddesi)

Gelir İdaresi Başkanlığının görev alanına ilişkin işlerde hizmet alımı yoluyla çalıştırılanlar ile hizmet alımı yapılanların ortak ve yöneticileri öğrendikleri sırlar ve gizli kalması gereken diğer hususlar açısından **bu maddede yazılı yasaklara, bu görevlerinden ayrılışları dahi, uymak zorundadır.**

Kamu kurum ve kuruluşları tarafından ilgili kanunları uyarınca mükelleflerden talep edilebilen, kurum ve kuruluşların görevleriyle doğrudan ilgili ve görevlerinin ifası için zorunluluk ve süreklilik arz eden bilgilerin, bu kurum ve kuruluşlara verilmesi vergi mahremiyetinin ihlali sayılmaz. Bu durumda, kendilerine bilgi verilenler, bu maddede yazılı yasaklara uymak zorunda olup, bu bilgilerin muhafazasını sağlamaya yönelik tedbirleri almakla yükümlüdürler. (yetki maddesi)

Açıklanan bu bilgiler ele alınarak **mükelleflerin haysiyet, şeref ve haklarına tecavüz edilemez.**

YASAKLAR

MADDE - 6

Beşinci maddede yazılı olanlar: (BKZ: Madde 5: Vergi Mahremiyeti)

1. Kendilerine, nişanlılarına ve boşanmış olsalar bile eşlerine;
2. Kan veya sıhri usul ve furuuna, evlatlığına veya kendisini evlat edinene yahut kan hısımlığında **üçüncü** (Bu derece dahil), sıhri hısımlıkta, bu hısımlığı meydana getiren evlenme ortadan kalkmış olsa bile, **üçüncü** (Bu derece dahil) **dereceye kadar** olan civar hısımlarına;
3. Kanuni temsilcisi veya vekili bulundukları kimselere;

Ait vergi inceleme ve takdir işleriyle uğraşamazlar.

Vergi muameleleri ve incelemeleri ile vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştayda görevli olanlar, mükelleflerin vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili hesap, yazı ve sair özel işlerini **ücretsiz de olsa** yapamazlar.

İDARENİN YARDIMI

MADDE - 7

Bilimum mülkiye amirleri, emniyet amir ve memurları, belediye başkanları, köy muhtarları ve kamu müesseseleri **vergi kanunlarının uygulanmasında uygulama ile ilgili memurlara ve komisyonlara** ellerindeki bütün imkanlarla kolaylık göstermeye ve yardımda bulunmaya mecburdurlar.

MÜKELLEF VE VERGİ SORUMLUSU

MADDE - 8

Mükellef, vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettüp eden **gerçek veya tüzel kişidir**.

Vergi sorumlusu, verginin ödenmesi bakımından, **alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişidir**.

Vergi kanunlarıyla kabul edilen haller müstesna olmak üzere, mükellefiyete veya vergi sorumluluğuna müteallik özel mukaveleler vergi dairelerini bağlamaz.

Bu kanunun müteakip maddelerinde geçen "**mükellef**" tabiri **vergi sorumlularına** da şamildir.

Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde bulunan her gerçek kişi ile tüzel kişilere bir vergi numarası verilir. (yetki maddesi)

VERGİ EHLİYETİ

MADDE - 9

Mükellefiyet ve vergi sorumluluğu için kanuni ehliyet şart değildir.

Vergiye doğuran olayın kanunlarla yasak edilmiş bulunması mükellefiyeti ve vergi sorumluluğunu kaldırmaz.

KANUNİ TEMSİLCİLERİN ÖDEVİ

MADDE - 10

Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, Vakıflar ve cemaatlar gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin **mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde** bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir.

Yukarıda yazılı olanların **bu ödevleri yerine getirmemeleri yüzünden mükelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya kısmen alınamayan vergi ve buna bağlı alacaklar**, **kanuni ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınır. Bu hüküm Türkiye'de bulunmayan mükelleflerin Türkiye'deki temsilcileri hakkında da uygulanır.**

Temsilciler veya teşekkülü idare edenler bu suretle ödedikleri vergiler için **asıl mükelleflere rücu edebilirler.**

Tüzel kişilerin tasfiye haline girmiş veya tasfiye edilmiş olmaları, kanuni temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını da kaldırmaz.

Tasfiye edilerek tüzel kişiliği ticaret sicilinden silinmiş olan mükelleflerin, tasfiye öncesi ve tasfiye dönemlerine ilişkin her türlü vergi tarhiyatı ve ceza kesme işlemi, müteselsilen sorumlu olmak üzere, tasfiye öncesi dönemler için kanuni temsilcilerden, tasfiye dönemi için tasfiye memurlarından herhangi biri adına yapılır. Limited şirket ortakları, tasfiye öncesi dönemlerle ilgili bu kapsamda doğacak amme alacaklarından **şirkete koydukları sermaye hisseleri oranında sorumlu olurlar.** Şu kadar ki bu fıkra uyarınca **tasfiye memurlarının sorumluluğu, tasfiye sonucu dağıtılan tutarla sınırlıdır.**

Beşinci fıkra kapsamına girmeyen tüzel kişilerin tüzel kişiliklerinin veya tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin sona ermesi halinde, sona erme tarihinden önceki dönemlere ilişkin her türlü vergi tarhiyatı ve ceza kesme işlemi, müteselsilen sorumlu olmak üzere, tüzel kişiliği olanların kanuni temsilcilerinden, tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde ise bunları idare edenler (adi ortaklıklarda ortaklardan herhangi biri) ve varsa bunların temsilcilerinden herhangi biri adına yapılır.

VERGİ KESENLERİN SORUMLULUĞU

MADDE - 11

Yaptıkları veya yapacakları ödemelerden vergi kesmeye mecbur olanlar, verginin tam olarak kesilip ödenmesinden ve bununla ilgili diğer ödevleri yerine getirmekten sorumludurlar.

Bu sorumluluk, bunların ödedikleri vergilerden dolayı **asıl mükelleflere rücu etmek hakkını kaldırmaz.**

Mal alım ve satımı ve hizmet ifası dolayısıyla vergi kesintisi yapmak ve vergi dairesine yatırmak zorunda olanların, bu yükümlülükleri yerine getirmemeleri halinde verginin ödenmesinden, alım satıma, taraf olanlar, hizmetten yararlananlar ve aralarında doğrudan veya hısımlık nedeniyle ya da sermaye, organizasyon veya yönetimine katılmak veya menfaat sağlamak suretiyle dolaylı olarak ilişkide bulunduğu tespit olunanlar **müteselsilen sorumludurlar.**

Ancak üçüncü fıkrada belirtilen müteselsilen sorumluluk **mal üreten çiftçiler ile nihai tüketiciler için söz konusu değildir.**

(yetki maddesi) Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından belirlenen safhadan önceki safhalarda tevkif yoluyla alınan vergiler iade edilmez ve süresinde ilgili vergi dairesine yatırılır. (yetki maddesi)

(yetki maddesi)

MİRASÇILARIN SORUMLULUĞU

MADDE - 12

Ölüm halinde mükelleflerin ödevleri, mirası reddetmemiş kanuni ve mansup mirasçılarına geçer. Ancak, mirasçılardan herbiri ölünün vergi borçlarından **miras hisseleri nispetinde** sorumlu olurlar.

MÜCBİR SEBEPLER

MADDE - 13

Mücbir sebepler:

1. Vergi ödevlerinden her hangi birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk;
2. Vergi ödevlerinin yerine getirilmesine engel olacak yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi afetler;
3. Kişinin iradesi dışında vukua gelen mecburi gaybubetler;
4. Sahibinin iradesi dışındaki sebepler dolayısıyla defter ve vesikalarının elinden çıkmış bulunması;
gibi hallerdir.

KANUNİ VE İDARİ SÜRELER

MADDE - 14

Vergi muamelelerinde süreler vergi kanunları ile belli edilir.

Kanunda açıkça yazılı olmayan hallerde 15 günden aşağı olmamak şartıyla bu süreyi, **tebliği yapacak olan idare belirler** ve ilgiliye tebliğ eder.

MÜCBİR SEBEPLERLE GECİKME

MADDE - 15

13. maddede yazılı **mücbir sebeplerden her hangi birinin bulunması halinde bu sebep ortadan kalkıncaya kadar süreler işlemez.** **Bu takdirde tarh zamanaşımı işlemeyen süreler kadar uzar.** (BKZ: Madde 13: Mücbir Sebepler)

Bu hükmün uygulanması için mücbir sebebin malum olması veya ilgililer tarafından ispat veya tevsik edilmesi lazımdır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, mücbir sebep sayılan haller nedeniyle; bölge, il, ilçe, mahal, organize sanayi bölgesi, teknoloji geliştirme bölgesi, endüstri bölgesi, serbest bölgeler gibi bölgeler veya afete maruz kalanlar itibarıyla; mükellefiyet ve vergi türü, vergilendirme ve defter tutma usulü, faaliyet konusu, iş yerleri, sektörler, aktif toplamı, öz sermaye toplamı, satış hasılatı, çalıştırılan hizmet erbabı sayısını birlikte veya ayrı ayrı dikkate alarak mücbir sebep hali ilân etmeye; bu sürede vergi ödevlerinden yerine getirilemeyecek olanları; vergi türü ve vergilendirme dönemi itibarıyla bu fıkra kapsamında belirlenen kriterler ile faaliyete devam edilip edilmediğini birlikte veya ayrı ayrı dikkate alarak belirlemeye yetkilidir. **Mücbir sebep hali ilan edilen yerlerde mücbir sebep, bu durumun vukua geldiği tarihin rastladığı ayı izleyen üçüncü ayın son günü itibarıyla bitmiş sayılır.** Bakanlık; bu süreyi mücbir sebep halinin vukua geldiği tarihin rastladığı ayı izleyen on sekizinci ayın sonunu geçmemek kaydıyla uzatabilir, bu fıkra kapsamında yetkisini, vergi türleri ve iş yerleri itibarıyla; beyannamelerin toplulaştırılması, yeni beyanname verme süreleri belirlenmesi ve beyanname verme zorunluluğunun kaldırılması şeklinde de kullanabilir.

ÖLÜM HALİNDE SÜRENİN UZAMASI

MADDE - 16

Vergi kanunlarında hüküm bulunmayan hallerde **ölüm dolayısıyla mirasçılara geçen ödevlerin yerine getirilmesinde bildirme ve beyanname verme sürelerine üç ay eklenir.**

MÜHLET VERME

MADDE - 17

Zor durumda bulunmaları hasebiyle vergi muamelelerine müteallik ödevleri süresi içinde yerine getiremeyecek olanlara, kanuni sürenin bir katını, kanuni sürenin bir aydan az olması halinde bir ayı geçmemek üzere, Maliye Bakanlığınca münasip bir **mühlet verilebilir.**

Bu mühletin verilebilmesi için:

1. Mühlet isteyen sürenin bitmesinden evvel **yazı ile istemde bulunmalıdır.**
2. İstemde gösterilen **mazeret**, mühlet verecek makam tarafından **kabule layık görülmelidir.**
3. Mühletin verilmesi halinde **verginin alınması tehlikeye girmemelidir.**

Maliye Bakanlığı mühlet verme yetkisini tamamen veya kısmen mahalline devredebileceği gibi bölgeler, iller, ilçeler veya sektörler ile iş kolları ya da mükellef grupları itibarıyla yazılı başvuru şartı aramaksızın da kullanabilir.

SÜRELERİN HESAPLANMASI

MADDE - 18

Vergi kanunlarında yazılı süreler aşağıdaki şekilde hesaplanır:

- 1. Süre gün olarak belli edilmişse başladığı gün hesaba katılmaz ve son günün tatil saatinde biter;**
- 2. Süre hafta veya ay olarak belli edilmişse başladığı güne son hafta veya ayda tekabül eden günün tatil saatinde biter. Sürenin bittiği ayda, başladığı güne tekabül eden bir gün yoksa süre o ayın son gününün tatil saatinde biter;**
- 3. Sonu belli bir gün ile tayin edilen sürelerde, süre o günün tatil saatinde biter;**
- 4. Resmi tatil günleri süreye dahildir. Şu kadar ki, sürenin son günü resmi tatile rastlarsa tatili takibeden ilk iş gününün tatil saatinde biter.**

VERGİYİ DOĞURAN OLAY

MADDE - 19

Vergi alacağı, vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya **hukuki durumun tekemmülü ile doğar.**

Vergi alacağı mükellef bakımından vergi borcunu teşkil eder.

TARH

MADDE - 20

Verginin tarhı, vergi alacağının kanunlarında gösterilen **matrah ve nispetler üzerinden** vergi dairesi tarafından hesaplanarak bu alacağı **miktar itibariyle tesbit eden** idari muameledir.

TEBLİĞ

MADDE - 21

Tebliğ, **vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden** hususların yetkili makamlar tarafından mükellefe veya ceza sorumlusuna yazı ile bildirilmesidir.

TAHAKKUK

MADDE - 22

Verginin tahakkuku, tarh ve tebliğ edilen bir verginin ödenmesi gereken bir safhaya gelmesidir.

TAHSİL

MADDE - 23

Verginin tahsili, kanuna uygun surette ödenmesidir.

TAHAKKUKU TAHSİLE BAĞLI VERGİLER

MADDE - 24

Mahiyetleri itibariyle tahakkuku tahsile bağlı vergilerde, verginin tahsili tahakkuku da içine alır.

TAHAKKUK FİŞİ ESASI

MADDE - 25

Vergi kanunlarına göre beyan üzerinden alınan vergiler "**Tahakkuk fişi**" ile **tarh ve tahakkuk ettirilir.**

Bu esasa göre, vergi dairesince beyannamenin alınması üzerine bir tahakkuk fişi tanzim olunur ve bunun bir nüshası mükellefe veyahut beyannameyi mükellef namına vergi dairesine tevdi edene verilir. Bu suretle vergi tahakkuk etmiş olur. Tahakkuk fişinin mükellefe verilen nüshası aynı zamanda beyannamenin makbuzu yerine geçer.

Lüzum görülen hallerde beyana dayanan vergi tahakkuk fişi yerine ihbarname ile tebliğ olunabilir. Kanunen belli hallerde tebliğ tekalif cetvelinin ilanıyla yapılır.

TAHAKKUK FİŞİNİN MUHTEVİYATI

MADDE - 26

Tahakkuk fişi aşağıda yazılı malumatı ihtiva eder:

1. Fişin sıra numarası;	7. Mükellefin açık adresi;
2. Tanzim tarihi;	8. Verginin matrahı;
3. Verginin nevi;	9. Verginin hesabı;
4. Vergi beyannamesinin tarihi;	10. Verginin miktarı;
5. Beyannamenin ilgili bulunduğu vergilendirme dönemi;	11. Vergi mahkemesinde dava açılması ve düzeltme ile ilgili hükümlere ait kısa bilgi.
6. Mükellefin soyadı ve adı (Tüzel kişilerde unvanı);	

TAHAKKUK FİŞİNİN KESİNLİĞİ

MADDE - 27

Vergi beyannamesini ilgili vergi dairesine tevdi eden **kimsenin kendisine verilen tahakkuk fişini almaması, beyannamede yazılı matrah üzerinden tarhı gereken verginin tahakkukuna engel olmaz.** Bu takdirde tahakkuk fişinin mükellefe verilecek nüshası 28. maddede yazılı olduğu şekilde posta ile mükellefe gönderilir.

VERGİ BEYANNAMESİNİN POSTAYLA VEYA ELEKTRONİK ORTAMDA GÖNDERİLMESİ

MADDE - 28: BKZ : İlgili Kanun Maddesi

BEYANNAME VERME VE ÖDEME SÜRELERİNDE YETKİ

MÜKERRER MADDE - 28: BKZ : İlgili Kanun Maddesi

İKMALEN VERGİ TARHI

MADDE - 29

İkmalen vergi tarhı, her ne şekilde olursa olsun bir vergi tarh edildikten sonra bu vergiye müteallik olarak meydana çıkan ve defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak miktarı tespit olunan bir matrah veya matrah farkı üzerinden alınacak verginin tarh edilmesidir.

Özel kanunlarında ikmalen tarhiyata ilişkin olarak yer alan hükümler saklıdır.

RE'SEN VERGİ TARHI

MADDE - 30

Resen vergi tarhı, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitine imkan bulunmayan hallerde takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunmasıdır. İnceleme raporunda bu maddeye göre belirlenen matrah veya matrah farkı resen takdir olunmuş sayılır.

Aşağıdaki hallerden herhangi birinin bulunması durumunda, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitinin mümkün olmadığı kabul edilir.

1. Vergi beyannamesi kanuni süresi geçtiği halde verilmemişse,
2. Vergi beyannamesi kanuni veya ek süreler içinde verilmekle beraber beyannamede vergi matrahına ilişkin bilgiler gösterilmemiş bulunursa,

RE'SEN VERGİ TARHI

MADDE - 30

3. Bu kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerin hepsi veya bir kısmı tutulmamış veya tasdik ettirilmemiş olursa veya vergi incelenmesi yapmaya yetkili olanlara her hangi bir sebeple ibraz edilmezse,

4. Defter kayıtları ve bunlarla ilgili vesikalar, vergi matrahının doğru ve kesin olarak tesbitine imkan vermiyecek derecede noksan, usulsüz ve karışık olması dolayısıyla ihticaca salih bulunmazsa.

5. (Mülga)

6. Tutulması zorunlu olan defterlerin veya verilen beyannamelerin gerçek durumu yansıtmadığına dair delil bulunursa.

7. (Mülga)

8. Bu Kanunun mükerrer 227. maddesi uyarınca 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarına imzalattırma mecburiyeti getirilen beyanname ve ekleri imzalattırılmazsa veya tasdik kapsamına alınan konularda yeminli mali müşavir tasdik raporu zamanında ibraz edilmezse,

9. (Mülga)

Yukarıdaki 2. bentde yazılı halin vukuunda mükellefe, **takdir komisyonu tarafından 15 günden az olmamak üzere bir mühlet verilerek vergi matrahına ilişkin bilgileri vermeye ve kanuni defterlerini ibraz etmeye davet olunur.** Bu davet üzerine mükellef istenilen bilgileri verir ve kanuni defterlerini ibraz ederse, defter ve vesikalar ihticaca salih bulunmak şartıyla, mükellefe takdir olunacak matrah defter ve vesikaları kayıtlarına göre tesbit olunacak miktardan fazla olamaz.

Vergi beyannamesini kanuni süresi geçtikten sonra vermiş olanlara bu beyannamede gösterdikleri matrah üzerinden re'sen gerekli tarhiyat yapılır ve bu beyannameler re'sen takdir için takdir komisyonuna sevk edilmez. Ancak, vergi incelemesine başlanılmasından veya takdir komisyonuna sevk edilmesinden sonra kendiliğinden verilen beyannameler için bu hüküm uygulanmaz.

Yukarıdaki bentlerin hükümlerine göre re'sen vergi tarhını gerektirir bir sebep yanında ikmalen vergi tarhını da lüzumlu kılan bir durum mevcut ise re'sen takdir sonucu beklenmeksizin gerekli ikmal tarhiyatı yapılır. **Re'sen takdir sırasında ikmal tarhiyatına mesnet olan matrah farkı nazara alınmışsa** vergi tarhı sırasında evvelce tarh edilmiş olan vergi indirilir.

VERGİNİN İDARECE TARHI

MÜKERRER MADDE - 30

Verginin idarece tarhı; 29. ve 30. maddeler dışında kalan hallerde, mükelleflerin verginin tarhı için vergi kanunları ile muayyen zamanlarda müracaat etmemeleri veya aynı kanunlarla kendilerine tahmil edilen mecburiyetleri yerine getirmemeleri sebebiyle zamanında tarh edilemeyen verginin kanunen belli matrahlar üzerinden idarece tarh edilmesidir.

Bu takdirde vergi, 131. madde mucibince tanzim edilen **yoklama fişine** müsteniden tarh olunur.

Bu şekilde tarh olunan vergilerle cezalarına ilişkin ihbarnameler bir taraftan, mükellefin bilinen adresine posta ile yollanır; diğer taraftan mükellefin adını, soyadını, hesap numarasını, işini, adresini tarh edilen verginin ve kesilen cezanın miktar ve cinsini gösterir bir ilan vergi dairesinin ilan koymaya mahsus mahalline asılır.

İlanın asılması keyfiyeti ve tarihi tutanakla tesbit olunur.

Verginin tahakkuku ve cezanın kesinleşmesi için geçmesi gereken vergi mahkemesinde dava açma süresi; mükellefin bilinen adresinde tebligat yapıldığı hallerde tebliğ tarihinden, aksi halde tutanakla tespit olunan ilan tarihinden başlar.

TAKDİR KARARI

MADDE - 31

Takdir komisyonunca belli edilen matrah veya matrah kısmı takdir kararına bağlanır.

Takdir kararları komisyonun başkan ve üyeleri tarafından imzalanır.

Takdir kararlarında aşağıda yazılı malumat bulunur:

1. Kararın sıra numarası;
2. Kararın tarihi;
3. Mükellefin soyadı ve adı (Tüzel kişilerde unvanı);
4. Mükellefin açık adresi;
5. Takdirin ilgili bulunduğu vergi;
6. Takdirin ilgili bulunduğu vergilendirme dönemi;
7. Takdir edilen matrah;
8. Takdirin müstenidatı ve takdir hakkında izahat.

TAKDİR KARARLARININ TEVDİİ

MADDE - 32

Takdir kararları komisyonca imza karşılığında vergi dairesine tevdi olunur.

RE'SEN TARHTA MAHSUP

MADDE - 33

Re'sen takdir olunan matrah, mükellef tarafından bildirilen matrahtan fazla değilse, re'sen vergi tarh edilmez; fazla ise sadece aradaki fark üzerinden vergi tarh olunur.

İHBARNAME ESASI

MADDE - 34

İkmalen ve re'sen tarh edilen vergiler "**İhbarname**" ile ilgililere tebliğ olunur. Nev'i ve doğuşu ayrı olan vergiler için ayrı ihbarname kullanılır.

İHBARNAMENİN MUHTEVİYATI

MADDE - 35

İhbarname aşağıda yazılı malumatı ihtiva eder:

1. İhbarnamenin sıra numarası;
2. İhbarnamenin tanzim tarihi;
3. Verginin nev'i;
4. Mükellefin soyadı adı (Tüzel kişilerde unvanı);
5. Mükellefin açık adresi;
6. Vergilendirme dönemi;
7. Verginin matrahı;
8. Verginin hesabı;
9. Verginin miktarı;
10. Kısa ve açık bir ifade ile ikmalen veya re'sen vergi tarhını icap ettiren sebepler;
11. Vergi mahkemesinde dava açma süresi;
12. Vergi mahkemesinde dava açma şekli.

Takdir komisyonunun kararı üzerine tarh edilen vergilerde kararın ve re'sen takdiri gerektiren inceleme raporunun birer sureti ihbarnameye eklenir.

KURULUŞ

MADDE - 72

Takdir Komisyonu; illerde defterdarın, ilçelerde malmüdürünün (müstakil vergi dairesi olan ilçelerde ilgili vergi dairesi müdürünün) veya bunların tevkil edecekleri memurların başkanlığı altında ilgili vergi dairesinin yetkili iki memuru ile seçilmiş iki üyeden kurulur.

Arsalara ait asgari ölçüde birim değer tespitinde takdir komisyonu; belediye başkanı veya tevkil edeceği memurun başkanlığı altında belediyenin yetkili bir memuru ile defterdarın, vergi dairesi başkanlığı bulunan yerlerde ise vergi dairesi başkanının görevlendireceği iki memur, tapu sicil müdürü veya tevkil edeceği bir memur ve ticaret odasınca seçilmiş bir üye (ilgili olduğu arsalara ilişkin takdir komisyonlarına organize sanayi bölgesini temsilen bir üye) ile ilgili mahalle ve köyün muhtarından kurulur.

Araziye ait asgari ölçüde birim değer tespitinde takdir komisyonu, valinin başkanlığı altında defterdar, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı il müdürü ile il merkezlerindeki ticaret ve ziraat odalarından seçilmiş birer üyeden kurulur.

Takdir komisyonları daimi veya geçici olurlar. (yetki maddesi)

Daimi komisyon bulunmayan yerlerde takdir işleri geçici komisyonlar tarafından görülür.

ÜYELERİN SEÇİLMESİ

MADDE - 73

Üyeler, tüccarlar için ticaret odasınca, diğer sanat ve meslek erbabı için bunların mensup oldukları mesleki teşekküllerce kendi üyeleri arasından veya hariçten seçilir. Bu teşekküller, Takdir Komisyonu Başkanının yazılı talebi üzerine en geç bir ay içinde iki asil ve iki yedek üye seçmeye mecburdurlar. Bu mecburiyet zamanında yerine getirilmezse üyeler mahallin en büyük mülkiye amiri tarafından seçilir.

Komisyon toplantılarını mükellefin sanat veya meslek bakımından bağlı veya ilgili olduğu teşekkülden, servet takdiri işlerinde ise yalnız Ticaret Odasından seçilen üyeler (Arsalara ait asgari ölçüde birim değerlerinin tespiti sırasında ticaret odasından seçilen üyelerden biri yerine ilgili mahalle veya köyün muhtarı) iştirak eder. Ticaret Odası ve mesleki teşekkül bulunmayan yerlerde bunlar tarafından seçilecek üyeler, yukarıdaki esaslara göre belediyeler tarafından seçilir.

Komisyonlar kendilerine tahsis edilen dairede, yoksa, vergi dairesinde toplanır ve keyfiyet bir tutanakla tesbit olunur.

KOMİSYONLARIN GÖREVLERİ

MADDE - 74

a) 72. maddenin birinci fıkrasına göre kurulan takdir komisyonunun görevleri şunlardır.

1. Yetkili makamlar tarafından istenilen matrah ve servet takdirlerini yapmak;

2. Vergi kanunlarında yazılı fiyat, ücret veya sair matrah ve kıymetleri takdir etmek (Bu gibi takdirler de takdir kararına bağlanır.)

Takdir komisyonu bu görevlerini yaparken takdir sebepleri bulunup bulunmadığını incelemeyiz. Yalnız hatalı gördüğü muamelelerde, ilgili vergi dairesini yazı ile ikaz etmeye mecburdur.

b) 72. maddenin ikinci fıkrasına göre kurulan takdir komisyonu: 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 29. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca arsalar için her mahalle ve arsa sayılacak parsellenmemiş arazide her köyün cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeleri (Turistik bölgelerde değer bakımından farklı olanlar ilgili valilerce tespit edilecek pafta, ada veya parsel) itibariyle asgari ölçüde birim değer tespit etmekle görevlidir.

c) 72. maddenin üçüncü fıkrasına göre kurulan takdir komisyonu: 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 29. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca her il veya ilçe için arazinin cinsi (Kıraç, taban ve sulak) itibariyle asgari ölçüde birim değer tespit etmekle görevlidir.

(b) ve (c) fıkralarına göre yapılacak değer tespitinde, Emlak Vergisi Kanununun 31. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan normlardan ve bu maddeye göre hazırlanmış bulunan yönetmelik hükümleri ile gerektiğinde bilirkişiden yararlanılır.

KOMİSYONUN YETKİLERİ

MADDE - 75

72. maddenin birinci fıkrasına göre kurulan takdir komisyonu **74. maddedeki görevleri dolayısıyla** bu Kanunda yazılı **inceleme yetkisine haizdir.**

Komisyon, **servetleri, sınai hakları ve telif haklarını, imtiyazları, madenleri, mücevheratı, eski eserleri ve sanat eserlerini** değerlemede **bilirkişiye müracaat edebilir.**

72. maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına göre kurulan takdir komisyonları 79. maddede yazılı yetkileri haizdir. (BKZ: Madde 72: Kuruluş, Madde 74:Komisyonun Görevleri, Madde 79: Yetki)

BEYANA BAĞLILIK

MADDE - 76

Mükellefin evvelce beyan ettiği bir matraha ait olan takdir işlerinde, takdir olunan matrah **mükellefin beyanından düşük olamaz.**

BKZ: İKİNCİ, ÜÇÜNCÜ, DÖRDÜNCÜ, BEŞİNCİ BÖLÜM (MADDE 77-92)

TEBLİĞ ESASLARI

MADDE - 93

Tahakkuk fişinden gayri, vergilendirme ile ilgili olup, hüküm ifade eden bilimum vesikalar ve yazılar adresleri bilinen gerçek ve tüzel kişilere posta vasıtasıyla ilmühaberli taahhütlü olarak, adresleri bilinmeyenlere ilan yolu ile tebliğ edilir.

Şu kadar ki, ilgilinin kabul etmesi şartıyla, tebliğin daire veya komisyonda yapılması caizdir.

TEBLİĞ YAPILACAK KİMSELER

MADDE - 94

Tebliğ mükelleflere, bunların kanuni temsilcilerine, umumi vekillerine veya vergi cezası kesilenlere yapılır.

Tüzel kişilere yapılacak tebliğ, bunların başkan, müdür veya kanuni temsilcilerine, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde bunları idare edenlere veya temsilcilerine yapılır. Tüzel kişilerin müteaddit müdür veya temsilcisi varsa tebliğin bunlardan birine yapılması kafidir.

Tebliğ, kendisine tebligat yapılacak kimsenin bulunmaması halinde ikametgah adresinde bulunanlardan veya işyerlerinde memur ya da müstahdemlerinden birine yapılır. (Muhatap yerine bu şekilde kendisine tebliğ yapılacak kimsenin görünüşüne nazaran 18 yaşından aşağı olmaması ve bariz bir surette ehliyetsiz bulunmaması gerekir.)

VELİ, VASİ VE KAYYIMLARA TEBLİĞ

MADDE - 95

Mükellef yerine geçen **veli**, **vasi** veya **kayyım gibi** vergi sorumlusu birden fazla olursa, **tebliğ** bunlardan yalnız birine yapılabilir.

Şayet tebliğin mevzuu olan işe **ayrı bir vasi veya kayyım bakmakta ise**, tebliğ bunlara yapılır.

VASITALI TEBLİĞ

MADDE - 96

Kara, deniz, hava ve jandarma eratına yapılacak tebliğler kıta komutanı veya müessese amiri gibi **en yakın üst vasıtasıyla** yapılır. Bu evrakı derhal tebliğ olunacak kimseye vermediği takdirde üst tazminle mahkum olur. Bu cihetin tebliğ evrakında yazılı olması şarttır.

YABANCI MEMLEKETTE BULUNANLARA TEBLİĞ

MADDE - 97

Yabancı memlekette bulunanlara tebliğ o memleketin yetkili makamı vasıtasıyla yapılır. Bunun için anlaşma varsa veya o memleketin kanunları müsait ise o yerdeki Türk siyasi memuru veya konsolosu tebliğin yapılmasını yetkili makamdan ister.

Kendisine tebliğ yapılacak kişi Türk vatandaşı ise tebliğ Türk siyasi memuru veya konsolosu vasıtasıyla de yapılabilir. Bu hâlde bildirim Türkiye elçiliği veya konsoloslugu veya bunların görevlendireceği bir memur yapar. Tebliğin konusu ile hangi merci tarafından çıkarıldığı bilgilerin yer aldığı ve otuz gün içinde başvurulmadığı takdirde tebliğin yapılmış sayılacağı ihtarını içeren bildirim, muhataba o ülkenin mevzuatının izin verdiği yöntemle gönderilir. Bildirimin o ülkenin mevzuatına göre muhataba tebliğ edildiği belgelendirildiğinde, **tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Türkiye elçiliği veya konsolosluguna başvurulmadığı takdirde tebligat otuzuncu günün bitiminde yapılmış sayılır.** Muhatap, Türkiye elçiliği veya konsolosluguna başvurduğu takdirde tebliğ evrakını almaktan kaçınırsa bu hususta düzenlenecek tutanak tarihinde tebliğ yapılmış sayılır. Evrak bekletilmeksizin merciine iade edilir.

Yabancı memleketlerde bulunan kimselere tebliğ olunacak evrak, tebligatı çıkaran merciin bağlı bulunduğu Bakanlık vasıtasıyla Dışişleri Bakanlığına, oradan da Türkiye elçilik veya konsolosluguna gönderilir. Şu kadar ki, vergi dairelerinin yabancı memleketlerde bulunan kimselere tebliğ olunacak evrakları, vergi dairesi başkanlıkları; vergi dairesi başkanlığı bulunmayan yerlerde ise defterdarlıklar tarafından doğrudan Türkiye elçilik veya konsolosluguna gönderilir.

Yabancı memlekette resmi görevle bulunan Türk memurlarına tebliğ Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla yapılır.

Yabancı memlekette bulunan askeri şahıslara yapılacak tebliğ, bağlı bulundukları kara, deniz, hava kuvvetleri komutanlıklarıyla Jandarma Genel Komutanlığı vasıtasıyla yapılır.

VASITALI TEBLİĞ

MADDE - 98

Kamu idare ve müesseselerine yapılacak tebliğ, bu idare ve müesseselerin **en büyük amirlerine** veya **bunların muavinlerine** veya **en büyük amirin yetkili kılacağı memurlara** yapılır.

KAPALI ZARF ESASI

MADDE - 99

Posta ile tebliğde tebliğ edilecek vesika kapalı bir zarf içinde postaya verilir. Bunun için, şekilleri Maliye Bakanlığınca tesbit edilen özel zarflar kullanılır.

BİLİNEREN ADRESLERE TEBLİĞ

MADDE - 100

Bilinen adrese gönderilen mektuplar posta idaresince muhatabına teslim edildiği tarihte tebliğ edilmiş sayılır.

BİLİNER ADRESLER

MADDE - 101

Bu Kanuna göre **bilinen adresler şunlardır:**

1. Mükellef tarafından **işe başlamada veya adres değişikliğinde bildirilen işyeri adresleri,**
2. Yoklama fişinde veya ilgilinin imzası bulunmak şartıyla yetkili memurlar tarafından bir tutanakla tespit edilen işyeri adresleri,
3. 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa göre oluşturulan **adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi.**

Birinci fıkranın (1) ve (2) numaralı bentlerinde yazılı bilinen adreslerden **tarih itibarıyla tebligat yapacak makama en son olarak bildirilmiş veya bu makamca tespit edilmiş olanı dikkate alınır ve tebliğ öncelikle bu adreste yapılır.**

İşyeri adresinde tebliğ yapılacak olanların bu **adresinde bulunamaması, işin bırakılması veya işin bırakılmış addolunması hallerinde tebliğ,** gerçek kişilerde kendisinin, tüzel kişilerde bunların başkan, müdür veya kanuni temsilcilerinden birinin, tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde ise bunları idare edenler veya varsa temsilcilerinden herhangi birinin adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresinde yapılır.

İşyeri adresi olmayanlara tebliğ, doğrudan adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresinde yapılır.

TEBLİĞ EVRAKININ TESLİMİ

MADDE - 102

Tebliğ olunacak evrakı içeren zarf posta idaresince muhatabına verilir ve bu durum muhatap ile posta memuru tarafından tebliğ alındısına tarih ve imza konulmak suretiyle tespit olunur.

Muhatap imza edecek kadar yazı bilmez veya herhangi bir sebeple imza edemeyecek durumda bulunursa **sol elinin başparmağı bastırılmak suretiyle tebliğ edilir.**

Muhatap tebellüğden imtina ederse, tebliğ evrakının gönderildiği idareden alınabileceği şerhini içeren bir pusula kapıya yapıştırılır. Posta memuru, durumu tebliğ alındısı üzerine şerh ve imza ederek, tebliğ olunacak evrakı tebliği yaptıran idareye teslim eder. **Bu durumda tebliğ, pusulanın kapıya yapıştırıldığı tarihte yapılmış sayılır.**

Bu Kanunun **101. maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı** bentlerinde sayılan işyeri adreslerine tebliğe çıkılan hallerde, tebliğ yapılacak olanların bu **adreste bulunamaması durumunda** (**Bulunamama durumu o adresten geçici ayrılmaları da kapsar.**) durum, posta memuru tarafından tebliğ alındısı üzerine şerh ve imza edilerek, tebliğ evrakı gönderildiği idareye iade edilir. Bu durumda bu Kanunun 101. maddesinin üçüncü fıkrasına göre işlem yapılır.

Bu Kanunun **101. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı** bendinde sayılan adrese tebliğe çıkılan hallerde, tebliğ yapılacak kişinin **adresinde bulunamaması durumunda** (**Bulunamama durumu o adresten geçici ayrılmaları da kapsar.**) durum, posta memuru tarafından tebliğ alındısı üzerine şerh ve imza edilerek, tebliğ evrakı gönderildiği idareye iade edilir. Bunun üzerine tebliği çıkaran merci tarafından tayin olunacak münasip bir süre sonra yeniden tebliğ çıkarılır. **İkinci defa çıkarılan tebliğ evrakı** da aynı sebeplerle tebliğ edilemezse, tebliğ evrakının gönderildiği idareden alınabileceği şerhini içeren bir **pusula kapıya yapıştırılır.** Bu durum, posta memuru tarafından tebliğ alındısı üzerine şerh ve imza edilerek, tebliğ evrakı, gönderildiği idareye iade edilir. **Tebliğ evrakının pusulanın yapıştırıldığı tarihten itibaren on beş gün içerisinde muhatapı tarafından alınması hâlinde alındığı günde, bu süre içerisinde alınmaması hâlinde ise on beşinci günde tebliğ yapılmış sayılır.** (yetki maddesi)

TEBLİĞİN İLANLA YAPILACAĞI HALLER

MADDE - 103

Aşağıda yazılı hallerde tebliğ **ilan yoluyla** yapılır:

1. Muhatabın bu Kanunun 101. maddesi kapsamında bilinen adresi yoksa,
2. Bu Kanunun 101. maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentlerinde sayılan bilinen adreste tebliğ yapılamaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde kayıtlı bir adresi bulunmazsa,
3. Yabancı memleketlerde bulunanlara tebliğ yapılmasına imkân bulunmazsa,
4. Başkaca nedenlerden dolayı tebliğ yapılmasına imkân bulunmazsa. (BKZ: Madde 101: Bilinen Adresler)

İLANIN ŞEKLİ

MADDE - 104

İlan aşağıdaki şekilde yapılır:

- İlan yazısı tebliğ yapan vergi dairesinin ilan koymaya mahsus mahalline asılır ve (3) numaralı bende göre ilana çıkarılır. Tebliğin konusu, her biri için ayrı ayrı olmak üzere, **(24.000 TL)** az vergi veya vergi cezasına taalluk ettiği takdirde ayrıca (3) numaralı bende göre ilan yapılmaz ve **ilan yazısının askıya çıkarıldığı tarihi izleyen onbeşinci gün ilan tarihi** olarak kabul edilir.
- İlan yazısının bir sureti mükellefin bilinen son adresinin bağlı olduğu muhtarlığa gönderilir.
- İlan ile yapılan tebliğin konusu **(24.000-2.400.000 TL) arasındaki** vergi veya vergi cezasına taalluk ettiği takdirde ilan, ilgili vergi dairesinin bulunduğu yerin belediye sınırları içinde çıkan bir veya daha fazla gazetede ve bir internet haber sitesinde yayımlanır. Tutarın **(2.400.000 TL ve üzeri)** aşması halinde ilan, Türkiye genelinde yayın yapan günlük gazetelerden birinde ve bir internet haber sitesinde ayrıca yapılır.
- İlan yolu ile yapılan tebliğin konusu her biri için ayrı ayrı olmak üzere **(24.000)** Türk lirasından fazla vergi veya vergi cezasına taalluk ettiği takdirde ilan ayrıca Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı vergi daireleri açısından Gelir İdaresi Başkanlığının, diğerleri için ilgili idarenin resmi internet sitesinde de duyurulabilir.

Tebliğ olunacak evrakın örnekleri yabancı memlekette bulunan mükellefin bilinen adresine ayrıca posta ile gönderilir. (yetki maddesi)

İLANIN MUHTEVİYATI

MADDE - 105

İlanlarda, tebliğin ilgili bulunduğu vergiler gösterilmek suretiyle adları (Tüzel kişilerde unvanları) yazılı muhataplara aşağıdaki hususlar ihtar olunur:

1. İlan tarihinden başlayarak **bir ay içinde** ilanı yapan makama bizzat veya bilvekele müracaat etmeleri veyahut taahhütlü mektup veya telgrafla açık adreslerini bildirmeleri;
2. Kendilerine süre ile kayıtlı resmi tebliğ yapılacağı.

İLANIN NETİCELERİ

MADDE - 106

İlan üzerine bizzat veya bilvekele **müracaat edenlere**, **yerinde**, **adres bildirenlere ise posta ile tebliğ yapılır.**

Posta ile yapılan bu tebliğ hakkında da 100. madde hükmü cari olur.

İlan tarihinden başlayarak bir ay içinde ne vergi dairesine müracaat yapmış ve ne de adresini bildirmiş olanlara **bir ayın sonunda** tebliğ yapılmış sayılır.

(BKZ: Madde 100: Bilinen Adreslere Tebliğ)

MEMUR VASİTASIYLA TEBLİĞ

MADDE - 107

Maliye Bakanlığı tebliğleri **posta yerine memur vasıtasıyla** da yaptırmaya yetkilidir.
Bu madde hükmünün uygulanmasında da bu kısımdaki tebliğ esaslarına uyulur.

ELEKTRONİK ORTAMDA TEBLİĞ

MADDE - 107/A

Bu Kanun hükümlerine göre tebliğ yapılacak kimselere, **93. maddede sayılan usullerle bağlı kalınmaksızın, tebliğ elverişli elektronik bir adres vasıtasıyla elektronik ortamda tebliğ yapılabilir.**

Elektronik ortamda tebligat, **muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda** yapılmış sayılır.

Maliye Bakanlığı, elektronik ortamda yapılacak tebliğle ilgili her türlü teknik altyapıyı kurmaya veya kurulmuş olanları kullanmaya, tebliğ elverişli elektronik adres kullanma zorunluluğu getirmeye ve kendisine elektronik ortamda tebliğ yapılacakları ve elektronik tebliğ ilişkiri diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

(BKZ: Madde 93: Tebliğ Esasları)

HATALI TEBLİĞLER

MADDE - 108

Tebliğ olunan vesikalar, esasa müessir olmayan şekil hatalarından dolayı **hukuki kıymetlerini kaybetmezler**; yalnız vergi ihbarı ile ilgili vesikalarda **mükellefin adının, verginin nevi veya miktarının, vergi mahkemesinde dava açma süresinin hiç yazılmamış olması** veyahut bu vesikaların görevli bir makam tarafından tanzim edilmemiş bulunması **vesikayı hükümsüz kılar**.

TEBLİĞ YERİNE GEÇEN MUAMELELER

MADDE - 109

Verginin tarh ve tahakkukunda tebliğ yerine geçen muameleler hakkındaki hükümler mahfuzdur.

Diğer ücret elde eden hizmet erbabının vergileri, tarh zamanında bu mükelleflerin bağlı oldukları vergi dairesine müracaatla ibraz edecekleri **vergi karnelerine yazılmak suretiyle tarh ve tebliğ olunur**.

Vergi karneye **yazıldığı tarihte** tebliğ edilmiş sayılır.

Yukarıdaki hükme riayet etmeyenlerin vergileri (**251. madde hükmüne giren mükellefler hariç**) bu kanunun umumi hükümleri dairesinde yoklama fişine dayanılarak tarh ve tebliğ olunur.

(BKZ: Madde 251: Karnesiz Hizmet Erbabı Çalıştıranların Sorumluluğu)

VERGİNİN ÖDENECEĞİ DAİRE

MADDE - 110

Vergi borcu, mükellefin bu bakımdan **bağlı olduğu vergi dairesine** **ödenir**.

Mükellef vergi borcunun vergi dairesinin bulunduğu belediye sınırlarının dışındaki vergi dairelerine de yatırabilir. Bu takdirde ödemenin hangi vergi dairesi hesabına yapıldığının bildirilmesi şarttır.

ÖDEME ZAMANI

MADDE - 111

Vergi, **kanunlarında gösterilen süreler içinde** ödenir.

Ödeme süresinin son günü verginin vadesi tarihidir.

Bu kanunun 15., 17. ve 342. maddelerinin uygulanması dolayısıyla **sürenin uzaması halinde** vade uzayan sürenin bittiği gündür.

Beyannamenin posta ile gönderilmesi halinde, beyan edilen vergi tahakkuk işleminin bitmesi beklenmeksizin vadesinde ödenir.

(yetki maddesi)

Bu suretle belli edilen günler verginin vadesi yerine geçer.

(BKZ: Madde/15: Mücbir Sebeplerle Gecikme, Madde/17: Mühlet Verme, Madde/342: Veraset ve İntikal Vergisinde Ek Süre)

ÖZEL ÖDEME ZAMANLARI

SAYFA:1

MADDE - 112

1. İkmalen, re'sen veya idarece tarh olunan vergiler taksit zamanlarından evvel tahakkuk etmişse **taksit süreleri içinde**; taksit süreleri kısmen veya tamamen geçtikten sonra tahakkuk etmişse; geçmiş taksitler, tahakkuk tarihinden başlayarak **bir ay içinde** ödenir.

2. Memleketi terk ve ölüm gibi mükellefiyetin kalkmasını mucip haller dolayısıyla **beyan üzerine tarh olunan vergiler**, **beyanname verme süreleri içinde** ödenir.

Mükellefin, vadeleri mezkur süreden sonra gelen vergileri de aynı süre içinde alınır.

Memleketi terk edenlerin, ölenlerin veya benzeri haller dolayısıyla mükellefiyetleri kalkanların **ikmalen, re'sen veya idarece tarh olunan vergileri** tahakkuk tarihinden başlayarak **bir ay içinde** ödenir.

Bu fıkroda yazılı tahsil süreleri Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun mucibince **teminat gösterildiği takdirde**, Vergi Kanunu ile belli taksit zamanına kadar ve taksit zamanı geçmiş ise üç ay uzatılır.

ÖZEL ÖDEME ZAMANLARI

SAYFA:2

MADDE - 112

3. Vergi mahkemesinde dava açma dolayısıyla 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27. maddesinin 3 numaralı fıkrası gereğince tahsili durdurulan vergilerden taksit süreleri geçmiş olanlar, vergi mahkemesi kararına göre hesaplanan vergiye ait ihbarnamenin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde ödenir. Ayrıca **ikmalen, re'sen veya idarece yapılan tarhiyatlarda:**

- a) Dava konusu yapılmaksızın kesinleşen vergilere,** kendi vergi kanunlarında belirtilen ve tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ilişkin normal vade tarihinden itibaren, **son yapılan tarhiyatın tahakkuk tarihine kadar;**
- b) Dava konusu yapılan vergilerin ödeme yapılmamış kısmına,** kendi vergi kanunlarında belirtilen ve tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ilişkin normal vade tarihinden itibaren, **yargı organı kararının tebliğ tarihine kadar;**
- c) 379. madde kapsamında kanun yolundan vazgeçilmesi durumunda** söz konusu maddeye göre hesaplanacak vergilere, kendi vergi kanunlarında belirtilen ve tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ilişkin normal vade tarihinden itibaren, **kanun yolundan vazgeçme dilekçesinin vergi dairesine verildiği tarihe kadar;**

Geçen süreler için 6183 sayılı Kanuna göre tespit edilen **gecikme zammı oranında gecikme faizi** uygulanır. Gecikme faizi de aynı süre içinde ödenir. Gecikme faizinin hesaplanmasında ay kesirleri nazara alınmaz. Dava açılması nedeniyle tahsili duran vergi ve cezalar mükellefler tarafından istenildiği takdirde davanın devamı sırasında da kısmen veya tamamen ödenebilir.

ÖZEL ÖDEME ZAMANLARI

SAYFA:3

MADDE - 112

4. Fazla veya yersiz olarak tahsil edilen vergiler, fazla veya yersiz tahsilatın mükelleften kaynaklanması halinde düzeltmeye dair müracaat tarihi, diğer hallerde verginin tahsili tarihinden düzeltme fişinin mükellefe tebliğ edildiği tarihe kadar geçen süre için aynı dönemde 6183 sayılı Kanuna göre belirlenen tecil faizi oranında hesaplanan faiz ile birlikte, 120. madde hükümlerine göre mükellefe red ve iade edilir.

5. Vergi kanunları uyarınca iadesi gereken vergilerin, ilgili mevzuatı gereğince mükellef tarafından tamamlanması gereken bilgi ve belgelerin tamamlandığı tarihi takip eden üç ay içinde iade edilmemesi halinde, bu tutarlara üç aylık sürenin sonundan itibaren düzeltme fişinin mükellefe tebliğ edildiği tarihe kadar geçen süre için aynı dönemde 6183 sayılı Kanuna göre belirlenen **tecil faizi oranında hesaplanan faiz,** 120. madde hükümlerine göre red ve iadesi gereken vergi ile birlikte mükellefe ödenir.

6. İhtirazi kayıtla beyan edilip ödendikten sonra yargı kararına göre iade edilip yine yargı kararı uyarınca tahsili gereken vergilere, iade tarihinden yargı kararının vergi dairesine tebliği tarihine kadar geçen süre için bu maddede yer alan esaslar dahilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre belirlenen **tecil faizi oranında gecikme faizi** hesaplanır.

ZAMANAŞIMININ MAHİYETİ

MADDE - 113

Zamanaşımı, süre geçmesi suretiyle vergi alacağının kalkmasıdır.

Zamanaşımı, mükellefin bu hususta **bir müracaatı olup olmadığına bakılmaksızın** hüküm ifade eder.

ZAMANAŞIMI SÜRELERİ

MADDE - 114

Vergi alacağının doğduğu **takvim yılını takip eden yılın başından** başlayarak **beş yıl içinde** **tarh ve mükellefe** tebliğ edilmeyen vergiler **zamanaşımına uğrar**.

Şu kadar ki, vergi dairesince matrah takdiri için **takdir komisyonuna** başvurulması, **zamanaşımını durdurur**. **Duran** zamanaşımı mezkur komisyon kararının vergi dairesine tevdiini takip eden günden itibaren kaldığı yerden işlemeye devam eder. Ancak **işlemeyen süre her hâl ve takdirde bir yıldan fazla olamaz**.

Şarta bağlı istisna veya muafiyet uygulamaları sonucu kısmen veya tamamen alınmayan vergilere ilişkin zamanaşımı süresi, **istisna veya muafiyet şartlarının ihlâl edildiği tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren** başlar.

Damga vergisine tabi olup vergi ve cezası zamanaşımına uğrayan evrakın **hükmünden** **tarh zamanaşımı süresi** **dolduktan sonra faydalanıldığı takdirde** mezkur evraka ait vergi alacağı yeniden doğar.

VERGİNİN TERKİNİ

MADDE - 115

Yangın, yer sarsıntısı, yer kayması, su basması, kuraklık, don, muzir hayvan ve haşarat istilası ve bunlara benzer afetler yüzünden:

1. Varlıklarının en az üçte birini kaybeden mükelleflerin bu afetlerin zarar verdiği gelir kaynakları ile ilgili bulunan vergi borçları ve vergi cezaları;

2. Mahsullerinin en az üçte birini kaybeden mükelleflerin, afete maruz arazi için zararın tahakkuk ettiği hasat ve devşirme zamanına tesadüf eden yıla ait olarak tahakkuk ettirilen Arazi Vergisi borçları ve vergi cezaları;

Maliye Bakanlığınca zararlar mütenasip olmak üzere, **kısmen veya tamamen terkin olunur**. Maliye Bakanlığı terkin yetkisini mahalline devredebilir.

Zarar derecesini ve ilgili bulunduğu gelir kaynağını mahalli idare heyetleri yaptıracağı tahkikat üzerine tesbit eder.

TAHAKKUKTAN VAZGEÇME

MÜKERRER MADDE - 115

İkmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergi ve bunlara ilişkin cezaların toplam miktarı (280 TL) aşmaması **ve** tahakkukları için yapılacak giderlerin bu miktardan fazla olacağının tespiti halinde, Maliye Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslar dahilinde tahakkuklarından **vazgeçilebilir**.

VERGİ HATASI

MADDE - 116

Vergi hatası, vergiye müteallik **hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar** yüzünden **haksız** yere fazla veya eksik vergi istenmesi veya alınmasıdır.

HESAP HATALARI

MADDE - 117

Hesap hataları şunlardır:

- 1. Matrah hataları:** Vergilendirme ile ilgili beyanname, tahakkuk fişi, ihbarname, tekalif cetveli ve kararlarda matraha ait rakamların veya indirimlerin eksik veya fazla gösterilmiş veya hesaplanmış olmasıdır.
- 2. Vergi miktarında hatalar:** Vergi nispet ve tarifelerinin yanlış uygulanması, mahsupların yapılmamış veya yanlış yapılmış olması, birinci bentte yazılı vesikalarda verginin eksik veya fazla hesaplanmış veya gösterilmiş olmasıdır.
- 3. Verginin mükerrer olması:** Aynı vergi kanununun uygulanmasında belli bir vergilendirme dönemi için aynı matrah üzerinden bir defadan fazla vergi istenmesi veya alınmasıdır.

VERGİLENDİRME HATALARI

MADDE - 118

Vergilendirme hataları şunlardır:

- 1. Mükellefin şahsında hata:** Bir verginin asıl borçlusu yerine başka bir kişiden istenmesi veya alınmasıdır;
- 2. Mükellefiyette hata:** Açık olarak vergiye tabi olmayan veya vergiden muaf bulunan kimselerden vergi istenmesi veya alınmasıdır;
- 3. Mevzuda hata:** Açık olarak vergi mevzuuna girmeyen veya vergiden müstesna bulunan gelir, servet, madde, kıymet, evrak ve işlemler üzerinden vergi istenmesi veya alınmasıdır.
- 4. Vergilendirme veya muafiyet döneminde hata:** Aranan verginin ilgili bulunduğu vergilendirme döneminin yanlış gösterilmiş veya süre itibariyle eksik veya fazla hesaplanmış olmasıdır.

HATALARIN ORTAYA ÇIKARILMASI

MADDE - 119

Vergi hataları şu yollarla meydana çıkarılabilir:

- 1.** İlgili memurun hatayı bulması veya görmesi ile;
- 2.** Üst memurların yaptıkları incelemeler neticesinde hatanın görülmesi ile;
- 3.** Hatanın teftiş sırasında meydana çıkarılması ile;
- 4.** Hatanın vergi incelenmesi sırasında meydana çıkarılması ile;
- 5.** Mükellefin müracaatı ile.

DÜZELTME YETKİSİ VE REDDİYAT

MADDE - 120

Vergi hatalarının düzeltilmesine, ilgili **vergi dairesi müdürü** karar verir.

Bu hatalar **düzeltilme fişine** dayanılarak düzeltilir. **Hatanın mükellef aleyhine yapılmış olması halinde, fazla vergi aynı fişe dayanılarak terkin ve tahsil olunmuş ise mükellefe reddolunur.** Düzeltme fişinin bir nüshası, reddedilecek miktarla müracaat edeceği muhasebe ve müracaat süresi zikredilmek suretiyle mükellefe tebliğ edilir. **Mükellef tebliğ tarihinden başlayarak bir yıl içinde** parasını geri almak üzere müracaat etmediği takdirde hakkı sakıt olur.

Nakden veya mahsuben tahsil edilen ancak fazla veya yersiz olarak tahsil edildiği anlaşılan vergilerde ve kanunları gereğince mükelleflere yapılacak iade ve mahsup işlemlerinde, düzeltmeye dayanak teşkil edecek belgeler ile bu işlemlere ait usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.

Bu Kanunun 4. maddesinde yazılı vergi dairesinin görev ve yetkilerini haiz olarak faaliyete geçen vergi dairesi başkanlıklarında düzeltme yetkisi vergi dairesi başkanına ait olup, başkan bu yetkisini ilgili grup müdürlerine ve/veya müdürlere devredebilir.

Gelir İdaresi Başkanlığı, vergi ve mükellefiyet türü ile düzeltmeye konu tutarı ayrı ayrı veya birlikte dikkate alarak düzeltme yetkisinin devredilmesi ile düzeltmenin bağlı olunan vergi dairesi dışındaki vergi daireleri tarafından yapılmasına izin vermeye ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

RE'SEN DÜZELTME

MADDE - 121

İdarece **tereddüt edilmeyen açık ve mutlak** vergi hataları **re'sen düzeltilir**. Kendi aleyhlerine düzeltme yapılan kimselerin düzeltmeye karşı vergi mahkemesinde dava açma hakları mahfuzdur.

DÜZELTME TALEBİ

MADDE - 122

Mükellefler, vergi muamelelerindeki hataların düzeltilmesini vergi dairesinden **yazı ile isteyebilirler**.

Bunların posta ile taahhütlü olarak gönderilmesi caizdir.

DÜZELTME TALEBİNİN İNCELENMESİ

MADDE - 123

Vergi dairesinin **ilgili servisi** düzeltme talebini **kendi mütalaasını da ilave ederek**, düzeltme merciine gönderir.

Düzeltme mercii talebi yerinde gördüğü takdirde, düzeltmenin yapılmasını emreder; yerinde görmediği takdirde, keyfiyet düzeltmeyi isteyene yazı ile tebliğ olunur.

ŞİKAYET YOLU İLE MÜRACAAT

MADDE - 124

Vergi mahkemesinde dava açma süresi geçtikten sonra yaptıkları düzeltme talepleri reddolunanlar **şikayet yolu** ile Maliye Bakanlığına müracaat edebilirler.

Bu madde gereğince il özel idare vergileri hakkında valiliğe ve belediye vergileri hakkında belediye başkanlığına müracaat edilir.

DÜZELTME ŞÜMULÜ

MADDE - 125

Vergi mahkemesi, bölge idare mahkemesi ve Danıştaydan geçmiş olan muamelelerde vergi hataları bulunduğu takdirde, **bu hatalar, yargı kararları kesinleşmiş olsa bile, evvelki maddelerde yazılı usul dairesinde düzeltilebilir.** Şu kadar ki; düzeltmenin yapılabilmesi için **hatalar hakkında anılan yargı mercileri tarafından bir karar verilmemiş olması şarttır.**

DÜZELTMEDE ZAMANAŞIMI

MADDE - 126

114. maddede yazılı zamanaşımı süresi dolduktan sonra meydana çıkarılan vergi hataları düzeltilemez. Şu kadar ki, düzeltme zamanaşımı süresi:

- a) Zamanaşımı süresinin son yılı içinde tarh ve tebliğ edilen vergilerde **hatanın yapıldığı;****
- b) İlan yolu ile tebliğ edilip vergi mahkemesinde dava konusu yapılmaksızın tahakkuk eden vergilerde **mükellefe ödeme emrinin tebliğ edildiği;****
- c) İhbarname ve ödeme emri ilan yoluyla tebliğ edilen vergilerde **6183 sayılı Kanuna göre hacizin yapıldığı;****

Tarihten başlayarak **bir yıldan aşağı olamaz.**

MAKSAT

MADDE - 127

Yoklamadan maksat, mükellefleri ve mükellefiyetle ilgili maddi olayları, kayıtları ve mevzuları araştırmak ve tespit etmektir. Yoklamaya yetkili memurlar, ayrıca vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili olarak:

- a)** Maliye ve Gümrük Bakanlığınca belirlenmiş usuller dahilinde özel yetki verilmiş olmak kaydıyla günlük **hasılatı tespit etmek,**
- b)** 3100 Sayılı Kanun kapsamına girip ödeme kaydedici cihaz kullanmak mecburiyetinde olanların bu mecburiyete uyup uymadıklarını, bu cihazları belli edilmiş esaslara göre kullanıp kullanmadıklarını ve günlük hasılatı tespit etmek,
- c)** Günü gününe kayıt yapılması zorunlu defterlerin iş yerlerinde bulundurulup bulundurulmadığını, tasdikli olup olmadığını usulüne göre kayıt yapılıp yapılmadığını, vergi kanunları uyarınca düzenlenmesi icap eden belgelerin usulüne göre düzenlenip düzenlenmediği ile kullanılıp kullanılmadığını, faturasız mal bulunup bulunmadığını, levha asma veya kullanma mecburiyetine uyulup uyulmadığını tespit etmek, kanuni defter ve belgeler dışında kalan ve vergi kaybının bulunduğu emare teşkil eden defter, belge ve delillerin tespit edilmesi halinde bunları almak,
- d)** Nakil vasıtalarını, Maliye ve Gümrük Bakanlığının belirleyeceği özel işaretle durdurmak ve taşıtta bulundurulması icap eden taşıt pulu, yolcu listesi, fatura veya sevk irsaliyesi, yolcu bileti ile taşıma irsaliyelerinin muhtevası ile taşınan yolcu ve malların miktar ve mahiyetlerini ölçmek, tartmak, saymak suretiyle tespit etmek,
- e)** Taşıma irsaliyesi, sevk irsaliyesi ve faturanın taşıtta bulunmaması, halinde bu belgelerin ibrazına kadar nakil vasıtalarını trafikten alıkoymak, taşınan malın sahibi belli değilse tespitine kadar malı bekletmek ve muhafaza altına almak, (Beklemeye ve muhafazaya alınan malların bozulmaya ve çürümeye maruz mallar olması halinde derhal, diğer mallar ise üç ay sonra Maliye ve Gümrük Bakanlığının belli edeceği esaslar dahilinde tasfiye olunur.)

Yetkisini haizdirler. (yetki maddesi)

YOKLAMAYA YETKİLİLER

MADDE - 128

Yoklama:

1. Vergi dairesi müdürleri;
 2. Yoklama memurları;
 3. Yetkili makamlar tarafından yoklama işi ile görevlendirilenler;
 4. Vergi incelenmesine yetkili olanlar;
 5. Gelir uzmanları;
- tarafından yapılır.

HÜVİYET İBRAZİ MECBURİYETİ

MADDE - 129

Yoklama yapanların elinde yoklama yetkilerini gösteren fotoğraflı resmi bir vesika bulunur.

Yoklama yapanlar bu vesikayı, **kendilerinden sorulmasa bile**, nezdinde yoklama yapılan kimseye gösterirler.

Toplu yoklamalarda kolbaşının vesikayı ibraz etmesi kafidir.

YOKLAMA ZAMANI

MADDE - 130

Yoklama **her zaman** yapılabilir.

Yoklamanın ne zaman yapılacağı ilgiliye **haber verilmez.**

YOKLAMA FİŞİ

MADDE - 131

Yoklama neticeleri tutanak mahiyetinde olan "**yoklama fişine**" geçirilir.

Bu fişler yoklama yerinde iki nüsha tanzim olunarak tarihlenir, bulunursa **nezdinde yoklama yapılan veya yetkili adamına imza ettirilir**; **bunlar bulunmaz veya imzadan çekinirlerse** keyfiyet fişe yazılır ve **yoklama fişi polis, jandarma, muhtar veya ihtiyar meclisi üyelerinden birine imzalatılır.**

YOKLAMA NETİCELERİNİN BİLDİRİLMESİ

MADDE - 132

Yoklama fişlerinin **birinci nüshası yoklaması yapılan şahıs veya yetkili adamına bırakılır.** Bunlar bulunmazsa bilinen adresine **7 gün içinde** posta ile gönderilir.

Vergi karnesi alanlar hakkında yapılan yoklamalar ayrıca bu karneye işaret olunur.

Yoklama fişlerinin ikinci nüshaları vergi dairesine tevdi olunur.

ELEKTRONİK YOKLAMA

MADDE - 132/A

Yoklama neticeleri, yoklama yerinde bu Kanunun 131. maddesinde yer alan yoklama fişi ile aynı mahiyette olan, elektronik ortamda tanzim olunan “yoklama fişi” ile de kayıt altına alınabilir. Bu fiş, nezdinde yoklama yapılan veya yetkilisi tarafından elektronik imza araçlarıyla imzalanır. Yoklama fişinin elektronik imza araçlarıyla **imzalanmaması durumunda** yoklama fişini temsil eden ve yoklama fiş muhteviyatının değiştirilemeyeceğini güvence altına alan benzersiz bir kodun üzerine yazıldığı bir form imzalanır. (yetki maddesi)

(BKZ: Madde 131: Yoklama Fişi)

TOPLU YOKLAMA

MADDE - 133

Vergi uygulamalarının gerektirdiği hallerde münferit fiş yerine yoklama cetvellerinin kullanılması ve neticelerin toplu olarak bu cetvellerde gösterilmesi caizdir.

Yoklama cetvellerinin kullanılacağı halleri Maliye Bakanlığı belli eder.

Yoklama cetveli kullanılan hallerde ihtilaflı olaylar yoklama fişi mahiyetinde ayrı bir tutanakla tesbit olunur.

MAKSAT

MADDE - 134

Vergi incelemesinden maksat, ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak tespit etmek ve sağlamaktır.

İncelemeye yetkili olanlar tarafından lüzum görüldüğü takdirde inceleme, işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin fiili envanterinin yapılmasına ve beyannamelerde gösterilmesi gereken unsurların tetkikine de teşmil edilebilir. Fiili envanterin yapılmasının gerektirdiği ve incelemeyi yapan tarafından tasdik edilen giderler Hazinece mükellefe ödenir.

İNCELEMeye YETKİLİLER

MADDE - 135

Vergi incelemesi; Vergi Müfettişleri, Vergi Müfettiş Yardımcıları, ilin en büyük mal memuru veya vergi dairesi müdürleri tarafından yapılır.

Gelir İdaresi Başkanlığının merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanlar her hal ve takdirde vergi inceleme yetkisini haizdir.

HÜVİYET İBRAZİ

MADDE - 136

Vergi incelemesi yapanlar yanlarında memuriyet sıfatlarını ve inceleme yetkisini gösteren fotoğraflı resmi bir vesika bulundururlar ve gittikleri yerde işe başlamadan evvel bu vesikayı ilgililere gösterirler.

İNCELEMeye TABİ OLANLAR

MADDE - 137

Bu kanuna veya diğer kanunlara göre defter ve hesap tutmak, evrak ve vesikaları muhafaza ve ibraz etmek mecburiyetinde olan gerçek ve tüzel kişiler vergi incelemelerine tabidirler.

İNCELEME ZAMANI

MADDE - 138

Vergi incelemesinin ne zaman yapılacağıının **evvelde haber verilmesi mecburi değildir.**

İnceleme, **neticesi alınmamış hesap dönemi de dahil olmak üzere, tarh zamanaşımı süresi sonuna kadar her zaman yapılabilir.**

Evvelce inceleme yapılmış veya matrahın re'sen takdir edilmiş olması yeniden inceleme yapılmasına ve gerekirse tarhiyatın ikmaline mani değildir.

İNCELEMENİN YAPILACAĞI YER

MADDE - 139

Vergi incelemeleri, esas itibariyle **dairede** yapılır.

İncelemeye tabi olanın lüzumlu **defter ve vesikalarını daireye getirmesi kendisinden yazılı olarak istenilir.**

İstenilen defter veya vesikaları belli edilen zamanda mazeretsiz olarak getirmeyenler, bunları ibraz etmemiş sayılırlar. **Haklı bir mazeret gösterenlere**, defter ve vesikalarını ibraz etmesi için münasip bir **mühlet** verilir.

İncelemenin dairede yapılması, incelemeye tabi olanın iş yerinde tespit yapılmasına ve çalışmalarda bulunulmasına mani değildir.

Mükellef ve vergi sorumlusunun talep etmesi ve iş yerinin müsait olması halinde inceleme iş yerinde de yapılabilir.

Bu maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

İNCELEMEDE UYULACAK ESASLAR SAYFA:1

MADDE - 140

Vergi incelemesi yapanlar, yaptıkları inceleme sırasında aşağıdaki esaslara uymaya mecburdurlar:

- 1.** İncelemeye tabi olana, vergi incelemesinin konusunu ve **incelemeye başlanıldığı hususunu bir yazıyla bildirirler.** Ayrıca, yazının bir örneğini bağlı olduğu birime ve ilgili vergi dairesine gönderirler.
- 2.** (Mülga)
- 3.** İncelemenin iş yerinde yapılması halinde nezdinde inceleme yapılanın **muvafakatı olmadıkça resmi çalışma saatleri dışında inceleme yapamazlar** veya buna devam edemezler (Tutanak düzenlenmesi ve inceleme ile ilgili emniyet tedbirlerinin alınması bu hükmün dışındadır. Ancak bu gibi tedbirler, incelemelerin yapıldığı yerdeki faaliyeti sekteye uğratmayacak şekilde yapılır);
- 4.** İnceleme bitince, bunun yapıldığını gösteren bir vesika nezdinde inceleme yapılana verilir.
- 5.** Vergi kanunlarıyla ilgili **Cumhurbaşkanı kararı, yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülere** aykırı vergi inceleme raporu düzenleyemezler. Ancak, bu düzenlemelerin vergi kanunlarına aykırı olduğu kanaatine varırlarsa bu hususu bağlı oldukları birimler aracılığıyla Gelir İdaresi Başkanlığına düzenleyecekleri bir rapor ile bildirirler.

İNCELEMEDE UYULACAK ESASLAR SAYFA:2

MADDE - 140

6. İncelemeye başlanıldığı tarihten itibaren, **tam inceleme yapılması halinde en fazla bir yıl, sınırlı inceleme yapılması halinde en fazla altı ay, katma değer vergisi iade incelemelerinde ise en fazla üç ay** içinde incelemeleri bitirmeleri esastır. Bu süreler içinde incelemenin bitirilememesi halinde ek süre talep edilebilir. Bu talep vergi incelemesine yetkili olanların bağlı olduğu birim tarafından değerlendirilir, **tam ve sınırlı incelemelerde altı ayı, katma değer vergisi iade incelemelerinde ise iki ayı** geçmemek üzere ek süre verilebilir. Bu durumda, vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların bağlı olduğu birim tarafından incelemenin bitirilememe nedenleri yazılı olarak nezdinde inceleme yapılana bildirilir. Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların bağlı olduğu birimler vergi incelemesinin öngörülen süreler içinde bitirilmesi için gerekli tedbirleri alırlar.

Vergi Müfettişleri ile Vergi Müfettiş Yardımcıları tarafından düzenlenen vergi inceleme raporları, işleme konulmak üzere ilgili vergi dairesine tevdi edilmeden önce, meslekte on yılını tamamlamış en az üç Vergi Müfettişinden oluşturulacak rapor değerlendirme komisyonları tarafından vergi kanunları ile bunlara ilişkin **Cumhurbaşkanı kararı, yönetmelik, genel tebliğ, sirküler ve özelgelere** uygunluğu yönünden değerlendirilir. İncelemeyi yapanla komisyon arasında uyuşmazlık oluşması halinde uyuşmazlığa konu vergi inceleme raporları üst değerlendirme mercii olarak, Maliye Bakanlığınca belirlenen tutarları aşan tarhiyat önerisi içeren vergi inceleme raporları ise doğrudan, Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı bünyesinde bir Başkan Yardımcısının başkanlığında dört grup başkanından oluşan beş kişilik merkezi rapor değerlendirme komisyonu tarafından vergi kanunları ile bunlara ilişkin Cumhurbaşkanı kararı, yönetmelik, genel tebliğ, sirküler ve özelgelere uygunluğu yönünden değerlendirilir. İncelemeyi yapanlar, bu komisyon tarafından yapılacak değerlendirmeye uygun olarak düzenleyecekleri vergi inceleme raporlarını işleme konulmak üzere bağlı oldukları birime tevdi ederler.

135. madde ile vergi incelemesi yapmaya yetkili kılınan diğer memurlar tarafından düzenlenen vergi inceleme raporları, Gelir İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra birimlerinde oluşturulacak rapor değerlendirme komisyonları tarafından değerlendirilir.

Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonu ile diğer rapor değerlendirme komisyonları yaptıkları değerlendirme sırasında, verilmiş bir özelgenin 369. maddenin birinci fıkrası kapsamında olduğu kanaatine varmaları halinde, söz konusu özelge, Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonundan üç üye ile 413. maddeye göre oluşturulan komisyondan iki üyenin katılımıyla oluşturulacak beş kişilik bir komisyon tarafından değerlendirilir. Bu komisyonca verilen kararlar, ilgili rapor değerlendirme komisyonu ile incelemeye yetkili olanı bağlar.

(yetki maddesi)

İNCELEME TUTANAKLARI

MADDE - 141

İnceleme esnasında **lüzum görülen hallerde**, vergilendirme ile ilgili olaylar ve hesap durumları ayrıca tutanaklar ile tesbit ve tevsik olunabilir. İlgililerin **itiraz ve mülahazaları varsa bunlar da tutanağa geçirilir**. Bu suretle **düzenlenen tutanakların bir nüshasının mükellefe veya nezdinde inceleme yapılan kimseye bırakılması mecburidir**.

İlgililer tutanakları imzalamaktan çekindikleri takdirde tutanakta bahis konusu edilen olaylar ve hesap durumlarını ihtiva eden defter veya vesikalar, nezdinde inceleme yapılandan rızasına bakılmaksızın alınır ve inceleme neticesinde tarh edilen vergiler ve kesilen cezalar kesinleşinceye kadar geri verilmez. İlgililer her zaman bu tutanakları imzalayarak defter ve vesikaları geri alabilirler. Ancak bu defterlerin suç delili olmaması şarttır.

143. madde hükmü, yukarki şekilde alınan defter ve vesikalar hakkında da uygulanır.

144. maddenin dördüncü ve son fıkraları hükümleri yukarki şekilde defter ve vesikalar alınan mükellefler hakkında da caridir.

(BKZ: Madde 143: Aramada Bulunan Defter ve Vesikalar, Madde 144: Aramalı İncelemede Usul)

ARAMA YAPILABİLECEK HALLER

MADDE - 142

İhbar veya yapılan incelemeler dolayısıyla, **bir mükellefin vergi kaçırdığına delalet eden emareler bulunursa**, bu mükellef veya kaçakçılıkla ilgisi görülen diğer şahıslar nezdinde ve bunların üzerinde arama yapılabilir.

Aramanın yapılabilmesi için:

1. Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların buna lüzum göstermesi ve gerekçeli bir yazı ile arama kararı vermeye yetkili **sulh yargıcından bunu istemesi**;

2. Sulh yargıcının istenilen yerlerde arama yapılmasına **karar vermesi**;

şarttır.

İrtibatları sebebiyle muhtelif şahıslar nezdinde ve mahallerde yapılmasına lüzum gösterilen aramalardan birine karar vermeye yetkili olan sulh yargıcı bunlardan diğer sulh yargıçlarının salahiyetine dahil bulunanlar hakkında da karar vermeye yetkilidir.

İhbar üzerine yapılan aramada **ihbar sabit olmazsa** nezdinde arama yapılan kimse **muhbirin adının bildirilmesini isteyebilir**, bu takdirde, vergi dairesi muhbirin ismini bildirmeye mecburdur.

ARAMADA BULUNAN DEFTER VE VESİKALAR

MADDE - 143

Aramada **bulunan ve incelemesine lüzum görülen defter ve vesikalar** müfredatlı olarak bir tutanakla tesbit olunur.

Vesikaların dosya ve dosya içinde sayı itibariyle tesbit olunması **müfredatlı tesbit demektir.**

Arama yapıldığı sırada **zaman müsaadesizliği ve sair sebeplerle bu tutanağın tanzimi mümkün olmazsa, bulunan ve incelemesine lüzum görülen defter ve vesikalar, mükellef nezdinde emin bir yere konur veya kablar içinde daireye nakledilir.** Bu defter ve vesikaların konulduğu yerlerin veya kabların aramayı yapan tarafından **mühürlenmesi ve mümkün olan ahvalde mükellefin mühürünün de vaz'ı şarttır.** Bilahare, mükellefin huzuriyle kablar ve yerler açılarak müfredatlı tutanaklar tanzim olunur. Mühürleme ve mühürün fekki halleri de birer tutanakla tesbit edilir ve müfredatlı tutanağın bir nüshası da defter ve vesikaların sahibine veya adamına verilir.

Bu işler:

- a)** Mükellefin, aramada hazır bulunmakta veya mühür vaz'ından imtinai hallerinde aramada hazır bulunanlar marifetiyle;
 - b)** Mükellefin, mühürün fekki veya tutanağın tanzimi sırasında hazır bulunmaktan imtinai hallerinde de aramayı yapan tarafından iki memurla birlikte;
- tamamlanır.**

Aramada bulunup mükellef nezdinde emin bir yere konulmuş veya kablar içinde daireye nakledilmiş olan ve incelemesine lüzum görülen defter ve vesikalar, arama kararında açıkça yazılmamış olsa bile, inceleme yapanın çalıştığı yere sevk veya celp edilebilir.

Yukardaki hükümlere göre alınan defter ve vesikaların iyi saklanması şarttır.

Bunların iyi saklanmamasından doğacak zararı idare tazmine mecburdur.

İNCELEMEDE USUL

MADDE - 144

Arama yapılan hallerde inceleme çabukça ve her işten önce yapılır.

İnceleme sırasında **vergi ile ilgisi olmayan şahsi ve özel mektup ve diğer evrak** makbuz karşılığında sahiplerine geri verilir.

Mükellef, ilgili memurun huzuriyle, bu defterler ve vesikalar üzerinde incelemeler yapmaya ve bunlardan suret ve kayıtlar çıkarmaya yetkilidir.

Defter ve vesikaların muhafaza altına alınmış olması, süresi gelen vergi beyannamelerinin verilmesi ödevini kaldırmaz. Mükellef beyannamesini tanzim için gerekli bilgileri defter ve vesikalardan yukarıdaki fıkra hükmü dairesinde çıkarabilir. Mükellefin bu husustaki yazılı isteği yetkililerce derhal yerine getirilir.

Şu kadar ki, defter ve vesikaların muhafaza altına alındığı tarihten **vergi beyannamesinin verileceği tarihe kadar olan süre bir aydan az ise** **beyanname verme süresi kendiliğinden bir ay uzar ve ek süre bu müddetin sonundan başlar.** (13. maddenin 1. - 3. fıkralarıyla 17. madde hükümleri saklıdır.) (BKZ: Madde 13: Mücbir Sebepler, Madde 17: Mühlet Verme)

İNCELEMENİN BİTMESİ

MADDE - 145

Arama neticesinde alınan defter ve vesikalar üzerindeki incelemeler **en geç üç ay içinde** bitirilerek sahibine bir tutanakla geri verilir.

İncelemelerin haklı sebeplere binaen üç ay içinde bitirilmesine imkan olmayan hallerde **sulh yargıcının vereceği karar üzerine bu süre uzatılabilir.**

Defter ve vesikaların incelenmesi sırasında kanuna aykırı görülen olaylar ve hesap durumları tutanakla tesbit olunur. **Mükellef bu tutanakları imzadan çekindiği takdirde, bahis mevzu olayları ve hesap durumlarını ihtiva eden defter veya vesikalar aramanın mevzuu ile ilgili vergi ve cezalar kesinleşinceye kadar kendisine geri verilmez.**

İlgililer tutanaklara diledikleri itiraz ve mülahazaları kaydedebilirler.

İlgililer bu tutanakları her zaman imzalayarak defter ve vesikalarını geri alabilirler. Ancak, bu defter ve vesikaların suç delili teşkil etmemesi şarttır.

KAYITLARIN YENİDEN İŞLENMESİ

MADDE - 146

Arama neticesinde bulunan defter ve vesikaların muhafaza altına alınması sebebiyle 219. madde gereğince yapılamayan kayıtlar defterlerin geri verilmesinden sonra idare ile mükellef arasında kararlaştırılan münasip bir süre içinde ikmal edilir. Bu süre **bir aydan az olamaz.**

(BKZ: Madde 219: Kayıt Zamanı)

GENEL HÜKÜMLERİN UYGULANMASI

MADDE - 147

Bu bölümde açıkça yazılı olmayan hallerde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun arama ile ilgili bulunan hükümleri uygulanır.

BİLGİ VERME

MADDE - 148

Kamu idare ve müesseseleri, mükellefler veya mükelleflerle muamelede bulunan diğer gerçek ve tüzel kişiler, Maliye Bakanlığının veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların istiyecekleri bilgileri vermeye mecburdurlar.

Bilgiler yazı veya sözle istenilir. Sözle istenen bilgileri vermeyenlere keyfiyet yazı ile tekit ve cevap vermeleri için kendilerine münasip bir mühlet tayin olunur. **Bilgi istenmek üzere ilgililer vergi dairesine zorla getirilemez.**

Memleket dışı imtiyazlarından faydalanan yabancı Devlet memurları bilgi verme mecburiyetine tabi olamazlar.

DEVAMLI BİLGİ VERME

MADDE - 149

Kamu idare ve müesseseleri (Kamu hizmeti ifa eden kurum ve kuruluşlar dahil) ile gerçek ve tüzel kişiler vergilendirmeye ilişkin olaylarla ilgili olarak Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve vergi dairesince kendilerinden yazı ile istenecek bilgileri belli fasılalarla ve devamlı olarak yazı ile vermeye mecburdurlar.

ÖLÜM VAKALARINI VE İNTİKALLERİ BİLDİRME

MADDE - 150

Aşağıda yazılı resmi makamlarla gerçek ve tüzel kişiler, her ay muttali oldukları ölüm vakaları ile intikalleri ertesi ayın 15. günü akşamına kadar vergi dairesine yazı ile bildirmeye mecburdurlar.

1. Sulh yargıçları, icra, nüfus ve tapu memurları;
2. Yabancı memleketlerdeki Türk konsolosları veya konsolosluk görevini yapanlar (Memur oldukları yerde ölen Türk tebaasının soyadı, adı ve sıfatları ile Türkiye'deki ikametgahlarını Maliye Bakanlığına bildirirler);
3. Mahalle ve köy muhtarları (Kendi mahalle veya köylerinde ölenleri bildirirler);
4. Banka, bankerler ve şirketler ile emanet kabul eden gerçek ve tüzel kişiler (Mevduat, şirket hissesi, emanet para ve eşya veya sair suretle alacak sahiplerinden birinin ölümü halinde, ölenin soyadını, adını, alacağının nev'ini ve miktarını bildirirler).

BİLGİ VERMEKTEN İMTİNA EDEMEMEK

MADDE - 151

Kendilerinden bilgi istenilen gerçek ve tüzel kişiler, özel kanunlarda yazılı mahremiyet hükümlerini ileri sürerek, **bilgi vermekten imtina edemezler. Ancak:**

1. Posta, Telgraf ve Telefon İdaresinin muhaberele hakkında tutmaya mecbur olduğu mahremiyet saklıdır;

2. Hekimlerden, diş hekimlerinden, dişçilerden, ebelerden ve sağlık memurlarından hastaların hastalıklarının nevi'ine mütaallik bilgiler istenemez.

3. Avukatlardan ve dava vekillerinden kendilerine tevdi olunan işler veya görevleri dolayısıyla muttali oldukları ahval ve hususların bildirilmesi istenemez; **şu kadar ki**, bu yasak müvekkil adlarıyla vekalet ücretlerine ve giderlerine ayrıca avukatlık veya dava vekilliği sıfatı dışındaki sıfatları dolayısıyla muttali oldukları ahval ve hususlara şamil değildir.

4. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 88. maddesi gereğince gösterilmesi veya teslimi caiz olmayan evrakın muhteviyatı hakkında bilgi istenemez. **Şu kadar ki**, doğrudan doğruya vergi ile ilgili olmak üzere, bu gibi evraka müsteniden doğan borçların miktarlarına ve alacaklıların adlarına bilgiler istenebilir.

İSTİHBARAT ARŞİVİ

MADDE - 152

150. maddedekiler hariç olmak üzere bu bölümde yazılı kaynaklardan toplanacak bilgiler istihbarat arşivlerinde gizli olarak saklanır.

Bu arşivlerden kimlerin ve ne suretle faydalanabileceği Maliye Bakanlığınca tesbit olunur.

(BKZ: Madde 150: Ölüm Vakalarını ve İntikalleri Bildirme)

ULUSLARARASI ANLAŞMALAR GEREĞİNCE BİLGİ DEĞİŞİMİ

MADDE - 152/A

Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlar, usulüne uygun olarak yürürlüğe girmiş uluslararası anlaşmalarda yer alan bilgi değişimi hükümleri çerçevesinde, Maliye Bakanlığınca tespit edilecek usullere göre bu Kanunun 1. maddesinde belirlenen şümulle sınırlı olmaksızın bilgi toplayabilir.

213 SAYILI VERGİ USUL KANUNU

2.KİTAP - MÜKELLEFİN ÖDEVLERİ

İŞE BAŞLAMAYI BİLDİRME

MADDE - 153

Aşağıda yazılı mükelleflerden işe başlayanlar keyfiyeti vergi dairesine **bildirmeye mecburdurlar:**

- 1. Vergiye tabi ticaret ve sanat erbabı;**
- 2. Serbest meslek erbabı;**
- 3. Kurumlar Vergisi mükellefleri;**
- 4. Kolektif ve adi şirket ortaklarıyla komandit şirketlerin komandite ortakları.**

Ticaret sicili memurlukları, kurumlar vergisi mükellefi olup da Türk Ticaret Kanununun 27. maddesi uyarınca tescil için başvuran mükelleflerin başvuru evraklarının bir suretini ilgili vergi dairesine yazılı veya elektronik ortamda intikal ettirir. Bu mükelleflerin işe başlamayı bildirme yükümlülükleri yerine getirilmiş sayılır. Bildirim yükümlülüğünü süresi içinde yerine getirmeyen ticaret sicili memurları hakkında işe başlamanın zamanında bildirilmemesine ilişkin usulsüzlük cezası hükümleri uygulanır. Başvuru evraklarının elektronik ortamda intikaline ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca müştereken belirlenir.

TEMİNAT UYGULAMASI

SAYFA:1

MADDE - 153/A

Başkaca bir ticari, zirai ve mesleki faaliyeti olmadığı halde **münhasıran sahte belge düzenlemek amacıyla** mükellefiyet tesis ettirdiğinin **vergi incelemesine yetkili olanlarca düzenlenen rapor ile tespit edilmesi ve mükellefiyet kaydının devamına gerek görülmediğinin raporda belirtilmesi üzerine** işi bırakmış addolunan ve mükellefiyet kayıtları vergi dairesince terkin edilenlerden, serbest meslek erbabının, şahıs işletmelerinde işletme sahibinin, adi ortaklıklarda ortaklardan her birinin, ticaret şirketlerinde; şirketin, kanuni temsilcilerinin, yönetim kurulu üyelerinin, şirket sermayesinin asgari % 10'una sahip olan gerçek veya tüzel kişilerin ya da bunların asgari % 10 ortağı olduğu veya yönetiminde bulundukları teşebbüslerin, tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde bunları idare edenlerin veya düzenlenen raporda fiillerin işlenmesinde bilfiil bulundukları tespit edilenlerin işe başlama bildiriminin alınması halinde, bunlar adına **mükellefiyet tesis edilebilmesi için** işe başlama bildiriminde bulunanların ve mükellefiyeti terkin edilenlerin **tüm vergi borçlarının ödenmiş** ve 6183 sayılı Kanunun 10. maddesinin birinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde sayılan nev'iden **(990.000) Türk Lirasından az ve (14.000.000) Türk lirasından fazla olmamak üzere düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'u tutarında teminat verilmiş olması şarttır.**

Birinci fıkrada sayılanların ortağı oldukları adi ortaklıkların, kanuni temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, şirket sermayesinin asgari % 10'una sahip oldukları ticaret şirketlerinin veya idare ettikleri tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin işe başlama bildiriminde bulunması halinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

TEMİNAT UYGULAMASI

SAYFA:2

MADDE - 153/A

Birinci fıkrada sayılanların, mükellefiyeti bulunan adi ortaklık, ticaret şirketleri ve tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin kanuni temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, idarecisi, asgari % 10 ortağı olması, bunları devralması, kısmen veya tamamen bunlara devrolunması halinde, keyfiyetin vergi dairesinin ıttılana girmesini müteakiben birinci fıkrada yer alan şartların altmış gün içerisinde yerine getirilmesi veya aynı süre içerisinde sayılan kişilerin statülerinin sonlandırılması koşullarından birinin sağlanması bu mükelleflerden yazılı olarak istenir. Altmış günlük süre içinde, şartların yerine getirilmemesi ve sayılan kişilerin statülerinin devam ettirilmesi halinde, birinci fıkrada sayılan kişilerin teminat isteme tarihi itibarıyla tahakkuk etmiş tüm vergi borçları, mükellef müşterek ve müteselsil sorumlu olmak üzere, bu kişilerden 6183 sayılı Kanun uyarınca takip ve tahsil edilir. Ancak, altmış günlük süre içerisinde mezkur kişilerin statülerinin sona erdirilmesine yönelik yasal girişimleri başlatmış olan ve bu durumu muteber vesikalar ile ispat ve tevsik eden mükellefler, bu yasal girişimler sonucunda birinci fıkra kapsamındaki kişilerin statülerinin sona erdirilmesi şartıyla, söz konusu borçların takip ve tahsilinde müşterek ve müteselsil sorumlu tutulmaz. Mezkur kişilerin statülerinin altmış günlük süreden sonra sona erdirilmesi durumunda, alınmış teminat mükellefin talebi üzerine, maddenin yedinci fıkrasındaki süre ve şartlar aranmaksızın, başkaca vergi borcu bulunmaması kaydıyla mükellefe iade olunur.

Birinci fıkrada sayılanlar hariç olmak üzere, 359. maddede yer alan sahte belge düzenleme fiilini işledikleri vergi incelemesine yetkili olanlarca mükellef hakkında yapılan inceleme neticesinde düzenlenen raporla tespit edilenlerden bu durumları kesinleşenlerin, keyfiyetin vergi dairesinin ıttılana girmesini müteakiben yazıyla 6183 sayılı Kanunun 10. maddesinin birinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde sayılan nev'iden (440.000) Türk Lirasından az ve 10 milyon Türk lirasından fazla olmamak üzere **düzenlenmiş olan sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10'u tutarında, altmış gün içinde teminat göstermesi istenir.** Fiil tüzel kişilik veya tüzel kişiliği olmayan teşekkül bünyesinde işlenmişse teminat bunlardan istenir.

TEMİNAT UYGULAMASI

SAYFA:3

MADDE - 153/A

3568 sayılı Kanun kapsamında faaliyette bulunan meslek mensuplarından bu maddenin birinci fıkrasında sayılan haller dolayısıyla mükellefiyeti terkin edilenlerin bu fiillerine iştirak ettiği inceleme raporuyla tespit edilenler ve bu durumu kesinleşenler hakkında **üç yıl süreyle geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma cezası uygulanır.** Bu cezanın uygulanmasında 3568 sayılı Kanunda yer alan usuller tatbik edilir. Sürenin sonunda, meslek mensubunun tekrar faaliyete başlamak istemesi halinde kendisinden bir ay içinde 6183 sayılı Kanunun 10. maddesinin birinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde sayılan nev’iden (440.000) Türk Lirasından az ve 10 milyon Türk lirasından fazla olmamak üzere düzenlenmiş olan **sahte belgelerde yer alan toplam tutarın % 10’u tutarında yazıyla teminat istenir.**

3568 sayılı Kanun kapsamında faaliyette bulunan meslek mensuplarından dördüncü fıkra da sayılan fiile iştirak ettiği inceleme raporu ile tespit edilen ve bu durumu kesinleşenlerden beşinci fıkra da yer verilen esaslar dahilinde teminat istenir.

Birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarda sayılan hallerde teminat alınmasını takip eden takvim yılının başından itibaren üç yıl içinde, sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanılması hariç 359. maddede sayılan fiillerden herhangi birinin işlenmediğinin tespit edilmesi halinde; dördüncü fıkra da sayılan hallerde ise teminat alınmasını takip eden takvim yılının başından itibaren **beş yıl içinde sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanılması hariç 359. maddede sayılan fiillerden herhangi birinin işlendiğinin tespit edilmemesi halinde alınmış olan teminat başkaca vergi borcu bulunmaması kaydıyla mükellefe iade edilir.** Söz konusu fiillerin işlenmiş olduğunun tespit edilmesi halinde; fiil birinci fıkra kapsamında ise mükellefiyet 160. maddenin üçüncü fıkrasına göre terkin edilir, terkin tarihi itibarıyla ödenmemiş vergi borçları ile işlenmiş olan fiillerden doğan vergi borcu alınan teminattan mahsup edilir, artan tutar mükellefe iade edilir. Fiil dördüncü fıkra kapsamında ise vergi borçları ile işlenen fiilden doğan vergi borçları teminattan mahsup edilir, ayrıca mükelleften mezkur fıkra hükmünce yeniden teminat istenir.

TEMİNAT UYGULAMASI

SAYFA:4

MADDE - 153/A

Beşinci ve altıncı fıkralarda belirtilen hallerde, teminat alınmasını takip eden takvim yılının başından itibaren beş yıl içinde mezkur fıkralarda yer alan fiillerin işlendiğinin veya bu fiillere iştirak edildiğinin tespit edilmemiş olması halinde alınmış olan teminat başkaca vergi borcu bulunmaması durumunda meslek mensubuna iade edilir. Söz konusu fiillerin işlendiğinin veya bunlara iştirak edildiğinin tespit edilmesi halinde, fiil beşinci fıkra kapsamında ise meslek mensubu hakkında meslekten çıkarma cezası uygulanır. Bu cezanın uygulanmasında 3568 sayılı Kanunda yer alan usuller tatbik edilir. Fiil altıncı fıkra kapsamında ise mezkur fıkra uyarınca işlem tesis edilir.

Bu madde uyarınca teminat alınan mükelleflerin, teminatın alındığı tarihten sonra tahakkuk eden ve süresinde ödenmeyen vergi borçlarının tutarı alınan teminat tutarının %10'unu aşması halinde, teminat paraya çevrilerek 6183 sayılı Kanunun 47. maddesi uyarınca mükellefin borçlarına mahsup edilir ve mükelleften teminat tutarının tamamlanması istenir.

Birinci fıkroda sayılanlar ile sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanılması hariç 359. maddede sayılan fiilleri işleyenler Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre duyurulur. Bu kapsamda yapılan duyurular vergi mahremiyetinin ihlâli sayılmaz. Fiil tüzel kişilik veya tüzel kişiliği olmayan teşekkül bünyesinde işlenmişse, bunlar da duyurulur. (yetki maddesi)

TÜCCARLARDA İŞE BAŞLAMANIN BELİRTİLERİ

MADDE - 154

Tüccarlar için aşağıdaki hallerden her hangi biri "**İşe başlama**" yı gösterir:

- 1.** Bir iş yeri açmak (İş yeri açmaktan maksat, belli bir yerde bilfiil ticari veya sınai faaliyete geçmek demektir. Bir yerin ne maksatla olursa olsun sadece tutulmuş olması veya içinde tertibat ve tesisat yapılmakta bulunması iş yerinin açıldığını göstermez);
- 2.** İş yeri açılmamış olsa bile **ticaret siciline veya mesleki bir teşekkülle kaydolunmak;**
- 3.** Kazançları basit usulde tesbit edilen tüccarlar için **işle bilfiil uğraşmaya başlamak.**

SERBEST MESLEK ERBABINDA İŞE BAŞLAMAMANIN BELİRTİLERİ

MADDE - 155

Serbest meslek erbabı için aşağıdaki hallerden her hangi biri "**işe başlama**" yı gösterir:

1. Muayenehane, yazıhane, atelye gibi özel iş yerleri açmak;
2. Çalışılan yere **tabela, levha** gibi mesleki faaliyette bulunulduğunu ifade eden alametleri asmak;
3. Her ne şekilde olursa olsun devamlı olarak mesleki faaliyette bulunduğunu gösteren **ilanlar** yapmak;
4. Serbest olarak mesleki faaliyette bulunmak üzere **mesleki teşekküllere kaydolunmak**.

Mesleki teşekküllere kaydolunanlardan görevleri veya durumları icabı bilfiil mesleki faaliyette bulunmayacak olanlar bildirmelerinde bu ciheti de açıklarlar.

İŞYERİ

MADDE - 156

Ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyette iş yeri; mağaza, yazıhane, idarehane, muayenehane, imalathane, şube, depo, otel, kahvehane, eğlence ve spor yerleri, tarla, bağ, bahçe, çiftlik, hayvancılık tesisleri, dalyan ve voli mahalleri, madenler, taş ocakları, inşaat şantiyeleri, vapur büfeleri gibi **ticari, sınai zirai veya mesleki bir faaliyetin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan yerdir.**

ADRES DEĞİŞİKLİĞİNİN BİLDİRİLMESİ

MADDE - 157

101. maddede yazılı bilinen iş yeri adreslerini değiştiren mükellefler, yeni adreslerini vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar. (BKZ: Madde 101: Bilinen Adresler)

İŞ DEĞİŞİKLİĞİNİN BİLDİRİLMESİ

MADDE - 158

İşe başladıklarını bildiren mükelleflerden:

- a) Yeni bir vergiye tabi olmayı;
- b) Mükellefiyet şeklinde değişikliği;
- c) Mükellefiyetten muaflığa geçmeyi;

gerektirecek surette işlerinde değişiklik olanlar, bu değişiklikleri vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar.

İŞLETMEDE DEĞİŞİKLİĞİN BİLDİRİLMESİ

MADDE - 159

Aynı teşebbüs veya işletmeye dahil bulunan iş yerlerinin sayısında vukua gelen artış veya azalışları mükellefler vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar.

İŞİ BIRAKMANIN BİLDİRİLMESİ

MADDE - 160

153. maddede yazılı mükelleflerden **iş bırakanlar**, keyfiyeti vergi dairesine **bildirmeye mecburdurlar**.

İşi bırakma **bildiriminde bulunmayan bir mükellefin iş bıraktığının tespit edilmesi veya yapılan araştırma ve yoklamalar sonucunda bilinen adreslerinde bulunamaması ve başka bir adreste faaliyetine devam ettiğine dair bilgi edinilememesi veya başkaca bir ticarî, ziraî ve meslekî faaliyeti olmadığı halde münhasıran sahte belge düzenlemek amacıyla mükellefiyet tesis ettirdiğinin vergi incelemesine yetkili olanlarca düzenlenen rapor ile tespit edilmesi ve mükellefiyet kaydının devamına gerek görülmediğinin raporda belirtilmesi halinde, **mükellef (matrahlı veya matrahsız beyanname verenler dahil) iş bırakmış addolunur ve mükellefiyet kaydı vergi dairesince terkin edilir**. Bu durum, ilgili kamu kurum ve kuruluşu ile kamu kurumu niteliğindeki meslek üst kuruluşuna da bildirilir.**

Mükellefiyet kaydının terkin edilmesi, mükellefin iş bırakmasından **önceki döneme ilişkin yükümlülüklerini ortadan kaldırmayacağı** gibi bu tarihten sonra faaliyette bulunduğunun tespiti halinde bu dönemlere ilişkin vergilendirmeye ve sahte belge düzenleme fiilini işleyenler hakkında kovuşturma yapılmasına ve ceza uygulanmasına da **engel teşkil etmez**.

Bu madde kapsamında mükellefiyet kayıtları terkin edilenlerin kimlik bilgileri ile bunların bastırmış veya tasdik ettirmiş oldukları belgeler ve kullanmış oldukları ödeme kaydedici cihazlara ilişkin bilgiler Maliye Bakanlığınca belirlenecek araçlarla duyurulur. (yetki maddesi)

(BKZ: Madde 153: İşe Başlamayı Bildirme)

MÜKELLEFİYET KAYDININ ANALİZ VE DEĞERLENDİRME SONUÇLARINA BAĞLI OLARAK TERKİNİ

SAYFA:1

MADDE - 160/A

Mükellefiyet süresi, aktif ve öz sermaye büyüklüğü, ödenen vergi tutarı, çalışan sayısı, vergisel yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediği gibi hususlar dikkate alınarak mükelleflerin vergisel uyum seviyelerine yönelik olarak Hazine ve Maliye Bakanlığınca yapılan analiz ve değerlendirme çalışmaları neticesinde sahte belge düzenleme riskinin yüksek olduğu tespit edilen mükellefler vergi incelemesine sevk edilir ve bunlar nezdinde yoklama yapılır.

Yoklamayı müteakip, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen esaslar çerçevesinde vergi dairesinin mükellefin sahte belge düzenleme riskinin yüksek olduğuna ilişkin görüşü ve ilgisine göre vergi dairesi başkanı veya defterdarın onayı ile **mükellefiyet kaydı terkin edilir ve bu durum mükellefe tebliğ edilir.** Tebliğ tarihinden itibaren bir ay içerisinde 153/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan asgari teminat tutarından az olmamak üzere, sahte belge düzenleme riskinin yüksek olduğu dönemlerde düzenlenen belgelerde yer alan toplam tutarın %10'u tutarında aynı maddede belirtilen türde teminat verilmesi ve tüm vergi borçlarının ödenmesi şartıyla mükellefiyet, terkin tarihi itibarıyla yeniden tesis edilir. Mükellefiyetin terkin edildiği tarih ile yeniden tesis edildiği tarih aralığında verilmeyen beyanname ve bildirimler, yeniden tesise ilişkin yazının mükellefe tebliğ edildiği tarihten itibaren **bir ay içinde** verilir ve tahakkuk eden vergiler aynı sürede ödenir.

Bu madde kapsamında mükellefiyeti terkin edilenler ve 153/A maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında belirtildiği şekilde bunlarla ilişkili olan kişilerin işe başlama bildiriminde bulunmaları hâlinde, bu kişiler hakkında mükellefiyet tesis edilebilmesi için işe başlama bildiriminde bulunanların ve mükellefiyet kaydı bu madde kapsamında terkin edilenlerin tüm vergi borçlarının ödenmiş ve ikinci fıkrada belirtilen şekilde teminat verilmiş olması şarttır. Bu madde uyarınca teminat alınarak mükellefiyeti yeniden tesis edilenlerin düzenlemek zorunda oldukları fatura veya fatura yerine geçen belgelerden Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenenlerin, elektronik belge olarak düzenlenmesi zorunludur. Kâğıt olarak düzenlenmesi hâlinde bu belgeler vergi kanunları bakımından hiç düzenlenmemiş sayılır ve kayıtların tevsikinde kullanılamaz. (BKZ: Madde 153/A: Teminat Uygulaması)

MÜKELLEFİYET KAYDININ ANALİZ VE DEĞERLENDİRME SONUÇLARINA BAĞLI OLARAK TERKİNİ MADDE - 160/A

SAYFA:2

Mükellef hakkında yapılan inceleme neticesinde, mükellefin başka bir ticari, zirai ve mesleki faaliyeti olmadığı hâlde münhasıran sahte belge düzenlemek amacıyla mükellefiyet tesis ettirdiği tespit olunursa, **alınan teminat inceleme neticesinde doğan borçlar dâhil vergi borçlarına mahsup edilerek artan tutar iade olunur.** Yapılan incelemede mükellefin başka bir ticari, zirai veya mesleki faaliyeti bulunduğu hâlde sahte belge düzenlediği tespit olunursa, **mükellef hakkında 153/A maddesinin dördüncü fıkrası hükümleri çerçevesinde işlem tesis edilir.** Şu kadar ki, daha önceden alınmış olan teminat sahte belge düzenleme fiili nedeniyle yapılan tarhiyatların ve kesilen cezaların kesinleşmesine kadar mükellefe iade olunmaz. Yapılan inceleme neticesinde mükellefin sahte belge **düzenlemediği** tespit olunursa, alınan teminat başkaca vergi borcu bulunmaması kaydıyla iade olunur.

Bu madde kapsamında alınan teminatların iadesinde, 153/A maddesinin birinci fıkrası uyarınca alınan teminatların iadesine ilişkin; bu teminatların vergi borçlarına mahsubu ve eksilen teminatların tamamlatılmasında ise aynı maddenin dokuzuncu fıkrasına ilişkin hükümler uygulanır.

Bu madde kapsamında elektronik belge düzenleme yükümlülüğü getirilen mükelleflere ilişkin bilgiler Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre duyurulur. Bu kapsamda yapılan duyurular vergi **mahremiyetinin ihlâli sayılmaz.** (yetki maddesi)

İŞİ BIRAKMANIN TARİFİ

MADDE - 161

Vergiye tabi olmayı gerektiren muamelelerin **tamamen durdurulması** ve **sona ermesi** **iş**i bırakmayı ifade eder.
İşlerin her hangi bir sebep yüzünden **geçici bir süre için durdurulması** **iş**i bırakma sayılmaz.

TASFİYE VE İFLAS

MADDE - 162

Tasfiye ve iflas hallerinde, mükellefiyet vergi ile ilgili muamelelerin tamamen sona ermesine kadar devam eder.

Bu hallerde **tasfiye memurları veya iflas dairesi:**

- 1. Tasfiye veya iflas kararlarını;**
- 2. Tasfiyenin veya iflasın kapandığını;**

vergi dairesine ayrı ayrı bildirmeye mecburdurlar.

NAKİL

MADDE - 163

İş ve teşebbüsün bir yerden diğer bir yere nakledilmesi adres değişikliği sayılır.

ÖLÜM

MADDE - 164

Ölüm işi bırakma hükmündedir. Ölüm mükellefin mirası reddetmemiş mirasçıları tarafından vergi dairesine bildirilir.

Mirasçılardan her hangi birinin ölümü bildirmesi diğer mirasçıları bu ödevden kurtarır.

BKZ: Madde - 165-167: Dördüncü Bölüm - İlgili Kanun Maddeleri

SÜRE

MADDE - 168

Bildirmeler aşağıda yazılı süre içinde yapılır:

1. Gerçek kişilerde işe başlama bildirimleri, işe başlama tarihinden itibaren on gün içinde kendilerince veya 1136 sayılı Avukatlık Kanununa göre ruhsat almış avukatlar veya 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarınca, şirketlerin kuruluş aşamasında işe başlama bildirimleri ise işe başlama tarihinden itibaren on gün içinde ticaret sicili memurluğunca ilgili vergi dairesine yapılır. Şirketlerin işe başlama bildirimleri dışında yapılacak bildirimler ile işi bırakma ve değişiklik bildirimleri, bildirilecek olayın vukuu tarihinden itibaren bir ay içerisinde mükellef tarafından vergi dairesine yapılır.

2. Bina ve arazi değişikliklerinde bildirme;

Yeni inşaatta inşaatın bittiği ve kısmen kullanılmaya başlanılmışsa her kısmın kullanılmaya başlandığı ve diğer değişikliklerde (Müstesnalığın sukutu dahil) tadili gerektiren halin vukuu tarihinden başlayarak iki ay.

YAZILI BİLDİRME ESASI

MADDE - 169

Bildirmeler yazılı olur; yalnız defter tutmaya mecbur olmayan mükelleflerden okuma ve yazması olmayanlar, bildirmeleri sözle yapabilirler. Sözlü bildirmeler tutanakla tesbit olunur.

POSTA İLE GÖNDERME

MADDE - 170

Yazılı bildirmelerin **posta ile taahhütlü olarak gönderilmesi** caizdir. Bu takdirde bildirmenin postaya verildiği tarih vergi dairesine verilme tarihi yerine geçer.

Bu maddenin hükümleri vergi beyannameleri hakkında da cari olur.

KAMU KURUM VE KURULUŞLARI TARAFINDAN YAPILAN BİLDİRİM

MADDE - 170/A

Hazine ve Maliye Bakanlığı, bu Kanuna göre mükelleflerin bildirmeye mecbur olduğu bilgilerin, kamu kurum ve kuruluşları tarafından Bakanlığa yazılı veya elektronik olarak bildirilmesi durumunda, bu bildirimi mükellefler tarafından yapılmış bildirim olarak kabul etmeye, bu şekilde kabul edilecek bildirimleri faaliyet konusu, gelir unsuru ile mükellefiyet, vergi, iş yeri ve şirket türlerini ayrı ayrı veya birlikte dikkate alarak tespit etmeye ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

GENEL ESASLAR

MADDE - 171

Mükellefler bu kanuna göre tutacakları defterleri vergi uygulaması bakımından **aşağıdaki maksatları sağlayacak şekilde** tutarlar:

- 1. Mükellefin vergi ile ilgili servet, sermaye ve hesap durumunu tesbit etmek;**
- 2. Vergi ile ilgili faaliyet ve hesap neticelerini tesbit etmek;**
- 3. Vergi ile ilgili muameleleri belli etmek;**
- 4. Mükellefin vergi karşısındaki durumunu hesap üzerinden kontrol etmek ve incelemek;**
- 5. Mükellefin hesap ve kayıtlarının yardımıyla üçüncü şahısların vergi karşısındaki durumlarını (emanet mahiyetindeki değerler dahil) kontrol etmek ve incelemek.**

DEFTER TUTACAKLAR

MADDE - 172

Aşağıda yazılı **gerçek ve tüzel kişiler** bu kanunun esaslarına göre defter tutmaya mecburdurlar:

1. Ticaret ve sanat erbabı;
2. Ticaret şirketleri;
3. İktisadi kamu müesseseleri;
4. Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler.
5. Serbest meslek erbabı;
6. Çiftçiler.

iktisadi kamu müesseseleriyle dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler defter tutma bakımından tüccarların tabi oldukları hükümlere tabidirler.

İSTİSNALAR

MADDE - 173

Defter tutma mecburiyeti aşağıda yazılı **gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanmaz**:

1. Gelir vergisinden muaf olan esnaf ve gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçiler;
2. Gelir Vergisi Kanununa göre kazançları basit usulde tesbit edilenler;
3. Kurumlar vergisinden muaf olan:
 - a) İktisadi kamu müesseseleri;
 - b) Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler.

Yukardaki istisna hükümlerinin gelir veya kurumlar vergilerinden muaf olmakla beraber diğer vergilerden birine tabi olan ve bu vergileri götürü usulde tesbit edilmeyen mükelleflerin muaf olmadıkları vergiler için tutacakları defterlere **şümulü yoktur**.

HESAP DÖNEMİ

MADDE - 174

Defterler **hesap dönemi** itibariyle tutulur. **Kayıtlar her hesap dönemi sonunda kapatılır ve ertesi dönem başında yeniden açılır.**

Hesap dönemi normal olarak **takvim yılıdır.**

Şu kadar ki, takvim yılı dönemi faaliyet ve muamelelerinin mahiyetine uygun bulunmayanlar için, bunların **müracaatı üzerine** Maliye Bakanlığı 12 şer aylık **özel hesap dönemleri** belli edebilir.

Yeniden **işe başlama veya işi bırakma hallerinde**, hesap dönemi içinde **bir yıldan eksik olan faaliyet süresi**, **hesap dönemi sayılır.**

Bu maddeye göre özel hesap dönemi tayin edilenlerin ticari ve zirai kazançları, hesap dönemlerinin kapandığı takvim yılının kazancı sayılır.

MUHASEBE USULÜNÜ SEÇMEKTE SERBESTLİK

MADDE - 175

Mükellefler **bu kısımda yazılı maksat ve esaslara uymak şartıyla**, **defterlerini ve muhasebelerini işlerinin bünyesine uygun olarak diledikleri usulu ve tarzda tanzim etmekte serbesttirler.** Ancak, Maliye ve Gümrük Bakanlığı; muhasebe standartları, tek düzen hesap planı ve mali tabloların çıkarılmasına ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bunları mükellef, şirket ve işletme türleri itibariyle uygulatmaya ve buna ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Ticaret Kanununun ticari defterler hakkındaki hükümleri mahfuzdur. (yetki maddesi)

TÜCCAR SINIFLARI

MADDE - 176

Tüccarlar, defter tutma bakımından iki sınıfa ayrılır:

I. sınıf tüccarlar, bilanço esasına göre;

II. sınıf tüccarlar, işletme hesabı esasına göre;

defter tutarlar.

BİRİNCİ SINIF TÜCCARLAR

MADDE - 177

Aşağıda yazılı tüccarlar, **I. sınıfa** dahildirler:

1. Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satan ve yıllık alımlarının tutarı **(2.000.000 TL)** lirayı veya satışlarının tutarı **(2.800.000 TL)** lirayı aşanlar;
2. Birinci bentte yazılı olanların dışındaki işlerle uğraşıp da bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi iş hasılatı **(990.000 TL)** lirayı aşanlar;
3. 1 ve 2 numaralı bentlerde yazılı, işlerin birlikte yapılması halinde 2 numaralı bentte yazılı iş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı **(2.000.000 TL)** lirayı aşanlar;
4. Her türlü ticaret şirketleri (Adi şirketler iştigal nevileri yukardaki bentlerden hangisine giriyorsa o bent hükmüne tabidir.);
5. Kurumlar Vergisine tabi olan diğer tüzel kişiler (Bunlardan işlerinin icabı bilanço esasına göre defter tutmalarına imkan veya lüzum görülmeyenlerin, işletme hesabına göre defter tutmalarına Maliye Bakanlığınca müsaade edilir.);
6. **İhtiyari** olarak bilanço esasına göre defter tutmayı tercih edenler.

İKİNCİ SINIF TÜCCARLAR

MADDE - 178

Aşağıda yazılı tüccarlar II. sınıfa dahildirler:

1. **177. maddede** yazılı olanların **dışında kalanlar**;
2. Kurumlar Vergisi mükelleflerinden **işletme hesabı esasına** göre defter tutmalarına Maliye Bakanlığınca **müsaade edilenler.**
Yeniden işe başlayan tüccarlar yıllık iş hacımlarına göre sınıflandırılincaya kadar II. sınıf tüccarlar gibi hareket edebilirler.

(BKZ: Madde 177: Birinci Sınıf Tüccarlar)

SINIF DEĞİŞTİRME

MADDE - 179

a) (I).’den (II).’ye geçiş: İş hacmi bakımından I. sınıfa dahil olan tüccarların durumları aşağıdaki **şartlara uyduğu takdirde**, bunlar, **bu şartların tahakkukunu takip eden hesap döneminden başlayarak, II. sınıfa geçebilirler:** (BKZ: Madde 177: Birinci Sınıf Tüccarlar)

1. Bir hesap döneminin iş hacmi 177. maddede yazılı hadlerden % 20 yi aşan bir nispette **düşük** olursa, veya;
2. Arka arkaya üç dönemin iş hacmi 177. maddede yazılı hadlere nazaran % 20 ye kadar bir **düşüklük** gösterirse.

SINIF DEĞİŞTİRME

MADDE - 180

b) (II).’den (I).’ye geçiş: İş hacmi bakımından II. sınıfa dahil tüccarların durumları aşağıda yazılı **şartlara uyduğu takdirde** bunlar **bu şartların tahakkukunu takip eden hesap döneminden başlayarak I. sınıfa geçerler.** (BKZ: Madde 177: Birinci Sınıf Tüccarlar)

1. Bir hesap döneminin iş hacmi 177. maddede yazılı hadlerden % 20 yi aşan bir nispette **fazla** olursa, veya;
2. Arka arkaya 2 dönemin iş hacmi 177. maddede yazılı hadlere nazaran % 20 ye kadar bir **fazlalık** gösterirse.

İHTİYARİ SINIF DEĞİŞTİRME

MADDE - 181

II. sınıf tüccarlar diledikleri takdirde **bilanço esasına** göre defter tutabilirler.

Bu suretle I. sınıfa dahil olanlar hakkında da evvelki maddenin hükümleri cari olur.

BİLANÇO ESASINDA TUTULACAK DEFTERLER

MADDE - 182

Bilanço esasında aşağıdaki defterler tutulur:

1. Yevmiye defteri;
2. Defterikebir;
3. Envanter defteri (Mevcudat ve muazene defteri);
4. (Mülga)

YEVMIYE DEFTERİ

MADDE - 183

Yevmiye defteri, kayda geçirilmesi icabeden muamelelerin **tarih sırasıyla ve madde halinde** tertipli olarak yazıldığı defterdir.

Yevmiye defteri **ciltli ve sahifeleri müteselsil sıra numaralı olur**. Mükellefler diledikleri takdirde yevmiye defteri ve tutulması zorunlu diğer defterlerini **müteharrik yapraklı olarak kullanabilirler**.

DEFTER-İ KEBİR

MADDE - 184

Defterikebir, yevmiye defterine geçirilmiş olan muameleleri buradan alarak usulüne göre **hesaplara dağıtan ve tasnifli olarak bu hesaplarda toplayan** defterdir.

ENVANTER DEFTERİ VE BİLANÇO GÜNÜ

MADDE - 185

Envanter defterine işe başlama tarihinde ve müteakiben her hesap döneminin sonunda çıkarılan envanterler ve bilançolar kaydolunur ve bu tarihe "**bilanço günü**" denir. **Envanter defteri ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı olur.**

ENVANTER ÇIKARMAK

MADDE - 186

Envanter çıkarmak, **bilanço günündeki mevcutları, alacakları ve borçları saymak, ölçmek, tartmak ve değerlemek suretiyle kesin bir şekilde ve müfredatlı olarak tesbit etmektir.**

Şu kadar ki, ticari teamüle göre tartılması, sayılması ve ölçülmesi mutat olmayan malların değerleri tahminen tesbit olunur.

Mevcutlar, alacaklar ve borçlar işletmeye dahil iktisadi kıymetleri ifade eder.

BİNA VE ARAZİNİN ENVANTERE ALINMASI

MADDE - 187

Ferdi teşebbüslerde, mükellefin sahip olduğu bina ve arazi hakkında aşağıda yazılı esaslar cari olur:

- 1. Fabrika, ambar, atelye, dükkan, mağaza ve arazi işletmede ister kısmen, ister tamamen kullanılsınlar değerlerinin tamamı üzerinden envantere alınır.**
- 2. Ticaret hanları gibi oda oda veya kısım kısım kullanılabilen binalarla evlerin ve apartmanların yarısından fazlası işletmede kullanıldığı takdirde envantere ithal edilir.**
- 3. Envantere alınan gayrimenkullerin kullanış tarzlarında sonradan vakı olacak değişiklikler, hesap yılı içinde nazara alınmaz.**

BİLANÇONUN TANZİMİNDE ENVANTER LİSTELERİ

MADDE - 188

Envanter esas itibariyle defter üzerine çıkarılır.

Şu kadar ki, işlerinde geniş ölçüde ve çeşitli mal kullanan büyük müesseseler envanterlerini listeler halinde tanzim edebilir.

Bu takdirde envanter listelerinin:

1. Sayfa üzerinden numaralanarak sıralanması;
2. Envanterin tanzim tarihine göre tarihlenmesi;
3. Envanteri çıkaran memur ile teşebbüs sahibi veya vekili tarafından imzalanması;
4. Aynen envanter defteri gibi saklanması;

şarttır.

Yukardaki esaslara göre envanter listeleri tanzim edenler envanter defterine listeler muhteviyatını icmalen kaydederler.

ENVANTERDE AMORTİSMAN KAYITLARI

MADDE - 189

Üzerinden amortisman yapılan kıymetler ve bunların amortismanları aşağıda yazılı şekillerden her hangi biri ile gösterilir:

1. Envanter defterinin ayrı bir yerinde;
2. Özel bir amortisman defterinde;
3. Amortisman listelerinde.

Amortisman kayıtları, amortisman başlandığı tarihten itibaren **her yılın amortismanı ayrı ayrı gösterilmek şartıyla birbirine bağlanır**. İşletmeye yeniden giren iktisadi kıymetlerle bunların amortismanlarının **evvelki yıllara ait kayıtlarda devam ettirilmesi caizdir**.

Amortisman defteri veya listelerinin kayıtları envanter kaydı hükmündedir. Yukarıdaki esaslara göre kayıtlarda gösterilen iktisadi kıymetlere ait değerler envanter defterine toplu olarak geçirilebilir.

BÜYÜK MAĞAZALARDA ENVANTER

MADDE - 190

Büyük mağazalar ve eczaneler emtia mevcutlarının envanterlerini **üç yılda bir çıkarabilirler**. Bu takdirde envanter çıkarılmayan yıllarda hesaben mevcut iktisadi kıymetleri envanter defterlerine kaydederler.

Büyük mağazalardan maksat, **çeşitli mal üzerine geniş ölçüde ve perakende iş yapan ticarethanelerdir**.

Maliye Bakanlığı büyük sınai işletmelerin, icabına göre, iki veya üç yılda bir envanter çıkarmalarına müsaade edebilir. Bu takdirde yukarıki hüküm uygulanır.

ENVANTERE ALINAN KIYMETLERİ DEĞERLEME

MADDE - 191

Envantere alınan iktisadi kıymetler bu kanunun "değerleme"ye ait **üçüncü kitabında yazılı esaslara göre değerlendirir.**

BİLANÇO MADDE - 192

Bilanço, envanterde gösterilen kıymetlerin **tasnifli ve karşılıklı** olarak değerleri itibariyle tertiplenmiş **hulasasıdır.**

Bilanço aktif ve **pasif** olmak üzere iki tabloyu ihtiva eder.

Aktif tablosunda **mevcutlar ile alacaklar** (ve varsa zarar), **pasif** tablosunda **borçlar** gösterilir.

Aktif toplamı ile borçlar arasındaki fark, müteşebbisin işletmeye mevzu varlığını (**Öz sermayeyi**) teşkil eder.

Öz sermaye **pasif tablosuna kaydolunur** ve bu suretle aktif ve pasif tablolarının toplamaları denkleşir. İhtiyatlar ve kar ayrı gösterilseler dahi öz sermayenin cüzüleri sayılırlar.

İŞLETME HESABI ESASINDA TUTULACAK DEFTERLER

MADDE - 193

İşletme hesabı esasında aşağıdaki defterler tutulur:

1. İşletme hesabı defteri (İşletme hesabını ihtiva eden);
2. (Mülga)

İŞLETME HESABI

MADDE - 194

İşletme hesabının sol tarafını gider, sağ tarafını hasılat kısmı teşkil eder.

1. **Gider kısmına:** Satın alınan mallar veya yaptırılan hizmetler karşılığında ödenen veya borçlanılan paralar ve işletme ile ilgili diğer bütün giderler;
 2. **Hasılat kısmına:** Satılan mal bedeli veya yapılan hizmet karşılığı olarak tahsil edilen paralarla tahakkuk eden alacaklar ve işletme faaliyetinden elde edilen diğer bütün hasılat;
- kaydolunur.

Gayrimenkuller ve tesisat gibi amortismanla tabi olan kıymetler işletme hesabına intikal ettirilmez. Şu kadar ki, 189. maddeye göre amortisman kaydı tutulmak şartıyla bu kıymetler üzerinden her yıl ayrılan **amortismanlar gider kaydolunabilir**. Gider ve hasılat kayıtlarının en az aşağıdaki malumatı ihtiva etmesi şarttır.

1. Sıra numarası;
2. Kayıt tarihi;
3. Muamelenin nev'i;
4. Meblağ.

(BKZ: Madde 189: Envanterde Amortisman Kayıtları)

İŞLETME HESABI ESASINDA ENVANTER

MADDE - 195

İşletme hesabı esasına göre defter tutanlardan emtia üzerine iş yapanlar, **emtia envanteri çıkarmaya mecburdurlar**.

Emtiaya, satmak maksadıyla alınan veya imal edilen mallarla iptidai ve ham maddeler ve yardımcı malzeme dahildir. Emtia envanteri, muamelelere ait kayıtlarla karıştırılmamak şartıyla yeniden işe başlama halinde işletme defterinin baş tarafına, müteakiben de her hesap dönemi kapandıktan sonra muamele kayıtlarını takip eden sayfalara yazılır. **İsteyenler ayrı bir envanter defteri tutarak emtia envanterlerini bu deftere kaydedebilirler.**

İŞLETME HESABI HULASASI

MADDE - 196

İşletme hesabı esasına göre defter tutanlar her **hesap döneminin sonunda** (İşletme hesabı hulasası) çıkarırlar. İşletme hesabı hulasasına aşağıdaki maddeler birer kalemde ayrı ayrı yazılır:

A) Gider tablosuna:

1. Çıkarılan envantere göre **hesap dönemi başındaki emtia mevcudunun değeri**;
2. Hesap dönemi zarfında **satın alınan emtianın değeri** ile yapılan bilumum giderler.

B) Hasılat tablosuna:

1. Hesap dönemi zarfında **satılan emtianın değeri** ile hizmet karşılığı ve sair suretle alınan paralar;
2. Çıkarılan envantere göre **hesap dönemi sonundaki emtia mevcudunun değeri**.

İMALAT DEFTERİ

MADDE - 197

I. sınıf tüccarlardan devamlı olarak imalat ile uğraşanlar yukarda yazılı defterlerden gayrı bir (İmalat defteri) tutarlar.

İmalat defterine, aşağıda yazılı **emtianın giriş ve çıkış hareketleri**, **emtianın cinsi ve miktarı** itibariyle ve tarih sırasıyla yazılır.

1. Satın alınan ve müşteri tarafından imalat yapılmak üzere tevdi olunan her nevi iptidai ve ham maddeler, başlıca yardımcı malzeme (Doğrudan doğruya imal ile ilgili yakıtlar gibi);
2. Yukarda yazılı maddelerden imalata sarf olunan veya aynen satılanlar;
3. İmal edilen mamul maddeler;
4. Teslim edilen mamul maddeler;

Teslimden maksat, gider vergileri kanununa göre bu mahiyette olan muamelelerdir. Yarı mamuller teslim edildiği takdirde, bunlar tam mamul hükmüne girer.

İmalat artıkları ve tali maddeler de imalat defterine geçirilir. Ancak bunlardan imal esnasında miktarlarının tesbitine imkan ve lüzum olmayanlar yalnız teslim sırasında kayıtlarda gösterilir.

KOMBİNE İMALAT

MADDE - 198

Ham maddeden tam mamul vücuda getirilinceye kadar geçen müstakil imal safhalarında ayrı ayrı emtia mahiyetini arz eden maddeler elde edildiği (İplik - dokuma, yağ - sabun, kereste - mobilya, un - makarna münasebetlerinde olduğu gibi) ve bu **imal işleri birbirine bağlanarak aynı teşebbüs dahilinde yapıldığı takdirde, kombine imalat yapılmış olur.**

Boyama, kasarlama, apre, cilalama gibi bitim işleri kombine imalatı tazammun etmez.

KOMBİNE İMALATTA İMALAT DEFTERİ

MADDE - 199

Kombine imalat yapanlar her müstakil imal işini imalat defterinin ayrı ayrı kısımlarında gösterirler. Bu takdirde bir safhanın mamulü müteakip safhaya teslim gösterilmek suretiyle bu safhanın iptidai maddesini teşkil eder.

Kombine imalat istenildiği takdirde her müstakil imal safhası için ayrı bir imalat defteri kullanılması caizdir.

BİTİM İŞLERİ DEFTERİ

MADDE - 200

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlardan boyama, basma, yazma, kasarlama, apre, cilalama gibi ücretle yapılan bitim işleriyle uğraşanlar, **imalat defteri yerine, bir "Bitim işleri defteri" tutarlar.**

Bu deftere müşterilerden alınan ve işlendikten sonra geri verilen emtianın cinsi ve miktarı tarih sırasıyla yazılır.

MADDE 201-202: (Mülga)

SINAI MÜESSESELERDE KAYIT SERBESTLİĞİ

MADDE - 203

Sınai müesseseler, bu bölümde yazılı defterleri işlerinin icaplarına ve hususiyetlerine göre diledikleri şekilde tutabilirler; iptidai ve mamul maddeler için ayrı defter kullanabilirler; bunları cins ve nevi itibariyle ayrı sayfalarda gösterebilirler.

Bitim işleri defteri tutmayarak buraya yazılması gereken malumatı, imalat defterine kaydedebilirler. İstihsal Vergisi defteri tutmayarak bunlara ait kayıtları defterikebirde açacakları özel bir hesapta veya satışlarını kaydettikleri hesabın ayrı bir sütununda gösterebilirler.

İmalat defterine kaydolunan malumatı ihtiva edecek şekilde sınai muhasebe tutanlar, Maliye Bakanlığından müsaade almak şartıyla ayrıca imalat defteri tutmazlar.

BANKA, BANKER VE SİGORTA ŞİRKETLERİNİN GİDER VERGİSİNE AİT KAYITLARI

MADDE - 204

Banka (vergi kanunları uygulamasında özel belirleme yapılmadığı sürece, özel finans kurumları banka olarak addolunur), banker ve sigorta şirketleri Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin mevzuuna giren işlemleri müfredatlı veya bordrolar üzerinden toplu olarak kendi muhasebe defterlerinde veyahut isterlerse ayrı bir banka ve sigorta muameleleri vergisi defterinde, diğer işlemlerinden ayırmak suretiyle gösterilir.

Bankalar ile mevduat faizi ödeyen bankerler yukarıda belirtilen defter kayıtlarında bu hususlara ilişkin bilgileri müfredatlı olarak göstermeye mecburdurlar.

DAMGA RESMİ KAYITLAR

MADDE - 205

Damga Resmi Kanununa göre yolcu bilet ücretleri, sigorta primleri ve ilan ücretleri gibi mevzular üzerinden resim istifa etmeye mecbur olan gerçek ve tüzel kişiler bu ücret ve primlerle istifa ettikleri **Damga Resimleri için tarih sırasıyla bir kayıt tutmaya mecburdurlar.**

Tüccarlar bu kayıtları muhasebe defterlerinde tuttukları hesaplarda gösterebilirler. Kayıtların muhasebe defterinde gösterilmemesi halinde ayrı bir "**Damga Resmi Defteri**" tutulur. Devlet müesseselerinin resmi defter ve kayıtları Damga Resmi defteri yerine geçer.

MADDE - 206: (MÜLGA)

YABANCI NAKLİYAT KURUMLARININ HASILAT DEFTERİ

MADDE - 207

Yabancı nakliyat kurumları veya bunları Türkiye'de temsil eden şube veya acentaları bir "**Hasılat Defteri**" tutmaya ve bu deftere Türkiye'de elde ettikleri hasılatı tarih sırasıyla ve müfredatlı olarak kaydetmeye mecburdurlar. Bu madde gereğince hasılat defteri tutan yabancı nakliyat kurumları bu işleri için ayrıca muhasebe defteri tutmaya mecbur değildirler.

MENKUL VE GAYRİMENKUL SERMAYE İRADLARINA AİT KAYITLAR

MADDE - 208

Bu kanuna göre **defter tutmaya mecbur olan gerçek kişiler** Gelir Vergisine tabi menkul ve gayrimenkul sermayelerle bunlardan elde edilen iratları ve bunlara müteallik giderleri **defterikebir veya işletme hesabının veya serbest meslek erbabı kazanç defterinin ayrı bir sayfasına veya ayrı bir deftere veyahut bir cetvele** ayrı ayrı kaydetmeye mecburdurlar.

Şu kadar ki, bu hesap mükellefin diğer kazançlarını tesbit için tuttuğu hesaplara karıştırılmaz ve onlar ile birleştirilmez.

AMBAR DEFTERİ

MADDE - 209

Depo (Ardiyeler dahil) işletenlerle nakliye ambarları ayrıca bir ambar defteri tutarlar. Bu deftere en az aşağıda yazılı malumat kaydolunur:

1. Malın ambara giriş tarihi;
2. Malın cinsi (Malın cinsi belli değilse sadece balya, kasa, sandık gibi ambalaj nevinin kaydedilmesiyle iktifa edilir);
3. Malın miktarı (Ticari teamüle göre parça, sandık veya sıklet);
4. Malın kimin tarafından tevdi edildiği;
5. Malın nereye ve kime gönderildiği;
6. Alınan nakliye ücreti tutarı.

Kendi işlerinin icabı olarak yukarıdaki malumatı ihtiva edecek şekilde defter tutanlar ayrıca ambar defteri tutmazlar.

SERBEST MESLEK KAZANÇ DEFTERİ

MADDE - 210

Serbest meslek erbabı bir (**Kazanç defteri**) tutarlar.

Bu defterin bir tarafına **giderler**, diğer tarafına da **hasılat** kaydolunur.

Defterin **gider tarafına**, yapılan giderlerin nevi ile yapıldığı tarih ve **hasılat tarafına** ise ücretin alındığı tarih ve miktarı ile kimden alındığı yazılır.

Hekimler diledikleri takdirde, yukarıda yazılı malumatı **protokol defterinde** göstermek şartıyla ayrı kazanç defteri tutmayabilirler.

AMORTİSMAN KAYITLARI

MADDE - 211

Serbest meslek erbabı, işlerinde bir yıldan fazla kullandıkları ve amortismanına tabi tuttukları tesisat ve demirbaş eşyanın kıymetleri ile amortismanlarını 189. maddede yazılı şekilde tutulan "**Amortisman kayıtlarında**" gösterirler.

(BKZ: Madde 189: Envanterde Amortisman Kayıtları)

ÖZEL DEFTERLER

MADDE - 212

Noterlerin ve noterlik görevini ifa ile mükellef olanların ve borsa acentalarının resmi defteri "**kazanç defteri**" yerine geçer.

ÇİFTÇİ İŞLETME DEFTERİ

MADDE - 213

Zirai işletme hesabını ihtiva eden çiftçi işletme defterinin **sol tarafına** Gelir Vergisi Kanununun ilgili maddelerinde gösterilen **giderler**, **sağ tarafına** da aynı kanunda gösterilen **hasılat** kaydolunur.

Gider ve hasılat kayıtlarının en az aşağıdaki bilgileri ihtiva etmesi lazımdır.

1. Sıra numarası,
2. Kayıt tarihi,
3. Muamelenin nev'i
4. Meblağ.

AMORTİSMAN KAYITLARI

MADDE - 214

Çiftçi işletme defteri tutanlar, amortismanına tabi kıymetleri ve bunların amortismanlarını 189. maddede yazılı şekilde tutulan amortisman kayıtlarında gösterebilecekleri gibi bu kayıtları çiftçi işletme defterinin ayrı bir yerine de geçirebilirler.

(BKZ: Madde 189: Envanterde Amortisman Kayıtları)

TÜRKÇE TUTMA VE TÜRK PARASI KULLANMA ZORUNLULUĞU

MADDE - 215

1. Bu Kanuna göre tutulacak defter ve kayıtların **Türkçe tutulması zorunludur**. Ancak, **Türkçe kayıtlar bulunmak kaydıyla defterlerde başka dilden kayıt da yapılabilir**. Bu kayıtlar vergi matrahını değiştirmeyecek şekilde tasdik ettirilecek diğer defterlere de yapılabilir.
2. a) Kayıt ve belgelerde **Türk para birimi kullanılır**. Belgeler, **Türk parası karşılığı gösterilmek şartıyla, yabancı para birimine göre de düzenlenebilir**. Şu kadar ki **yurt dışındaki müşteriler adına düzenlenen belgelerde Türk parası karşılığı gösterilme şartı aranmaz**.

b) İlgili dönem defter tasdik tarihi itibarıyla ödenmiş sermayesi (yurt dışında kurulan şirketlerin Türkiye'ye ayrılan ödenmiş sermayesi) en az 100 milyon ABD Doları ya da muadili yabancı para karşılığı Türk Lirası ve sermayesinin en az % 40'ı ikametgâhı, kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan kişilere ait olan işletmelere, kayıtlarını Türk para birimi dışında başka bir para birimiyle tutmalarına Cumhurbaşkanınca izin verilebilir. Cumhurbaşkanı, bu had ve nispeti sektörler itibarıyla ayrı ayrı yarısına kadar indirmeye veya iki katına kadar artırmaya yetkilidir. Bu şartların ihlâl edildiği hesap dönemini izleyen hesap döneminden itibaren Türk para birimine göre kayıt tutma zorunluluğu başlar.

ba) Türk para birimiyle yapılan işlemler, işlemin gerçekleştiği günün **Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuruyla ilgili para birimine çevrilir**. İktisadi kıymetlerin değerleri ile vergi matrahı kayıt yapılan para birimine göre tespit edilir, beyannamenin verilmesi gereken ayın ilk gününün kuruyla Türk parasına çevrilerek beyan edilir. Vergi ödeme, mahsup ve iade işlemlerinde de Türk Lirası tutarlar kullanılır.

bb) Bu mükellefler, diğer para birimleriyle kayıt tuttukları sürece mükerrer 298. maddenin (A) fıkrası uyarınca **enflasyon düzeltmesi yapamazlar**. Türk para birimiyle kayıt yapmaya başlamaları halinde ise üç yıl süreyle anılan madde hükmünden yararlanamazlar.

DEFTERLERİN MÜREKKEPLE YAZILACAĞI

MADDE - 216

Bu kanuna göre tutulması mecburi defterler **mürekkeple veya makina ile yazılır**. Kopya kağıdı kullanılması ve ıstampa ve sair damga aletleriyle kopya konulması da caizdir.

Bilimum defterlerde hesaplar kapatılincaya kadar toplamlar geçici olarak kurşun kalemi ile yapılabilir.

YANLIŞ KAYITLARIN DÜZELTİLMESİ

MADDE - 217

Yevmiye defteri madelerinde yapılan yanlışlar ancak **muhasabe kaidelerine göre düzeltilebilir**. Diğer bilimum defter ve kayıtlara rakam ve yazılar yanlış yazıldığı takdirde düzeltmeler ancak yanlış rakam ve yazı okunacak şekilde çizilmek, üst veya yan tarafına veyahut ilgili bulunduğu hesaba doğrusu yazılmak suretiyle yapılabilir.

Defterlere geçirilen bir kaydı kazımak, çizmek veya silmek suretiyle okunamaz bir hale getirmek yasaktır.

BOŞ SATIR BIRAKILAMAYACAĞI, SAYFALARIN YOK EDİLEMEYECEĞİ

MADDE - 218

Defterlerde kayıtlar arasında usulen yazılmaya mahsus olan satırlar, **çizilmeksizin boş bırakılamaz ve atlanamaz.** Ciltli defterlerde, defter sayfaları **ciltten koparılamaz.** Tasdikli müteharrik yapraklarda bu yaprakların **sırası bozulamaz ve bunlar yırtılamaz.**

KAYIT ZAMANI

MADDE - 219

Muameleler defterlere zamanında kaydedilir. Şöyleki:

- a)** Muamelelerin işin hacmine ve icabına uygun olarak muhasebenin intizam ve vuzuhunu bozmayacak bir zaman zarfında kaydedilmesi şarttır. Bu gibi kayıtların **on günden fazla geciktirilmesi caiz değildir.**
- b)** Kayıtlarını devamlı olarak muhasebe fişleri, primanota ve bordro gibi yetkili amirlerin imza ve parafını taşıyan mazbut vesikalara dayanarak yürüten müesseselerde, muamelelerin bunlara işlenmesi, deftere işlenmesi hükmündedir. Ancak bu kayıtlar, muamelelerin esas defterlere **45 günden daha geç intikal ettirilmesine cevap vermez.**
- c)** Günlük kasa, günlük, parakende satış ve hasılat defterleri ile serbest meslek kazanç defterine muameleler **günü gününe kaydedilir.**

TASDİKE TABİ DEFTERLER

MADDE - 220

Aşağıda yazılı defterlerin bu bölümdeki esaslara göre tasdik ettirilmesi mecburidir:

1. Yevmiye ve envanter defterleri;
2. İşletme defteri;
3. Çiftçi işletme defteri;
4. İmalat ve İstihsal Vergisi defterleri; (Basit İstihsal Vergisi defteri dahil)
5. (Mülga)
6. Nakliyat Vergisi defteri;
7. Yabancı nakliyat kurumlarının hasılat defteri;
8. Serbest meslek kazanç defteri.
9. (Mülga)
10. (Mülga)
11. (Mülga)

Bu kanunla cevaz verilen hallerde yukarıda yazılı olanların yerine kullanılacak olan defterler de tasdike tabi tutulur.

TASDİK ZAMANI

MADDE - 221

Bu kanunda yazılı defterleri kullanacak olanlar, bunları aşağıda yazılı zamanlarda tasdik ettirmeye mecburdurlar:

1. Ötedenberi işe devam etmekte olanlar defterin **kullanılacağı yıldan önce gelen son ayda;**
2. Hesap dönemleri Maliye Bakanlığı tarafından tesbit edilenler, defterin **kullanılacağı hesap döneminden önce gelen son ayda;**
3. Yeniden işe başlayanlar, sınıf değiştirenler ve yeni bir mükellefiyete girenler, işe başlama, sınıf değiştirme ve **yeni mükellefiyete girme tarihinden önce;** vergi muafiyeti kalkanlar, **muafılıktan çıkma tarihinden başlayarak on gün içinde;**
4. Tasdike tabi defterlerin dolması dolayısıyla veya sair sebeplerle yıl içinde yeni defter kullanmaya mecbur olanlar bunları kullanmaya başlamadan önce.

TASDİK YENİLEME

MADDE - 222

Defterlerini ertesi yılda da kullanmak isteyenler **Ocak ayı**, hesap dönemleri Maliye Bakanlığınca tesbit edilenler **bu dönemin ilk ayı** içinde tasdiki yeniletmeye mecburdurlar.

TASDİK MAKAMI

MADDE - 223

Defterler, iş yerinin, iş yeri olmayanlar için ikametgahın bulunduğu yerdeki **noter veya noterlik görevini ifa ile mükellef olanlar**, menkul kıymet ve kambiyo borsasındaki acentaları için borsa komiserliği tarafından tasdik olunur.

Tasdik makamı, bu Kanuna göre tasdike getirilen defterleri sosyal güvenlik ile ilgili kuruluşların mevzuat hükümlerine bağlı kalmaksızın tasdik eder.

Defterler **anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerin kuruluş aşamasında**, şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret sicili müdürlüğünce tasdik edilir.

TASDİK ŞERHİ

MADDE - 224

Noterlerin yapacağı tasdik şerhleri ile anonim ve limited şirketlerin kuruluşu aşamasında ticaret sicili memurlarınca da yapılacak tasdik şerhleri **defterin ilk sayfasına yazılır** ve aşağıdaki malûmatı ihtiva eder.

1. Defter sahibinin;
 - a) Gerçek kişilerde başta soyadı sonra öz adı (Müessesesin varsa maruf unvanı da ayrıca ilave olunur);
 - b) Tüzel kişilerde unvanı;
2. İş adresi;
3. İş veya meslekin nev'i;
4. Defterin nev'i;
5. Defterin kaç sayfadan ibaret olduğu;
6. Defterin kullanılacağı hesap dönemi;
7. Defter sahibinin bağlı olduğu vergi dairesi;
8. Tasdik tarihi;
9. Tasdik numarası;
10. Tasdiki yapan makamın resmi mühür ve imzası.

TASDİK ŞEKLİ

MADDE - 225

Defterler aşağıdaki şekilde tasdik olunur:

- a) Ciltli defterlerin tasdik esnasında sayfalarının sıra numarasıyla teselsül ettiğine bakılarak, bu sayfalar **teker teker tasdik makamının resmi mühürü ile mühürlenir.**
- b) Müteharrik yapraklı yevmiye defteri kullanmalarına Maliye Bakanlığınca müsaade edilen müesseseler bir yıl içinde kullanacaklarını tahmin ettikleri sayıda yaprağı yukardaki esaslara göre tasdik ettirirler. Tasdikli yapraklar bittiği takdirde, yeni yapraklar kullanılmadan evvel tasdike arz olunur.

Bunların sayfa numaraları tasdikli yaprakların sayfa numaralarını takiben teselsül ettirilir. Tasdik makamı, ilave yaprakların sayısını ilk tasdik şerhinin altına kaydeder ve bu kaydı usulüne göre tasdik eder.

DEFTER TASDİKİNE AİT BORDROLAR

MADDE - 226

Tasdik makamları tasdik ettikleri defterlere ait aşağıda yazılı malumatı **tarih sırasıyla**, üçer aylık bordrolara derç ve bunları **en geç bir ay içinde** bulundukları yerin en büyük mal memuruna tevdi ederler:

1. Tasdik numarası ve tarihi;
2. Defter sahibinin soyadı, adı (Veya unvanı);
3. İşi veya mesleki;
4. Defterin nev'i;
5. Defterin hangi yıl için tasdik edildiği;
6. Defter sahibinin bağlı olduğu vergi dairesi.

Tasdik makamları yukardaki bilgileri münferit fişlerle de bildirebilirler.

ELEKTRONİK OLARAK TUTULAN DEFTERLERDE TASDİK

MADDE - 226/A

Türk Ticaret Kanununun 64. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan yetki kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığınca müştereken belirlenen **usul, esas ve süreler** dahilinde elektronik ortamda tutulan defterler için **berat alınması**, elektronik ortamda tutulan diğer defterlerin ise Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen usul, esas ve süreler dahilinde **onaylanması bu Kanun uygulamasında tasdik hükmündedir.**

Berat ve onayın belirlenen **usul, esas ve süreler** dahilinde alınmaması veya yapılmaması durumunda defterler tasdik ettirilmemiş sayılır.

İSPAT EDİCİ KAĞITLAR

MADDE - 227

Bu kanunda aksine hüküm olmadıkça, bu kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan **kayıtların tevsiki mecburidir.**

Defter tutmak mecburiyetinde olmayan mükellefler vergi matrahlarının tesbiti ile ilgili giderlerini tesvike mecburdurlar. (**Götürü usulde tesbit edilen giderler hariç.**)

Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dâhil olmak üzere, bu Kanuna göre kullanılan veya bu Kanunun Maliye ve Gümrük Bakanlığına verdiği yetkiye dayanılarak, **kullanma mecburiyeti getirilen belgelerin, öngörülen zorunlu bilgileri taşımaması halinde bu belgeler vergi kanunları bakımından hiç düzenlenmemiş sayılır.**

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, düzenlenmesi mecburi olan belgelerde bulunması gereken zorunlu bilgileri belirlemeye ve bu belgelerden uygun gördüklerine, düzenlenme saatinin yazılması mecburiyetini getirmeye yetkilidir.

VERGİ BEYANNAMELERİNİN İMZALANMASI VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR TASDİK RAPORLARI

MÜKERRER MADDE - 227

Maliye Bakanlığı:

1. Vergi beyannamelerinin 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış **serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavirler** tarafından da imzalanması mecburiyetini getirmeye, bu mecburiyeti beyanname çeşitleri, mükellef grupları ve faaliyet konuları itibariyle ayrı ayrı uygulatmaya,
2. Vergi kanunlarında yer alan **muafiyet, istisna, yeniden değerlendirme, zarar mahsubu ve benzeri hükümlerden** yararlanılmasını Maliye Bakanlığınca belirlenen şartlara uygun olarak yeminli mali müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibraz edilmesi şartına bağlamaya,
3. Vergi kanunları kapsamındaki yeminli mali müşavirlik **tasdik işlemlerini elektronik ortamda gerçekleştirmeye ve tasdike konu işlemleri mükellef grupları, faaliyet ve tasdik konuları** itibarıyla ayrı ayrı belirlemeye ve uygulatmaya,

Bu uygulamalara ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Yukarıdaki fıkra hükümlerine göre **beyannameyi imzalayan veya tasdik raporunu düzenleyen meslek mensupları, imzaladıkları beyannamelerde veya düzenledikleri tasdik raporlarında yer alan bilgilerin defter kayıtlarına ve bu kayıtların dayanağını teşkil eden belgelere uygun olmamasından dolayı** ortaya çıkan vergi ziyaına bağlı olarak salınacak **vergi, ceza, gecikme faizlerinden mükellefle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulurlar.**

2 numaralı bent hükmüne göre yararlanılması yeminli mali müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibrazı şartına bağlanan konularda, **tasdik raporunun** zamanında ibrazı şarttır. Şu kadar ki, tasdik raporunun zamanında ibraz edilmemesi halinde, mükellefe tebliğ edilmek şartı ile **60 günlük bir mühlet** verilir. Tasdik raporunun bu süre içinde de ibraz edilmemesi halinde mükellefler tasdike konu haktan yararlanamazlar. Ancak, Maliye Bakanlığı tasdik raporlarının ibraz süresini iki aya kadar uzatmaya yetkilidir.

233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olan Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile bunlara ait müesseseler hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz.

TEVSİKİ ZARURİ OLMAYAN KAYITLAR

MADDE - 228

Aşağıdaki giderler için ispat edici kağıt aranmaz:

1. Örf ve teamüle göre bir vesikaya istinat ettirilmesi mutad olmayan müteferrik giderler;
2. Vesikasının teminine imkan olmayan giderler;
3. Vergi kanunlarına göre götürü olarak tesbit edilen giderler.

1 ve 2 numaralı fıkralarda yazılı giderlerin gerçek miktarları üzerinden kayıtlara geçirilmesi ve miktarlarının işin genişliğine ve mahiyetine uygun bulunması şarttır.

FATURANIN TARİFİ

MADDE - 229

Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen **ticari vesika**dır.

FATURANIN ŞEKLİ

MADDE - 230

Faturada **en az** aşağıdaki bilgiler bulunur:

1. Faturanın düzenlenme tarihi seri ve sıra numarası;
2. Faturayı düzenleyenin adı, varsa ticaret unvanı, iş adresi, bağlı olduğu vergi dairesi ve hesap numarası;
3. Müşterinin adı, ticaret unvanı, adresi, varsa vergi dairesi ve hesap numarası;
4. Malın veya işin nev'i, miktarı, fiyatı ve tutarı;
5. Satılan malların teslim tarihi ve irsaliye numarası,

(Malın alıcıya teslim edilmek üzere satıcı tarafından taşındığı veya taşıtırıldığı hallerde satıcının, teslim edilen malın alıcı tarafından taşınması veya taşıtırılması halinde alıcının taşınan veya taşıtırılan mallar için **sevk irsaliyesi düzenlemesi ve taşıtta bulundurulması şarttır**.

Malın, bir mükellefin birden çok iş yerleri ile şubeleri arasında taşındığı veya satılmak üzere bir komisyoncu veya diğer bir aracıya gönderildiği hallerde de, malın gönderen tarafından **sevk irsaliyesine bağlanması gereklidir**. **Bu bentte yazılı irsaliyeler hakkında fiyat ve bedel ile ilgili bilgiler hariç olmak üzere**, bu madde hükmü ile 231. madde hükmü uygulanır. İrsaliyelerde malın nereye ve kime gönderildiği ayrıca belirtilir.

Şu kadar ki nihai tüketicilerin tüketim amacıyla perakende olarak satın aldıkları malları kendilerinin taşıması veya taşıtırması halinde bu mallara ait fatura veya perakende satış fişinin bulunması şartıyla sevk irsaliyesi aranmaz.). (BKZ: Madde 231: Fatura Nizamı)

FATURA NİZAMI

MADDE - 231

Faturanın düzenlenmesinde aşağıdaki kaidelere uyulur:

1. Faturalar **sıra numarası** dahilinde teselsül ettirilir. Aynı müessesenin muhtelif şube ve kısımlarında her biri aynı numara ile başlamak üzere ayrı ayrı fatura kullanıldığı takdirde bu faturalara şube ve kısımlarına göre **şube veya kısmın isimlerinin yazılması veya özel işaretle seri tefriki yapılması** mecburidir.
2. Faturalar **mürekkeple, makine ile veya kopya kurşun kalemi** ile doldurulur.
3. Faturalar **en az bir asıl ve bir örnek** olarak düzenlenir. Birden fazla örnek düzenlendiği takdirde her birine kaçınıcı örnek olduğu işaret edilir.
4. Faturaların baş tarafında iş sahibinin veya namına imzaya mezun olanların imzası bulunur.
5. Fatura, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azami yedi gün içinde düzenlenir. Hazine ve Maliye Bakanlığı; mal veya hizmetin nev'i, miktarı, fiyatı, tutarı, satışın yapılma şekli, faaliyet konusu, sektör veya mükellefiyet türünü ayrı ayrı veya birlikte dikkate alarak, bu süreyi indirmeye ya da faturanın malın teslim edildiği veya hizmetin yapıldığı anda düzenlenmesi zorunluluğu getirmeye yetkilidir. **Bu süreler içerisinde düzenlenmeyen faturalar hiç düzenlenmemiş sayılır.**
6. Bu Kanunun 232. maddesinin birinci fıkrasına göre fatura düzenlemek zorunda olanlar, müşterinin adı ve soyadı ile bağlı olduğu vergi dairesi ve hesap numarasının doğruluğundan sorumludur. (Ancak bu sorumluluk, aynı maddenin 2. fıkrasının uygulandığı halleri kapsamaz.) **Fatura düzenleyenin istemesi halinde müşteri kimliğini ve vergi dairesi hesap numarasını gösterir belgeyi ibraz etmek zorundadır.**

FATURA KULLANMA MECBURİYETİ

MADDE - 232

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, **kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler:**

1. Birinci ve ikinci sınıf tüccarlara;
2. Serbest meslek erbabına;
3. Kazançları basit usulde tesbit olunan tüccarlara
4. Defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilere;
5. Vergiden muaf esnafa.

Sattıkları emtia veya yaptıkları işler için fatura vermek ve bunlara da fatura istemek ve almak mecburiyetindedirler.

Yukarıdakiler dışında kalanların, birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile kazancı basit usulde tespit edilenlerden ve defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerden satın aldıkları emtia veya onlara yaptırdıkları iş bedelinin **(9.900 TL)** lirayı geçmesi veya bedeli **(9.900 TL)** liradan az olsa dahi **istemleri halinde emtiayı satanın veya işi yapanın fatura vermesi mecburidir.**

PERAKENDE SATIŞ VESİKALARI

MADDE - 233

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, **kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerin** fatura vermek mecburiyetinde olmadıkları satışları ve yaptıkları işlerin bedelleri aşağıdaki vesikalardan herhangi biri ile tevsik olunur.

1. Perakende satış fişleri;
2. Makineli kasaların kayıt ruloları;
3. Giriş ve yolcu taşıma biletleri.

Perakende satış fişi, makineli kasaların kayıt ruloları ve biletlerde, **işletme veya mükellefin adı, düzenlenme tarihi ve alınan paranın miktarı** gösterilir.

Perakende satış fişi ile giriş ve yolcu taşıma biletleri **seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir.** Bu fiş ve biletler kopyalı **iki nüsha** olarak tanzim edilir ve bir nüshası müşteriye verilir. Makineli kasa kullanılıp da müşteriye fiş (makineli kasanın önceki fıkrada belirtilen malumatı ihtiva eden fişi) verilmemesi halinde, perakende satış fişi tanzimi ve müşteriye verilmesi mecburidir.

GİDER PUSULASI

MADDE - 234

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, **kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabı** ve **çiftçiler**, bu Kanun kapsamındaki belgeleri düzenleme zorunluluğu bulunmayanlara yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları mallar (gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerden satın aldıkları mallar hariç) için işi yapana veya malı satana imza ettirecekleri gider pusulası düzenlerler. Vergiden muaf esnaf için düzenlenen gider pusulası, bu kişiler tarafından verilmiş fatura hükmündedir.

Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve **iki nüsha** olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur.

Gider pusulaları, **seri ve sıra numarası** dahilinde teselsül ettirilir.

Gider pusulası, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azami **yedi gün içinde düzenlenir.** Bu süre içerisinde düzenlenmeyen gider pusulası hiç düzenlenmemiş sayılır.

İkinci fıkrada belirtilen bilgileri ihtiva etmeleri kaydıyla;

a) Malın veya hizmetin bedelinin, dördüncü fıkrada belirtilen süre dâhilinde satıcıya; 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununda tanımlanan banka, 20/6/2013 tarihli ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun kapsamında yetkilendirilmiş ödeme kuruluşları veya 9/5/2013 tarihli ve 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanununa göre kurulan Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi aracılığıyla ödenmesi halinde, bu kurumlarca düzenlenen belgeler,

b) 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında satın alınan malların gider pusulası düzenlemek zorunda olanlara iade edilmesinde, 6502 sayılı Kanun uyarınca iade edilecek tutarların, (a) bendinde yer alan kurumlar aracılığıyla iadesinde bu kurumlarca düzenlenen belgeler,

c) Bu Kanuna göre belge düzenleme zorunluluğu bulunmayan kamu kurum ve kuruluşlarının, tabi oldukları ilgili mevzuat dâhilinde, yaptıkları işler veya sattıkları mallar için düzenledikleri belgeler,

gider pusulası yerine geçer. (yetki maddesi)

MÜSTAHSİL MAKBUZU

MADDE - 235

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile **kazancı basit usulde tespit edilenler** ve **defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler** gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçilerden satın aldıkları malların bedelini ödedikleri sırada **iki nüsha** makbuz tanzim etmeye ve bunlardan birini **imzalayarak satıcı çiftçiye vermeye ve diğerini ona imzalatarak almaya mecburdurlar**. Mal tüccar veya çiftçi adına bir adamı veya mutavassıt tarafından alındığı takdirde makbuz bunlar tarafından tanzim ve imza olunur.

Çiftçiden avans üzerine yapılan mubayaalarda, makbuz, malın teslimi sırasında verilir.

Müstahsil makbuzunun tüccar veya alıcı çiftçi nezdinde kalan nüshası fatura yerine geçer.

Müstahsil makbuzunda en az aşağıda yazılı bilgiler bulunur:

1. Makbuzun tarihi;
2. Malı satın alan tüccar veya çiftçinin soyadı, adı, unvanı ve adresi;
3. Malı satan çiftçinin soyadı, adı ve ikametgahı adresi;
4. Satın alınan malın cinsi, miktarı ve bedeli.

Bu maddede yazılı makbuzlar hiçbir resim ve harca tabi değildir.

Müstahsil makbuzları **seri ve sıra numarası** dahilinde teselsül ettirilir.

MAKBUZ MECBURİYETİ

MADDE - 236

Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için **iki nüsha** serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir.

MAKBUZ MUHTEVİYATI

MADDE - 237

Serbest meslek makbuzlarına:

1. Makbuzu verenin soyadı adı veya unvanı, adresi, vergi dairesi ve hesap numarası;
2. Müşterinin soyadı, adı veya unvanı ve adresi;
3. Alınan paranın miktarı;
4. Paranın alındığı tarih;

Yazılır ve bu makbuzlar serbest meslek erbabı tarafından imzalanır.

Serbest meslek makbuzları **seri ve sıra numarası** dahilinde teselsül ettirilir.

ÜCRET BORDROSU

MADDE - 238

İşverenler **her ay** ödedikleri ücretler için (**Ücret bordrosu**) tutmaya mecburdurlar. Gelir Vergisi Kanununa göre **vergiden muaf olan ücretlerle diğer ücret üzerinden vergiye tabi hizmet erbabına yapılan ücret ödemeleri için bordro tutulmaz.**

Ücret bordrolarına en az aşağıdaki malumat yazılır.

1. Hizmet erbabının soyadı, adı; ücretin alındığına dair imzası veya mührü (Ücretin ödenmesinde ayrıca makbuz alan iş verenlerin tutacakları ücret bordrosuna imza veya mühür konulması mecburi değildir.);
2. Varsa vergi karnesinin tarih ve numarası;
3. Birim ücreti (Aylık, haftalık, gündelik, saat veya parça başı ücreti);
4. Çalışma süresi veya ücretin ilgili olduğu süre;
5. Ücret üzerinden hesaplanan vergilerin tutarı.

Bordronun hangi aya ait olduğu baş tarafından gösterilir. Bir aya ait bordro ertesi ayın yirminci gününe kadar hazırlanıp tarihlenerek, müessese sahibi veya müdürü ile bordroyu tanzim eden memur tarafından imzalanır.

İş verenler ücret bordrolarını, yukarıki esaslara uymak şartıyla diledikleri şekilde tanzim edebilirler.

BORDRO YERİNE GEÇEN VESİKALAR

MADDE - 239

Genel, katma, özel bütçeli daire ve müesseselerle belediyelerin ve 3659 sayılı Kanuna tabi müesseselerin ücret ödemelerinde kullandıkları vesikalar ücret bordrosu yerine geçer.

TAŞIMA VE OTEL İŞLETMELERİNE AİT BELGELER

MADDE - 240

Taşıma işletmeleri ile otel motel ve pansiyon gibi konaklama yerleri (kazancı basit usulde tespit edilenler dahil) aşağıda yazılı belgeleri düzenlemek zorundadırlar.

A) Taşıma İrsaliyeleri: Ücret karşılığında eşya nakleden bütün gerçek ve tüzel kişiler naklettikleri eşya için, 209. maddede yazılı bilgilerle, sürücünün ad ve soyadı ve aracın plaka numarasını ihtiva eden ve seri ve sıra numarası dahilinde teselsül eden irsaliye kullanmak zorundadırlar. Bu irsaliyenin bir nüshası eşyayı taşıtırana, bir nüshası eşyayı taşıyana aracın sürücüsüne veya kaptanına verilir ve bir nüshası da taşımayı yapan nezdinde saklanır. Bu bent hükmü nakliye komisyoncuları ile acenteleri de kapsar.

B) Yolcu listeleri: Şehirler arasında yapılan yolcu taşımalarında 233. madde gereğince yolcu taşıma bileti kesmeye mecbur olan mükellefler, (T.C. Devlet Demiryolları hariç) taşıtların her seferi için müteselsil seri ve sıra numaralı ve oturma yerlerini planlı şekilde gösteren iki nüsha yolcu listesi düzenlerler ve bu listenin bir nüshasını sefer sonuna kadar taşıtta ve diğer nüshasını işyerinde bulundururlar. Yolcu taşıma biletlerinin komisyoncu veya acenteler tarafından kesilmesi halinde yolcu listeleri 3 nüsha olarak düzenlenir ve bir nüshası bu kimseler tarafından saklanır.

Yolcu listelerinde aşağıdaki bilgiler bulunur:

1. Yolcu listesini düzenleyen işletmenin adı veya unvanı ile adresi,
2. Taşıtı işleten mükellefin adı, soyadı varsa unvanı, adresi, vergi dairesi ve hesap numarası.
3. Taşıtın plaka numarası, sefer tarihi ve hareket saati.
4. Bilet numaraları işaretlenmek suretiyle yolcu sayısı ve toplam hasılat tutarı.

C) Günlük müşteri listeleri: Otel, motel ve pansiyon gibi konaklama yerleri, odalar, bölmeler ve yatak planlarına uygun olarak müteselsil seri ve sıra numaralı günlük müşteri listeleri düzenlerler ve işletmede bulundururlar.

Bu listelerde aşağıdaki bilgiler bulunur:

1. Mükellefin adı, soyadı, varsa unvanı ve adresi,
2. Oda numaraları yazılmak suretiyle müşterinin adı, soyadı ve oda ücreti,
3. Düzenleme tarihi.

(BKZ: Madde 209: Ambar Defteri, Madde 233: Perakende Satış Vesikaları)

MUHABERE EVRAKI

MADDE - 241

Tüccarların her nevi ticari muameleleri dolayısıyla yazdıkları ve aldıkları mektuplar (**Telgraflar ve hesap hulasaları dahil**) muhabere evrakını teşkil eder. Gönderilen ve gelen muhabere evrakının, işlerinin icabına göre dosyada muhafaza edilmesi mecburidir.

MÜKERRER MADDE - 241

Mükelleflerin sattıkları emtia veya yaptıkları işler nedeniyle ortaya çıkan **alacak ve borçları için bono veya poliçe düzenlemeleri halinde**, bu poliçe veya bonoların Türk Ticaret Kanunu uyarınca bulunması gereken bilgilerin yanısıra aşağıdaki hususları da ihtiva etmesi zorunludur.

1. Müteselsil seri ve sıra numarası.

2. Alacaklı ve borçlunun adı, adresi, bağlı olduğu vergi dairesi ve hesap numarası.

Bono, poliçe, çek, senet, tahvil, hisse senedi, finansman bonosu, kar ortaklığı belgesi ve benzeri kıymetli evrakın vergi belge düzenini sağlamak açısından ihtiva edeceği bilgileri belirlemeye Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilidir.

DİĞER VESİKALAR

MADDE - 242

Tüccarlar evvelki maddelerin dışında kalan ve bir hüküm ifade eden veya icabında **bir hakkın ispatına delil olarak kullanılabilen mukavelename, taahhütname, kefaletname, mahkeme ilamları gibi hukuki vesikalarla ihbarname, karar örnekleri, vergi makbuzları gibi vergi evrakını dosyada muhafaza etmeye mecburdurlar.**

Damga resmi mükellefleri, gazete ve sair neşriyatın pul yapıştırılan koleksiyon nüshalarını ve Türkiye'de tanzim edilip doğrudan doğruya ecnebi memleketlere gönderilen evrak ile çekilen telgrafların Türkiye'de kalan kopyalarını aynı suretle muhafaza etmek mecburiyetindedirler.

Gelir Vergisi Kanununun 54. maddesinin 2 numaralı bendine göre vergi matrahlarının tesbitinde gerçek giderleri nazara alınan mükellefler, bu giderlerini tevsik edecek vesikaları saklamaya mecburdurlar.

Gelir Vergisi Kanununa göre diğer kazanç ve iratları üzerinden vergilendirilecek mükellefler, vergi matrahının tesbitinde nazara alınacak giderlerini isbat edecek vesikaları muhafaza etmek mecburiyetindedirler. (BKZ: GVK Madde 54: İşletme Büyüklüğü Ölçüleri)

**MÜKERRER MADDE - 242 -ELEKTRONİK ORTAMDAKİ KAYITLAR
VE ELEKTRONİK CİHAZLA BELGE DÜZENLEME : Yetki Maddesi**

EKİM VE SAYIM BEYANI

MADDE - 243

Zirai işletmeleri, Gelir Vergisi Kanununun 54. maddesinde yazılı **işletme büyüklüklerinin üstünde bulunan çiftçiler**, zirai işletmelerinin (Gezici hayvancılıkta kışlaklarının) bulundukları köy ve mahallelerin muhtarlıklarına müracaatla **ekim sayım beyanında bulunurlar.** (BKZ: GVK Madde 54: İşletme Büyüklüğü Ölçüleri)

1. Çiftçinin soyadı ve adı;
2. Çiftçinin ikametgah adresi;
3. Zirai işletmenin (Gezici hayvancılıkta kışlaklarının) bulunduğu yer;
4. Ekimde: Geçen yılın Ekim ayı sonundan beyanın yapıldığı yılın Kasım ayı başına kadar ekilen arazinin genişliği ve ekimin nev'i;
5. Hayvancılıkta: Beslenen hayvanların cins ve miktarları;
6. Meyvecilikte: İcabına göre, meyve verebilecek hale gelmiş ağaç sayısı veya bunların dikili bulunduğu arazinin genişliği;

Adi ortaklıklarda beyanın ortaklardan biri aile reisi beyanında aile reisi tarafından yapılması kafidir. Bu takdirde diğer ortaklarla eş ve çocukların ad ve soyadları, ikametgah adresleri ve hisseleri beyanda bulunan tarafından deftere yazdırılır.

Ekim ve sayım beyanı her yılın **Kasım ayında** yapılır.

Maliye Bakanlığı iklim şartları bakımından özellik gösteren illerde beyan süresini değiştirebilir.

Ekim ve sayım beyanları sözlü veya yazılı olabilir. Beyanlar, beyanı yapanlar tarafından imza veya mühürle tasdik edilir.

Beyan varakaları iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası beyan süresinin sonundan itibaren 15 gün içinde ilgili vergi dairesine makbuz karşılığında teslim edilir.

Kayıt işlerini kendi imkanları ile tekemmül ettiremeyecek durumda olan muhtarlıklara valiliklerce gerekli yardımda bulunulur.

EKİM VE SAYIM İLMÜHABERİ

MADDE - 244

İhtiyar heyetleri, ekim ve sayım defterlerine kaydedilen bilgilere dayanarak, beyanda bulunan **çiftçilere** tasdikli bir ekim ve sayım ilmühaberi verirler. Muhtar ve ihtiyar heyetlerince verilen ilmühaberler için ücret alınmaz. Ekim ve sayım beyanları ile ilmühaberler hiçbir resim ve harca tabi değildir.

TAHKİK VE İHBAR ÖDEVİ

MADDE - 245

Muhtar ve ihtiyar heyetleri 243. madde hükümlerine göre yapılan beyanların **doğruluğunu tahkik ederler**.

Muhtar ve ihtiyar heyetleri, hiç beyanda bulunmamış olanları beyanda bulunmaya, yanlış veya hakikate aykırı beyanda bulunmuş olanları beyanlarını düzeltmeye davet ederler. Buna rağmen beyanda bulunmayanların veya beyanlarını düzeltmeyenleri verilen sürenin sonundan başlayarak **15 gün içinde**, mütalaaları ile birlikte ve yazılı olarak **vergi dairesine bildirirler**. Bu ihbar üzerine vergi dairesince yapılacak tahkikat neticesine göre işlem yapılır. (BKZ: Madde 243: Ekim ve Sayım Beyanı)

ÜCRET VE SORUMLULUK

MADDE - 246

Muhtar ve ihtiyar heyetleri üyelerine Maliye Bakanlığınca takdir ve tayin edilecek miktarda ücret verilir. Görevlerini kısmen veya tamamen yerine getirmeyen muhtar ve ihtiyar heyetleri ücrete müstahak olmazlar.

Görevini ihmal veya suistimal eden muhtar ve ihtiyar heyeti üyeleri Türk Ceza Kanununun görevi kötüye kullanma suçuna ilişkin hükümlerine göre cezalandırılır.

KARNE MECBURİYETİ

MADDE - 247

Aşağıda yazılı olanlar vergi karnesi almaya mecburdurlar:

1. Gelir Vergisi Kanununa göre **diğer ücret kapsamında vergilendirilenler;**
2. Gelir Vergisi Kanununa göre **indirimden faydalanmak isteyenler;**
3. Gelir Vergisi Kanununun 35. maddesinin (B) bendi uyarınca **karne almak zorunda olanlar.**

Durumu yukarıdaki şartların birden fazlasına girse bile, bir mükellef tek vergi karnesi alır.

(BKZ: GVK Madde 35: Vergi Karnesi Esası)

KARNE ALINMASI

MADDE - 248

Mükellefler vergi karnelerinin kendileri tarafından yazılması gereken kısımlarını doldurduktan sonra, vergi bakımından durumlarını kayıt ve tescil ve karneye işaret ettirmek üzere, bunları bağlı oldukları vergi dairesine ibraz ederler.

Mükellefiyete müessir olacak değişiklikler de yukarıki esaslara göre karneye işaret ettirilir.

247. maddenin 1. bendinde yazılı mükelleflerin doldurdukları karneyi vergi dairesine **ibraz etmeleri veya değişikliği karneye işaret ettirmeleri süresi işe başladıkları veya değişikliğin vuku bulunduğu tarihten başlayarak bir aydır.**

Gelir Vergisi Kanununa göre indirimlerin uygulanmasında, karnedeki kayıtlar, bunların vergi dairesine tescil ettirildiği tarihten evvelki zamanlar için nazara alınmaz.

HÜVİYET TASDİKİ

MADDE - 249

Gelir Vergisinden indirimlerden faydalanabilmek için karne almak mecburiyetinde olanlar, medeni hal ve aile durumu hakkında vergi karnesine yazılmış olan bilgiler ve bunlarda vaki olan değişiklikler mükellefin ikamet ettiği veya çalıştığı mahallenin muhtarına tasdik ettirilir.

Buna imkan olmayan hallerde mükellefin karneye yazdığı bilgilerin doğruluğu idari tahkikatla tespit olunur ve karnenin tescili tahkikat neticesinde yapılır.

DOĞRULUK SORUMLULUĞU

MADDE - 250

Vergi karnelerine yazdıkları bilgilerin doğruluğundan mükellefler; **iş verenler tarafından bu karnelere ilave olunan kayıtlardan da iş verenler sorumludur.**

KARNESİZ HİZMET ERBABI ÇALIŞTIRANLARIN SORUMLULUĞU

MADDE - 251

Kazançları basit usulde tesbit edilen ticaret erbabı ile **götürü gider usulünü kabul eden gayrimenkul sermaye iradı sahipleri**, yanlarında çalışan hizmet erbabının, kanunun tayin ettiği süre içinde karne almalarını ve karnelerinde yazılı vergilerini ödemelerini temin etmeye mecburdurlar. Bu mecburiyete riayet edilmediği takdirde:

a) Zamanında karne almamış veya vergisini tarh ettirmemiş olan hizmet erbabının vergisi iş veren kimse adına tarh edilir ve vergi cezası da aynı kimse adına kesilerek ondan tahsili olunur. Bu fıkra hükmüne göre tarh edilen vergi ve kesilen ceza, iş verene birer ihbarname ile tebliğ edilir. Kullanılacak ihbarnamelerin şeklini ve muhteviyatını Maliye Bakanlığı tayin eder.

Karnesiz tesbit edilen şahsa karnesi verilir ve vergisinin ödendiği karneye yazılır.

b) Karnesini zamanında almış ve vergisini tarh ettirmiş olan hizmet erbabının zamanında ödenmemiş olan vergisi ve gecikme zammı, yanında çalıştığı tesbit edilen iş verenden tahsil olunur.

İş verenler, yukarıki hükümlere göre ödedikleri vergiler için asıl mükelleflere rücu edebilirler.

KARNELERİN ŞEKLİ, RESİM VE HARÇLARDAN MUAF OLDUĞU

MADDE - 252

(yetki maddesi) Gerek karneler, gerek bunların ihtiva ettiği kayıtlar **hiçbir resme ve harca tabi değildir.** Tasdik dolayısıyla muhtarların (28,00 TL) lirayı geçmemek şartıyla harç almaları caizdir.

DEFTER VE VESİKALARI MUHAFAZA

MADDE - 253

Bu Kanuna göre defter tutmak mecburiyetinde olanlar, tuttukları defterlerle üçüncü kısımda yazılı vesikaları, ilgili bulundukları yılı takibeden takvim yılından başlayarak **beş yıl süre ile muhafaza etmeye mecburdurlar.**

DEFTER TUTMA MECBURİYETİNDE OLMAYANLARIN MUHAFAZA ÖDEVİ

MADDE - 254

Bu kanuna göre defter tutmak mecburiyetinde olmayanlar, 232., 234. ve 235. maddeler mucibince almaya mecbur oldukları fatura ve gider pusulası ve müstahsil makbuzlarını tarih sırası ile tanzim tarihlerini takip eden takvim yılından başlayarak **beş yıl süre ile muhafaza etmeye mecburdurlar.**

(BKZ: Madde 232: Fatura Kullanma Mecburiyeti, Madde 234: Gider Pusulası, Madde 235: Müstahsil Makbuzu)

KARNELERİN MUHAFAZASI

MADDE - 255

Mükellefler bu Kanuna göre aldıkları vergi karnelerini, işin devam ettiği, Gelir Vergisi Kanununa göre indirimlerle ilgili olanlar bu indirimlerden faydalandıkları sürece **muhafaza ederler**.

DEFTER VE BELGELERLE DİĞER KAYITLARIN İBRAZ MECBURİYETİ

MADDE - 256

Geçen maddelerde yazılı **gerçek ve tüzel kişiler** ile **mükerrer 257. madde ile getirilen zorunluluklara tabi olanlar**, muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü defter, belge ve karneler ile vermek zorunda bulundukları bilgilere ilişkin mikro fiş, mikro film, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri **muhafaza süresi içerisinde yetkili makam ve memurların talebi üzerine ibraz ve inceleme için arz etmek zorundadırlar**. Bu zorunluluk Maliye Bakanlığınca belirlenecek usule uygun olarak, tasdiğe ve 3568 sayılı Kanunun 8/A maddesi uyarınca düzenlenecek katma değer vergisi iadesine dayanak teşkil eden rapora konu hesap ve işlemlerin doğrulanması için gerekli kayıt ve belgelerle sınırlı olmak üzere, bu hesap ve işlemlere doğrudan ya da silsile yoluyla taraf olanlara, defter ve belgelerinin tetkiki amacıyla yeminli mali müşavirler ve serbest muhasebeci mali müşavirler tarafından yapılan talepler için de geçerlidir.

(BKZ: Mükerrer Madde 257: Yetki)

DİĞER ÖDEVLER

MADDE - 257

Vergi inceleme ve kontrolleri ile gayrimenkullerin rayiç bedelinin tespiti sırasında, mükellefler aşağıda yazılı ödevleri yerine getirmeye mecburdurlar.

1. İncelemeye yetkili memura müessesenin durumuna göre, çalışma yeri göstermek ve resmi çalışma saatlerinde memurun müessesede çalışmasını sağlamak;
2. İnceleme ile ilgili her türlü izahatı vermek (Bu mecburiyet hem iş sahibine, hem de işletmede çalışan memurlara şamildir);
3. İncelemeye yetkili memurun, lüzumunda iş yerinin her tarafını gezip görmesini sağlamak;
4. Bina ve arazinin rayiç bedelinin tespitinde değeri tespit edilecek bina ve araziye Emlak Vergisi Kanununun 31. maddesine göre Maliye Bakanlığınca yetkili kılınan memurlara gösterip gezdirmek, bu gibi gayrimenkullerin genel ahvaline, kullanılış tarzına ve kirada ise kiranın miktarına müteallik her türlü bilgileri vermek (Bu fıkroda yazılı mecburiyetler kiracılara da şamildir);
5. İşletmede 134. madde gereğince envanter yapılması halinde araç, gereç ve personeliyle bu işlemlerin intacına gerekli yardım ve kolaylığı göstermek.

YETKİ

MÜKERRER MADDE - 257

Maliye Bakanlığı;

1. (yetki maddesi)
2. (yetki maddesi)
3. (yetki maddesi)
4. (yetki maddesi)
5. (yetki maddesi)
6. (yetki maddesi)
7. (yetki maddesi)
8. (yetki maddesi)
9. (yetki maddesi)
10. (yetki maddesi) yetkilidir.

Bu Kanuna göre düzenlenecek belgelerle bunlara ek olarak düzenlenecek belgelerin, üçüncü şahıslara basım ve dağıtım işlerinin yaptırılması ile ilgili şekil, şart, usul ve esaslar ve bunlara uyulmaması halinde uygulanacak cezai şartlar Maliye Bakanlığınca hazırlanacak ve **Resmi Gazete'de yayınlanacak yönetmelikle** belirlenir.

(yetki maddesi)

Birinci fıkranın (4) numaralı bendi uyarınca **Maliye Bakanlığının beyanname ve bildirimlerin yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişiler aracı kılınarak gönderilmesi hususunda izin vermesi veya zorunluluk getirmesi halinde, (mükellef veya vergi sorumlusu ile gönderme işini yapacak kişiler arasında özel sözleşme düzenlenmek kaydıyla) elektronik ortamda gönderilen beyanname ve bildirimler, mükellef veya vergi sorumlusu tarafından verilmiş addolunur.**

Kanuni süresi geçtikten sonra kendiliğinden veya pişmanlık talepli olarak verilen beyannamelerin elektronik ortamda gönderilmesi üzerine elektronik ortamda düzenlenen tahakkuk fişi ve/veya ihbarnameler ile **elektronik ortamda verilme zorunluluğu getirilen bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelerin süresinden sonra verilmesi üzerine elektronik ortamda düzenlenen ihbarnameler mükellef, vergi sorumlusu veya bunların elektronik ortamda beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgeleri gönderme yetkisi verdiği gerçek veya tüzel kişiye elektronik ortamda iletilir. Bu ileti tahakkuk fişi ve/veya ihbarnamenin muhatabına tebliği yerine geçer.**

213 SAYILI VERGİ USUL **KANUNU**

3.KİTAP - DEĞERLEME

DEĞERLEMENİN TARİFİ

MADDE - 258

Değerleme, vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili **iktisadi kıymetlerin** takdir ve tesbitidir.

DEĞERLEME GÜNÜ

MADDE - 259

Değerlemede, **iktisadi kıymetlerin** vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda haiz oldukları kıymetler esas tutulur.

DEĞERLEMEDE ESAS

MADDE - 260

Değerlemede, **iktisadi kıymetlerden** **her biri tek başına** nazara alınır. Teamülen **aynı cinsten sayılan malları ve düşük kıymetli müteferrik eşyayı** toplu olarak değerlemek caizdir.

DEĞERLEME ÖLÇÜLERİ

MADDE - 261

Değerleme, **iktisadi kıymetin** nevi ve mahiyetine göre, aşağıdaki ölçülerden biri ile yapılır:

1. MALİYET BEDELİ / MADDE 262
2. BORSA RAYİCİ / MADDE 263
3. TASARRUF DEĞERİ / MADDE 264
4. MUKAYYET DEĞER / MADDE 265
5. İTİBARİ DEĞER / MADDE 266
6. VERGİ DEĞERİ / MADDE 268
7. RAYİÇ BEDEL / MÜKERRER MADDE 266
8. EMSAL BEDELİ VE ÜCRETİ / MADDE 267
9. ALIŞ BEDELİ / MADDE 268/A

MALİYET BEDELİ

MADDE - 262

Maliyet bedeli, **iktisadi bir kıymetin** iktisap edilmesi veya değerinin artırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilimüm giderlerin toplamını ifade eder.

Aşağıda sayılan giderler de **maliyet bedeline dâhil edilir**:

- a) İktisadi kıymetin iktisap edilmesi veya değerinin artırılması ile doğrudan ilgili; **gümrük vergileri, gümrük komisyonları, yükleme, boşaltma, nakliye ve montaj giderleri**,
- b) İktisadi kıymetin iktisap edilmesi veya değerinin artırılması ile doğrudan ilgili; **resim ve harçlar, noter, tapu, mahkeme, değer tespiti, danışmanlık, komisyon ve ilan giderleri**,
- c) İktisadi kıymetin finansmanında kullanılan **kredilere ait faiz giderleri ve bunlara ilişkin kur farklarının**; **emtiada emtianın stoklara girdiği tarihe kadar**, diğer iktisadi kıymetlerde ise iktisadi kıymetin envantere alındığı hesap döneminin sonuna kadar olan kısmı ile söz konusu kredilere ilişkin giderler (**Faiz giderleri ile kur farklarının diğer kısımlarını maliyet bedeline ithal etmekte veya genel giderler arasında göstermekte mükellefler serbesttirler.**),
- ç) İktisadi kıymetin stoklara veya envantere alındığı tarihe kadarki **depolama ve sigorta giderleri**,
- d) Gayrimenkullerde **mevcut bir binanın satın alınarak yıkılmasından ve arsasının tesviyesinden mütevellit giderler**.

Gayrimenkullerle doğrudan ilgili olması şartıyla, bunların envantere alındığı hesap dönemi sonuna kadar alınan hibeler **maliyet bedelinden indirilir**.

İktisadi kıymetin (**emtia hariç**) iktisap edilmesi veya değerinin artırılması ile ilgili olan **özel tüketim vergisi, indirilemeyecek katma değer vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi** ile **kaynak kullanımını destekleme fonunu** **maliyet bedeline ithal etmekte veya genel giderler arasında göstermekte mükellefler serbesttirler.** (yetki maddesi)

BORSA RAYİCİ

MADDE - 263

Borsa rayici, gerek menkul kıymetler ve kambiyo borsasına, gerekse ticaret ve kıymetli madenler borsalarına kayıtlı olan **iktisadi kıymetlerin** değerlemeden evvelki son muamele gününde borsadaki muamelelerinin ortalama değerlerini ifade eder. (yetki maddesi)

TASARRUF DEĞERİ

MADDE - 264

Tasarruf değeri, bir **iktisadi kıymetin** değerlendirme gününde sahibi için arz ettiği gerçek değerdir.

MUKAYYET DEĞER

MADDE - 265

Mukayyet değer, bir **iktisadi kıymetin** muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeridir.

İTİBARİ DEĞER

MADDE - 266

İtibari değer, her nevi senetlerle esham ve tahvillerin üzerinde yazılı olan değerdir.

RAYİÇ BEDEL

MÜKERRER MADDE - 266

Rayiç bedel, bir iktisadi kıymetin değerleme günündeki normal alım satım değeridir.

EMSAL BEDELİ VE EMSAL ÜCRETİ

MADDE - 267

Emsal bedeli, gerçek bedeli olmayan veya bilinmeyen veyahut doğru olarak tesbit edilemeyen bir malın, değerlendirme gününde satılması halinde **emsaline nazaran** haiz olacağı değerdir.

Emsal bedeli sıra ile, aşağıdaki esaslara göre tayin olunur:

Birinci sıra: (Ortalama fiyat esası) aynı cins ve nevideki mallardan sıra ile **değerlemenin yapılacağı ayda veya bir evvelki veya bir daha evvelki aylarda satış yapılmışsa**, emsal bedeli bu satışların miktar ve tutarına göre mükellef tarafından çıkarılacak olan "**Ortalama satış fiyatı**" ile hesaplanır. Bu esasın uygulanması için, aylık satış miktarının, emsal bedeli tayin olunacak **her bir malın miktarına nazaran % 25 ten az olmaması şarttır.**

İkinci sıra: (Maliyet bedeli esası) Emsal bedeli belli edilecek malın, **maliyet bedeli bilinir veya çıkarılması mümkün olursa**, bu takdirde mükellef bu maliyet bedeline, **toptan satışlar için % 5, perakende satışlar için % 10 ilave etmek** suretiyle emsal bedelini bizzat belli eder.

Üçüncü sıra: (Takdir esası) Yukarıda yazılı esaslara göre belli edilemeyen emsal bedelleri ilgililerin müracaatı üzerine **takdir komisyonunca takdir yolu ile belli edilir.** Takdirler, maliyet bedeli ve piyasa kıymetleri araştırılmak ve kullanılmış eşya için ayrıca yıpranma dereceleri nazara alınmak suretiyle yapılır. Takdir edilen bedellere mükelleflerin vergi mahkemesinde dava açma hakkı mahfuzdur. Ancak, **dava açılması verginin tahakkuk ve tahsilini durdurmaz.**

Emsal bedelinin mükellef tarafından bizzat hesaplandığı hallerde, bu hesaplara ait kayıt ve cetveller ispat edici kağıtlar olarak **muhafaza edilir.**

Yukarıdaki esaslara mukayyet olmaksızın kaza mercilerinin re'sen biçtikleri değerler ile zirai kazanç ölçülerini tesbit eden kararlarda yer alan unsurlar **emsal bedeli yerine geçer.**

Ücretle yapılan imalatatta ücretin gerçek miktarının bilinmemesi veya doğru olarak tayin edilememesi hallerinde tesbit edilecek emsal ücret de aynı esaslara göre tayin olunur.

VERGİ DEĞERİ

MADDE - 268

Vergi değeri, **bina ve arazinin** Emlak Vergisi Kanununun 29. maddesine göre tespit edilen değeridir.

ALİŞ BEDELİ

MADDE - 268/A

Alış bedeli, **bir iktisadi kıymetin satın alma bedelidir.** İktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi ile ilgili diğer giderler alış bedeline dâhil değildir.

GAYRİMENKULLER

MADDE - 269

İktisadi işletmelere dahil bilimum **gayrimenkuller** maliyet bedelleri ile değeri.

Bu kanuna göre, aşağıda yazılı kıymetler gayrimenkuller gibi değeri:

1. Gayrimenkullerin mütemmim cüzüleri ve teferruatı;
2. Tesisat ve makinalar;
3. Gemiler ve diğer taşıtlar;
4. Gayrimaddi haklar.

GAYRİMENKULLERDE MALİYET BEDELİNE GİREN GİDERLER

MADDE - 270 - (MÜLGA MADDE)

İNŞA VE İMAL GİDERLERİ

MADDE - 271

İnşa edilen binalarda ve gemilerde, imal edilen makina ve tesisatta bunların inşa ve imal giderleri, **satın alma bedeli yerine geçer.**

GAYRİMENKULLERDE VEYA ELEKTRİK ÜRETİM VE DAĞITIM VARLIKLARINDA MALİYET BEDELİNİN ARTMASI

MADDE - 272

Normal bakım, tamir ve temizleme giderleri dışında, gayrimenkulü veya elektrik üretim ve dağıtım varlıklarını genişletmek veya iktisadi kıymetini devamlı olarak artırmak maksadıyla yapılan giderler, gayrimenkulün veya elektrik üretim ve dağıtım varlıklarının maliyet bedeline eklenir.

(Bir geminin iktisap tarihindeki süratini fazlalaştırmak, yolcu ve eşya yükleme ve barındırma tertibatını genişletmek veya değiştirmek suretiyle iktisadi kıymetini devamlı olarak artıran giderlerle bir motorlu kara nakil vasıtasının kasa veya motorunun yenisi ile değiştirilmesi veya alımında mevcut olmayan yeni bir tertibatın eklenmesi için yapılan giderler maliyet bedeline eklenmesi gereken giderlerdendir.)

Gayrimenkuller kira ile tutulmuş ise veya elektrik üretim ve dağıtım varlıklarının işletme hakkı verilmiş ise, kiracı veya işletme hakkına sahip tüzel kişi tarafından yapılan bir ve ikinci fıkralardaki giderler bunların özel maliyet bedeli olarak ayrıca değerlendirilir. Kiracının veya işletme hakkına sahip tüzel kişinin faaliyetini icra için vücuda getirdiği tesisata ait giderler de bu hükümdedir.

Gayrimenkuller veya elektrik üretim ve dağıtım varlıkları için yapılan giderler hem tamir, hem de kıymet artırma giderlerinden terekküp ettiği takdirde, mükellef bu giderlerden maliyet bedeline eklenecek kısmı ayrı göstermek mecburiyetindedir.

DEMİRBAŞ EŞYA

MADDE - 273

Alet, edevat, mefruşat ve demirbaş eşya maliyet bedeli ile değerlendirilir. İmal edilen alet, edevat, mefruşat ve demirbaşlarda imal giderleri satınalma bedeli yerine geçer.

EMTİA

MADDE - 274

Emtia, maliyet bedeliyle değerlendirilir. Emtianın maliyet bedeline nazaran değerlendirme günündeki satış bedelleri % 10 ve daha fazla bir düşüklük gösterdiği hallerde mükellef, maliyet bedeli yerine 267. maddenin ikinci sırasındaki usul hariç olmak üzere, emsal bedeli ölçüsünü tatbik edebilir. Bu hüküm 275. maddede yazılı mamuller için de uygulanabilir. (BKZ: Md.267: Emsal Bedel, Md. 275: İmal Edilen Emtia)

KIYMETLİ MADENLER

MADDE - 274/A

Altın, gümüş, platin ve paladyum gibi kıymetli madenler borsa rayici ile değerlendirilir. Borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılırsa değerlemeye esas bedel olarak, bu rayiç yerine **maliyet bedeli esas alınır.**

Bu madde hükmü kıymetli maden ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da caridir. Kıymetli maden ile olan mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit alacaklar ve borçlar **değerleme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.** Alacak ve borçların değerlendirme günü kıymetine ircasına ilişkin olarak 280., 281. ve 285. maddelerde yer alan hükümler bu fıkra kapsamındaki alacak ve borçlar bakımından da geçerlidir. (BKZ: Md.280: Yabancı Paralar, Md.281: Alacaklar, Md.285: Borçlar)

İMAL EDİLEN EMTİA

MADDE - 275

İmal edilen emtianın (Tam ve yarı mamul mallar) maliyet bedeli aşağıda yazılı unsurları ihtiva eder:

1. Mamulün vücuda getirilmesinde **sarf olunan iptidai ve ham maddelerin bedeli;**
2. Mamule **isabet eden işçilik;**
3. **Genel imal giderlerinden mamule düşen hisse;**
4. **Genel idare giderlerinden mamule düşen hisse;** (Bu hissenin mamulün maliyetine katılması ihtiyaridir.)
5. Ambalajlı olarak piyasaya arz edilmesi zaruri olan mamullerde **ambalaj malzemesinin bedeli.**

Mükellefler, imal ettikleri emtianın maliyet bedellerini **yukarıki unsurları ihtiva etmek şartıyla** diledikleri usulde tayin edebilirler.

ZİRAİ MAHSULLER

MADDE - 276

Zirai mahsuller maliyet bedeli ile değerlendirilir. Maliyet bedeli, zirai mahsullerin hususiyetlerine göre 275. maddede yazılı unsurlara mütenazır olarak Maliye Bakanlığınca tesbit edilecek esaslar dairesinde hesaplanır. (BKZ: Md.275: İmal Edilen Emtia)

HAYVANLAR

MADDE - 277

Zirai işletmelere dahil hayvanlar maliyet bedeli ile değerlendirilir. Maliyet bedelinin tesbiti mümkün olmayan ahvalde **maliyet bedeli yerine emsal bedeli alınır.** Bu hükmün tatbikinde emsal bedeli, işletmenin bulunduğu mahal (Gezici hayvancılıkta kışlak) için zirai kazanç komisyonlarınca tesbit edilmiş olan **ortalama maliyet bedelidir.**

KIYMETİ DÜŞEN MALLAR

MADDE - 278

Yangın, deprem ve su basması gibi afetler yüzünden veyahut bozulmak, çürümek, kırılmak, çatlamak, paslanmak gibi haller neticesinde iktisadi kıymetlerinde önemli bir azalış vakı olan emtia ile maliyetlerinin hesaplanması mutata olmayan **hurdalar ve döküntüler, üstüğü, deşe ve ıskartalar emsal bedeli ile değerlendirilir.**

İMHA EDİLMESİ GEREKEN MALLAR

MADDE - 278/A

Bozulma, çürüme veya son kullanma tarihinin geçmesi gibi nedenlerle imha edilmesi gereken emtia, bu mahiyetteki imha işlemleri süreklilik arz eden mükelleflerin başvurularına istinaden, bu Kanunun 267. maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü bendindeki usulle mukayyet olmaksızın, Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen usul çerçevesinde ve tayin olunan imha oranı dikkate alınmak suretiyle değerlendirilebilir.

Birinci fıkra hükmünden yararlanmak için yapılan başvurular, Maliye Bakanlığınca mükellefin geçmiş yıllardaki işlemleri, fiili üretimi, satış ve imha süreçleri ile sektördeki diğer mükelleflerin durumu, yetkili idare, oda ve kuruluşların görüşleri de dikkate alınmak suretiyle değerlendirilir. Bu değerlendirme neticesinde, Maliye Bakanlığınca karşılıklı anlaşmak suretiyle, tayin olunan imha oranını aşmamak kaydıyla imha edilen emtianın emsal bedeli sıfır olarak kabul edilir.

Mükellefler, imha işlemine ilişkin her türlü kayıt, belge ve evrakı bu Kanunun ilgili hükümleri uyarınca muhafaza ve gerektiğinde ibraz etmek zorundadır. (yetki maddesi)

MENKUL KIYMETLER

MADDE - 279

Hisse senetleri ile fon portföyünün en az % 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgeleri alış bedeliyle, bunlar dışında kalan her türlü menkul kıymet borsa rayici ile değerlendirilir. Borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılırsa değerlemeye esas bedel, menkul kıymetin alış bedeline vadesinde elde edilecek gelirin (kur farkları dahil) iktisap tarihinden değerlendirme gününe kadar geçen süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanır. Ancak, borsa rayici bulunmayan, getirisi ihraç edenin kar ve zararına bağlı olarak doğan ve değerlendirme günü itibariyle hesaplanması mümkün olmayan menkul kıymetler, alış bedeli ile değerlendirilir.

YABANCI PARALAR

MADDE - 280

Yabancı paralar borsa rayici ile değerlendirir. Borsa rayicinin takarrüründe muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine alış bedeli esas alınır.

Yabancı paranın **borsada rayici yoksa**, değerlemeye uygulanacak kur Maliye Bakanlığınca tesbit olunur.

Bu madde hükmü yabancı para ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da caridir. Bunlardan vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar, bu Kanunun 281. ve 285. maddeleri uyarınca değerlendirme günü kıymetine irca edilebilir. Ancak **senette faiz oranının yazılı olmadığı durumlarda** değerlendirme gününde geçerli olan **Londra Bankalar Arası Faiz Oranı (LIBOR)** esas alınır. (BKZ: Md.281: Alacaklar, Md.285: Borçlar)

YURTDIŞINDAN GETİRİLEREK SERMAYE OLARAK KONULAN YABANCI PARALAR

MADDE - 280/A

Yatırım teşvik belgesi kapsamında yatırım yapacak tam mükellef sermaye şirketlerine, işe başladıkları hesap dönemini takip eden hesap dönemi sonuna kadar yurtdışından getirilerek sermaye olarak konulan yabancı paraların, söz konusu dönem zarfında yatırım teşvik belgesi kapsamında sarf olunan kısmı nedeniyle oluşan **kur farkları pasifte özel bir fon hesabına alınabilir.** Bu durumda **olumlu kur farkları bu hesabın alacağına, olumsuz kur farkları ise bu hesabın borcuna** kaydedilir. Sermaye olarak konulan bu yabancı paraların, işe başlanılan hesap dönemini takip eden hesap dönemi sonuna kadar **herhangi bir suretle sarf edilmeyen kısmı**; bu hesap dönemlerine ait vergilendirme dönemlerinin sonuna kadar **mukayyet değeriyle**, işe başlanılan hesap dönemini takip eden hesap döneminin sonu itibarıyla bu **Kanunun 280. maddesine göre değerlendirilir.**

Birinci fıkra uyarınca oluşan fon hesabı, sermayeye ilave edilme dışında, herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin, bu dönemde vergiye **tabi tutulur.** Kurumlar Vergisi Kanununa göre yapılan **devir ve bölünme işlemleri hariç**, **şirketin tasfiyesi halinde de bu hüküm uygulanır.**

Mükelleflerin, bu madde hükmünden yararlanabilmeleri için **ticaret siciline tescil tarihini izleyen üçüncü ayın sonuna kadar yatırım teşvik belgesi almak için başvuruda bulunmuş ve işe başlanılan hesap dönemini takip eden hesap dönemi sonuna kadar bu belgeyi almış olması gerekir.** Söz konusu yabancı paralar; **başvurunun süresi içinde yapılmaması halinde müteakip ilk vergilendirme dönemi, yatırım teşvik belgesinin alınamaması halinde ise işe başlanılan hesap dönemini takip eden hesap dönemi sonu itibarıyla bu Kanunun 280. maddesine göre değerlendirilir.** (yetki maddesi) (BKZ: Md.280: Yabancı Paralar)

ALACAKLAR

MADDE - 281

Alacaklar mukayyet değerleriyle değerlenir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit alacaklar değerleme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı alacaklar değerleme gününün kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde, senette faiz nispeti açıklanmış ise bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi uygulanır.

Bankalar ve bankerler ile sigorta şirketleri alacaklarını ya Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddi ile, değerleme günü kıymetine irca ederler.

İLK TESİS VE TAAZZUV GİDERLERİ İLE PEŞTEMALLIKLAR

MADDE - 282

Kurumlarda aktifleştirilen ilk tesis ve taazzuv giderleri mukayyet değeri ile değerlenir.

Bu değer, ilk tesis ve taazzuv için yapılan giderlerden fazla olamaz.

Kurumun tesis olunması veya yeni bir şubenin açılması veyahut da işlerin devamlı bir surette genişletilmesi için yapılan ve karşılığında maddi bir kıymet iktisap olunmayan giderler bu cümledendir.

İlk tesis ve taazzuv giderlerinin aktifleştirilmesi ihtiyaridir.

Gerçek veya tüzel kişilerde peştemallıklar da mukayyet değerleriyle değerlenir.

AKTİF GEÇİCİ HESAP KIYMETLERİ

MADDE - 283

Gelecek bir hesap dönemine ait olarak peşin ödenen giderler ile cari hesap dönemine ait olup da henüz tahsil edilmemiş olan hasılat, **mukayyet değerleri üzerinden aktifleştirilmek suretiyle değerlenir.**

Zirai işletmelerde henüz idrak edilmemiş olan mahsuller için yapılan giderler (Hazırlık işleri giderleri gibi) de bu madde hükmüne göre aktifleştirilerek değerlenir.

KASA MEVCUDU

MADDE - 284

Kasa mevcutları itibari kıymetleriyle değerlenir; yabancı paralar hakkında 280. madde hükmü uygulanır. (BKZ: Madde 280: Yabancı Paralar)

BORÇLAR

MADDE - 285

Borçlar mukayyet değerleriyle **değerlenir**. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit borçlar değerleme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı borçlar değerleme günü kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde senette faiz nispeti açıklanmışsa bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddinde bir faiz uygulanır.

Banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını, Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle, değerleme günü kıymetine irca ederler.

Alacak senetlerini değerleme gününün kıymetine irca eden mükellefler, borç senetlerini de aynı şekilde işleme tabi tutmak **zorundadırlar**.

TAHVİLLER

MADDE - 286

Eshamlı şirketlerle iktisadi kamu müesseseleri çıkardıkları tahvilleri **itibari değerleriyle değerlemeye mecburdurlar**.

PASİF GEÇİCİ HESAP KIYMETLERİ

MADDE - 287

Gelecek hesap dönemlerine ait olarak peşin tahsil olunan hasılat ile cari hesap dönemine ait olup henüz ödenmemiş olan giderler mukayyet değerleri üzerinden pasifleştirilmek suretiyle **değerlenir**.

KARŞILIKLAR

MADDE - 288

Hasıl olan veya husulü beklenen fakat miktarı katiyetle kestirilemeyen ve teşebbüs için bir borç mahiyetini arz eden belli bazı zararları karşılamak maksadıyla hesaben ayrılan meblağlara **karşılık denir.**

Karşılıklar mukayyet değerleriyle pasifleştirilmek suretiyle değerlenir.

Amortisman kayıtları hakkındaki özel hükümler mahfuzdur.

ÖZEL HALLER

MADDE - 289

Bu bölümde yazılı olmayan veyahut yazılı olup da kendi ölçüleriyle değerlenmesine imkan bulunmayan iktisadi kıymetlerden **bina ve arazi vergi değeriyle, diğerleri, varsa borsa rayici, yoksa mukayyet değerleri, o da yoksa emsal bedeliyle** değerlenir.

SERBEST MESLEK ERBABININ TESİSLERİ

MADDE - 290

Serbest meslek erbabının amortismanına tabi tuttukları **tesisat, mefruşat, demirbaş eşyalarını** değerlemede de bu bölümün hükümleri uygulanır.

FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDE DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 290

SAYFA:1

1. Finansal kiralama işlemlerinde, finansal kiralamaya konu olan iktisadi kıymet ile sözleşmeden doğan hak, borç ve alacakların değerlendirilmesi aşağıdaki esaslara göre yapılır.

Kiracı tarafından finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan **borç**, kiralama konusu iktisadi kıymetin rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilir.

Kiralayan tarafından sözleşmeden doğan **alacak**, kiralama süresi boyunca yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı, kiralama konusu iktisadi kıymet ise, bu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar ile değerlendirilir. İktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır veya negatif olması halinde, iktisadi kıymet **iz bedeli**yle değerlendirilir ve aradaki fark iktisadi kıymetin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar gibi işleme tâbi tutulur.

Kiralayan tarafından aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark, gelecek dönemlere ait faiz geliri olarak pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilir.

Kiralayanın finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin üretimini veya alım satımını yapması halinde, **iktisadi kıymetin net bilanço aktif değeri olarak rayiç bedeli dikkate alınır.** Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki fark, normal bir satış işleminden elde edilen kâr veya zarar olarak işleme tâbi tutulur.

FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDE DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 290

SAYFA:2

2. Kiracı tarafından aktifleştirilen finansal **kiralamaya konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı**, bu Kanunun mükerrer 298. maddesi ve üçüncü kitabının üçüncü kısmının birinci bölümünde kiralama konusu iktisadi kıymet için belirlenmiş esaslar çerçevesinde **yeniden değerlemeye ve amortismanına tâbi tutulur.**

Kiralayan tarafından, finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin bu maddenin (1) numaralı fıkrasının üçüncü paragrafına göre belirlenen değeri üzerinden amortisman ayrılmaya devam olunur.

Bu madde kapsamında değerlendirilen borç ve alacak tutarları reeskonta tâbi tutulmaz.

Kiracı tarafından finansal kiralama sözleşmesine göre yapılan **kira ödemeleri**, **borç anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılır.** Ayrıştırma işlemi, her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılır.

Kiralayan tarafından **gelecek dönemlere ait faiz gelirleri**, kiralanan iktisadi kıymetin finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelinden, her bir dönem sonunda anapara geri ödemelerinin düşülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit bir dönemsel faiz oranı yaratacak şekilde hesaplanması suretiyle tahakkuk ettirilir. (BKZ: Mükerrer Md. 298: Enflasyon Düzeltmesi, Yeniden Değerleme Oranı ve Yeniden Değerleme)

FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDE DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 290

SAYFA:3

3. Bu maddenin uygulamasında **aşağıda yer alan tanımlar** dikkate alınır.

Finansal Kiralama: Kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır.

Kiralama işleminde; iktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi, kiracıya kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması, kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün % 80'inden daha büyük bir bölümünü kapsaması veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin % 90'ından daha büyük bir değeri oluşturması **hallerinden herhangi birinin varlığı durumunda kiralama işlemi finansal kiralama kabul edilir.**

Doğal kaynakların araştırılması veya kullanılmasına yönelik kiralama sözleşmeleri ile sinema filmleri, video kayıtları, patentler, kopyalama hakları gibi kıymetlerle ilgili lisans sözleşmeleri bu madde kapsamında değerlendirilmez.

Arazi, arsa ve binalarla ilgili kiralama sözleşmeleri, sadece, sözleşmede kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devri öngörülmüşse veya kiracıya kira süresi sonunda kiralama konusu gayrimenkulu düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınmışsa bu madde kapsamında değerlendirilir.

FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDE DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 290

SAYFA:4

Kira Ödemeleri: Sözleşmeye göre, kira süresi boyunca yapılması gereken kira ödemeleridir. Kira süresi sonunda, kiralama konusu iktisadi kıymetin kalan değerine ilişkin bir taahhüt olması halinde bu değer de kira ödemesi kabul edilir.

Kira süresi sonunda kiracıya düşük bir bedelle iktisadi kıymeti satın alma hakkı tanındığı ve sözleşme tarihinde bu hakkın kullanılma olasılığının yüksek olduğu durumda kira ödemeleri kira süresi boyunca yapılan kira ödemeleri ile satın alma hakkının kullanılması durumunda ödenmesi gereken bedelin toplamıdır.

Kira Ödemelerinin Bugünkü Değeri: Kira ödemelerinin, sözleşme tarihinde, kiralamada kullanılan faiz oranının dikkate alınması suretiyle hesaplanan bugünkü değerlerinin toplamıdır.

Kiralamada kullanılan faiz oranı tespit edilemiyorsa, kiracının kiralamaya konu iktisadi kıymeti satın almak için aynı vade ile alması gereken borç için katlanacağı faiz oranı kullanılır.

Kiralamada Kullanılan Faiz Oranı: Kira ödemeleri ile garanti edilmemiş kalan değer toplamının bugünkü değerini, kiralamaya konu iktisadi kıymetin rayiç bedeline eşitleyen iskonto oranıdır.

4. Maliye Bakanlığı, bu maddenin uygulamasına yönelik usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

ESASLAR

MADDE - 291

Bir vergiye matrah olan **servetin veya servet unsurlarının değerlendirilmesinde** bu bölümde yazılı esaslar cari olur.
Veraset ve intikal Vergisi Kanununun tatbikinde yabancı memleketlerde bulunan malların o memlekette cari usul ve esaslara göre tayin ve tesbit olunacak değerleri aynen nazara alınır.

TİCARİ SERMAYE

MADDE - 292

Vergilendirilecek bir servete dahil ticari sermayenin unsurlarından bulunan **emtia, gemiler ve taşıtlar, tesisat ve makinalar, demirbaş eşya ve diğer menkul mallar, emsal bedelleri ile değerlendirilir.**

MENKUL MALLAR VE GEMİLER

MADDE - 293

Ticari sermayeye dahil olmayan ev eşyası, mücevherat sanat eserleri gibi menkul mallar ve gemiler **emsal bedelleri ile değerlendirilir.**

ESHAM, TAHVİLAT VE YABANCI PARALAR

MADDE - 294

Ticari sermayeye dahil olsun olmasın bütün esham ve tahvilat **borsa rayici ile** borsada kayıtlı olmayan esham ve tahvilat, **emsal bedelleri ile değerlendirilir.** Borsa rayicinin takarrüründe muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine **emsal bedeli esas olur.**

Ticari sermayeye dahil olsun olmasın yabancı paraların ve yabancı paralar üzerinden tanzim edilmiş alacak ve borç senetlerinin değerlendirilmesinde ikinci bölümün hükümleri uygulanır.

ALACAK VE BORÇLAR

MADDE - 295

Ticari sermayeye dahil olsun veya olmasın **senetli ve senetsiz bütün alacak ve borçlar** ikinci bölümdeki hükümlere göre değerlendirilir.

HAKLAR

MADDE - 296

Tescile tabi bilimüm hakların değeri, tesisleri sırasında **Tapu siciline kaydedilen bedeldir.**

Tapu sicilinde bedeli gösterilmeyen haklarla birinci fıkranın dışında kalan bilimüm haklar (**Sınai ve edebi mülkiyet hakları ile imtiyazlar dahil**) **emsal bedelleriyle değerlendirir.**

Veraset yoluyla veya sair suretle ivazsız ve bedelsiz bir tarzda intikal eden intifa hakları aşağıdaki şekilde değerlendirir:

- 1.** İntifa hakkı sahibinin yaşı intikal tarihinde yirmiyi doldurmamış olduğu takdirde gayrimenkulün emsal bedelinin **onda yedisi intifa hakkının ve onda üçü çıplak mülkiyet hakkının** değeri sayılır.
- 2.** İntifa hakkı sahibinin yaşı intikal tarihinde yirmiyi aşkın olduğu takdirde yukarıki bendde yazılı nispet, her tam on yıllık bir devre için çıplak mülkiyet hakkı **onda bir artırılmak ve intifa hakkı onda bir indirilmek suretiyle** değer tayin olunur.
- 3.** İntifa hakkı sahibinin yaşı intikal tarihinde yetmişi aşkın ise gayrimenkulün emsal bedelinin **onda biri intifa hakkının ve onda dokuzu çıplak mülkiyet hakkının değeri** sayılır.
- 4.** Sabit bir süre için tayin edilmiş olan intifa hakkının değeri yaş kaydı nazara alınmaksızın sürenin **her tam on yılı için gayrimenkul emsal bedelinin onda ikisi olarak hesaplanır.**
- 5.** Ömür boyunca aylık gelir şeklinde vakı ivazsız intikallerde bu gelirin ödeneceği azami süreye göre baliğ olacağı miktar bulunarak intifa hakkı sahibinin ödemenin başladığı tarihteki yaşı elliyi aşmış ise elliden yukarı **her yaş yılı için yirmide biri indirilmek suretiyle** değeri tayin olunur. Ancak ömür boyunca aylık gelir, muayyen bir sermaye ödenerek tasfiye edilmiş ise bu sermaye aynen değer olarak kabul edilir.
- 6.** Hayat kaydıyla ödenen rant şeklinde vakı ivazsız intikallerde intifa hakkı sahibinin yaşı ödemenin başladığı tarihte kırkı aşmamış ise rantın **bir yıllık tutarının yirmi katı** değeri sayılır. İntifa hakkı sahibinin yaşı, ödemenin başladığı tarihte kırkı aşmış ise **kırıktan yukarı her tam on yıllık bir devre için yirmi katın dörtte biri** indirilmek suretiyle rantın değeri takdir olunur. İntifa hakkı sahibinin yaşı, ödemenin başladığı tarihte yetmişi aşmış ise rantın değeri bir yıllık tutarıdır.

BİNA VE ARAZİ

MADDE - 297

Ticari sermayeye dahil olsun olmasın bilimüm binalarla arazi **vergi değeri ile değerlendirir.**

MADDE - 298 - YETKİ MADDESİ

ENFLASYON DÜZELTMESİ, YENİDEN DEĞERLEME ORANI VE YENİDEN DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 298

SAYFA:1

A) Malî tabloları yer alan parasal olmayan kıymetler aşağıdaki hükümlere göre enflasyon düzeltmesine tâbi tutulur.

1. Kazançlarını bilanço esasına göre tespit eden gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri fiyat endeksindeki artışın, içinde bulunulan dönem dahil son üç hesap döneminde %100'den ve içinde bulunulan hesap döneminde % 10'dan fazla olması halinde malî tablolarını enflasyon düzeltmesine tâbi tutarlar. Enflasyon düzeltmesi uygulaması, her iki şartın birlikte gerçekleşmemesi halinde sona erer.

Kapsama giren mükellefler, geçici vergi dönemlerinin sonu itibarıyla malî tabloları düzenlemek ve enflasyon düzeltmesi yapmak zorundadırlar. Geçici vergi dönemlerinde yukarıda belirtilen oranların tespitinde, son üç hesap dönemi yerine üçer aylık dönemlerin son ayı dahil önceki otuz altı ay ve içinde bulunulan hesap dönemi yerine son oniki ay dikkate alınır. Bir hesap dönemi içindeki geçici vergi dönemlerinin herhangi birinde düzeltme yapılması halinde takip eden geçici vergi dönemlerinde ve içinde bulunulan hesap dönemi sonunda da düzeltme yapılır. (yetki maddesi)

ENFLASYON DÜZELTMESİ, YENİDEN DEĞERLEME ORANI VE YENİDEN DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 298

SAYFA:2

2. Bu maddenin uygulanmasında;

- a) Parasal olmayan kıymetler; parasal kıymetler dışındaki kıymetleri,
- b) Parasal kıymetler; Türk Lirasının değerindeki değişmeler karşısında nominal değerleri aynı kaldığı halde satın alma güçleri fiyat hareketlerine göre ters yönde değişen kıymetleri (Yabancı paralar da parasal kıymet olarak dikkate alınır.),
- c) Enflasyon düzeltmesi; parasal olmayan kıymetlerin enflasyon düzeltmesinde dikkate alınacak tutarlarının düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle, malî tablonun ait olduğu tarihteki satın alma gücü cinsinden hesaplanmasını,
- d) Düzeltilme katsayısı; malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, düzeltmeye esas alınan tarihi içeren aya ait fiyat endeksine bölünmesiyle elde edilen katsayıyı,
- e) Ortalama düzeltme katsayısı; malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bu endeks ile bir önceki dönemin sonundaki fiyat endeksi toplamının ikiye bölünmesi sonucu bulunan endekse bölünmesiyle elde edilen katsayıyı,
- f) Fiyat endeksi (ÜFE); Türkiye İstatistik Kurumunca Türkiye geneli için hesaplanan Üretici Fiyatları Genel Endeksini,
- g) Reel olmayan finansman maliyeti; her türlü borçlanmada, borç tutarlarına (yabancı para üzerinden borçlanmalarda borcun alındığı tarihteki Türk Lirası karşılıklarına), borcun kullanıldığı döneme ait TEFİ artış oranının uygulanması suretiyle hesaplanan tutarı,

ENFLASYON DÜZELTMESİ, YENİDEN DEĞERLEME ORANI VE YENİDEN DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 298

SAYFA:3

2.

h) Toplulaştırılmış yöntemler;

aa) Basit ortalama yöntemi; gelir tablosu kalemleri ile stokların düzeltmede esas alınacak tarihlere bağlı kalınmaksızın dönem ortalama düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmasını,

ab) Hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi; dönem sonu stok ve dönem içinde satılan mal maliyetinin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarlarının hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmasını (Bir önceki döneme ait düzeltilmiş satılan mal maliyeti enflasyon düzeltmesi yapılan dönemin sonuna taşıma katsayısı uygulanarak taşınır. Bu hesaplamalarda amortisman ve reel finansman giderleri, endekslenmeden dikkate alınır.),

i) Hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı; enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş dönem başı stoğun ilgili dönemin sonuna taşınmış değeri ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş değerleri toplamının, dönem başı stok ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarlarının toplamına bölünmesi ile bulunan katsayıyı,

j) Taşıma; malî tablolaradaki parasal ve parasal olmayan tutarların, taşıma katsayısı kullanılarak ilgili dönemin sonundaki yeni değerlerinin hesaplanması işlemini,

k) Taşıma katsayısı; malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bir önceki dönemin sonundaki (yıl içinde işe başlayanlarda, işe başlanılan aya ilişkin) fiyat endeksine bölünmesiyle elde edilen katsayıyı,

l) Enflasyon fark hesapları; parasal olmayan kıymetlerin düzeltme işlemi sonrası değeri ile düzeltme öncesi değeri arasındaki farklarının kaydedildiği hesapları,

m) Enflasyon düzeltme hesabı; parasal olmayan kıymetlerin düzeltilmesi sonucu oluşan farkların kaydedildiği hesabı (Bu hesap enflasyon fark hesapları ile karşılıklı olarak çalışır. Parasal olmayan aktif kıymetlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulması sonucu oluşan farklar bu hesabın alacağına, parasal olmayan pasif kıymetlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulması sonucu oluşan farklar ise borcuna kaydedilir. Enflasyon düzeltme hesabının bakiyesi gelir tablosuna aktarılmak suretiyle kapatılır.),

n) Net parasal pozisyon; parasal varlıklarla parasal yükümlülükler arasındaki farkı,

İfade eder.

ENFLASYON DÜZELTMESİ, YENİDEN DEĞERLEME ORANI VE YENİDEN DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 298

SAYFA:4

3. Düzeltme işleminde **aşağıdaki tarihler** esas alınır:

- a) Alış bedeli ile değerlendirilen menkul kıymetlerle malî duran varlıklar için; **satın alma tarihi**.
- b) İlk madde ve malzeme, ticari mallar, yarı mamul ve mamul stokların maliyetine dahil edilen unsurlar, yıllara sarî inşaat ve onarım işlerinde maliyeti oluşturan unsurlar, gelecek aylara ve yıllara ait giderler, maddî duran varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, maddî olmayan duran varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, özel tükenmeye tâbi varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, yıllara sarî inşaat ve onarım hakedişleri, haklar ve şerefiyeler için; **defterlere kayıt tarihi** (Bunlara mahsuben verilen veya alınan parasal olmayan avanslar, ödeme veya tahsil tarihinden mahsup tarihine kadar düzeltilir.).
- c) Parasal olmayan alınan depozito ve teminatlar ile avanslar, nakit olarak ödenmiş sermaye, hisse senetleri ihraç primleri, hisse senedi iptal kârları için; **tahsil tarihi**.
- d) Parasal olmayan verilen depozito ve teminatlar ile avanslar için; **ödeme tarihi**.
- e) Ayni sermaye olarak konulan kıymetler için; **mülkiyetin intikal ettiği tarih**.
- f) Kâr yedekleri, geçmiş yıl kârları ve net dönem kârının sermayeye ilave edilmesi dolayısıyla artırılan sermaye için; **tescil tarihi**.
- g) Nakdî sermaye karşılığı alınan hisse senetleri için; ödeme tarihi, aynî sermaye karşılığı alınan hisse senetleri için; **sermaye olarak konulan kıymetlerin mülkiyetinin intikal ettiği tarih**, temettü karşılığı alınan hisse senetleri için; **iştirak edilen şirket sermayesinin tescil tarihi**.
- h) Parasal olmayan karşılıklar için; **ilgili olduğu kıymetin düzeltmeye esas tarihi**.

ENFLASYON DÜZELTMESİ, YENİDEN DEĞERLEME ORANI VE YENİDEN DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 298

SAYFA:5

4. Düzeltme işleminde bu Kanunda yer alan değerlendirme hükümlerine göre tespit edilen tutarlar esas alınır. **Ancak** stokların, satılan malın ve maddi duran varlıkların maliyet bedeline ve malî duran varlıkların alış bedeline intikal ettirilen reel olmayan finansman maliyetleri düşüldükten sonra bulunan tutarlar düzeltmeye tâbi tutulur. Toplulaştırılmış yöntemlerle düzeltmeye tâbi tutulan kıymetlerin alış veya maliyet bedeline intikal ettirilen reel olmayan finansman maliyetlerinin düşülmesi ihtiyaridir.

Mükellefler; reel olmayan finansman maliyetini, toplam finansman maliyetlerine, ilgili döneme ait TEFİ artış oranının dönem ortalama ticari kredi faiz oranına bölünmesi suretiyle belirlenen oranı uygulayarak da tespit edebilirler. **Ancak** bu yöntemi seçen mükellefler seçtikleri yöntemden bu seçimi yaptıkları hesap dönemi dahil üçüncü hesap döneminin sonuna kadar dönemezler.

Belgelerde ayrıca gösterilen vade farklarının reel olmayan kısımları ile üç aydan fazla vadeli olan ve vade farkı düzenlenen belge üzerinde ayrıca gösterilmeyen işlemlerde alacak ve borç senetlerinin reeskont işlemine tâbi tutulmasında esas alınan **Merkez Bankasınca uygulanan faiz oranı** kullanılarak hesaplanan vade farkı tutarının reel olmayan kısımları bu madde hükümlerine tâbi tutulur.

ENFLASYON DÜZELTMESİ, YENİDEN DEĞERLEME ORANI VE YENİDEN DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 298

SAYFA:6

5. Mükellefler düzeltme işleminde Maliye Bakanlığınca belirlenen toplulaştırılmış yöntemleri uygulayabilirler. Ancak toplulaştırılmış yöntemlerden birini seçen mükellefler seçtikleri yöntemden, bu seçimi yaptıkları hesap dönemi dahil üçüncü hesap döneminin sonuna kadar dönemezler.

Enflasyon düzeltmeleri, ilgili kıymetlere ait fark hesaplarına ve enflasyon düzeltme hesabına kaydedilir.

Yıllara sari inşaat ve onarma işlerine ait maliyet ve hakedişlere ilişkin düzeltmeler, enflasyon düzeltme hesabı yerine yıllara sari inşaat enflasyon düzeltme hesabına kaydedilir. Bu hesap işin bitiminde kâr/zarar hesabına intikal ettirilir.

Düzeltilme sonucu bulunan tutarlar, izleyen dönemde enflasyon düzeltmesi yapıp yapılmadığına **bakılmaksızın**, izleyen dönemin başlangıç değerleri olarak dikkate alınır.

Pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları, herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile **ilişkilendirilmeksizin**, bu dönemde vergiye tâbi tutulur. Ancak **öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları düzeltme sonucu oluşan geçmiş yıl zararlarına mahsup edilebilir veya kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebilir; bu işlemler kâr dağıtımı sayılmaz.**

Enflasyon düzeltmesine tâbi tutulan değerlerin elden çıkarılması halinde, bunlara ilişkin enflasyon düzeltme farkları maliyet addolunur.

Matrahın tespitinde, kanunen kabul edilmeyen giderler, istisnalar ve geçmiş yıl malî zararları enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş tutarları ile dikkate alınır.

ENFLASYON DÜZELTMESİ, YENİDEN DEĞERLEME ORANI VE YENİDEN DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 298

SAYFA:7

6. Amortismanlar ve itfa payları, düzeltilmiş değerler üzerinden hesaplanır.

Kazançlarını işletme hesabı esasına göre tespit eden mükellefler ile serbest meslek erbabı da amortismanına tâbi iktisadi kıymetlerini bu maddede belirtilen hükümlere göre düzeltilmiş tutarları üzerinden amortismanına tâbi tutabilirler.

7. Enflasyon düzeltmesi uygulanmayan bir hesap döneminden sonra **enflasyon düzeltme şartlarının yeniden oluşması halinde**; enflasyon düzeltmesi yapılan en son dönemden başlamak üzere enflasyon düzeltmesi yapılır. Bu şekilde belirlenen geçmiş yıl kârı vergiye tâbi tutulmaz, geçmiş yıl zararı zarar olarak kabul edilmez. Ancak, matrahın tespitinde geçmiş yıl malî zararları mukayyet değerleri ile dikkate alınır. Birikmiş amortismanlar, ait oldukları kıymetin bilanço tarihindeki değerinde düzeltme sonrasında ortaya çıkan artış oranı dikkate alınarak düzeltilir.

Bu işlemlerden doğan pasif kalemlere ait fark hesapları için (5) numaralı bendin beşinci paragraf hükmü uygulanır.

ENFLASYON DÜZELTMESİ, YENİDEN DEĞERLEME ORANI VE YENİDEN DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 298

SAYFA:8

8. (yetki maddesi)

9. Münhasıran sürekli olarak işlenmiş; altın, gümüş alım-satımı ve imali ile iştigal eden mükellefler bu fıkranın (1) numaralı bendinde yer alan şartlara bakılmaksızın enflasyon düzeltmesi yaparlar.

10. Bu Kanun kapsamındaki muhasebe standartları uyarınca yapılmakta olan yatırımlar hesabında takip edilen tutarların enflasyon düzeltmesine tabi tutulması sonucunda oluşan ve bu hesabın alt hesabında izlenen düzeltme farkları, bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında gösterilir ve dönem kazancının tespitinde dikkate alınmaz.

Özel fon hesabında bulunan bu tutarlar, yatırımın tamamlanarak ilgili iktisadi kıymetin aktifleştirilmesi gereken dönem ile bu dönemi takip eden dört hesap dönemi içerisinde eşit taksitler halinde dönem kazancının tespitinde dikkate alınır.

Bu bent uyarınca özel fon hesabında izlenen ve dönem kazancının tespitinde dikkate alınmayan tutarlar, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak bu Kanun uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılır. Bu hesaplarda izlenen tutarlara ayrıca enflasyon düzeltmesi uygulanmaz.

Yatırım döneminde veya iktisadi kıymetin aktifleştirilmesinden sonra işin bırakılması veya özel fon hesabında izlenen söz konusu tutarların bir kısmının veya tamamının başka bir hesaba nakledilmesi ya da işletmeden çekilmesi hallerinde, bu bent uyarınca dönem kazancında dikkate alınmayan tutarlar; işin bırakıldığı veya özel fon hesabının kısmen veya tamamen bu bent hükümlerine aykırı şekilde kullanıldığı dönemin kurum kazancının tespitinde dikkate alınır.

ENFLASYON DÜZELTMESİ, YENİDEN DEĞERLEME ORANI VE YENİDEN DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 298

SAYFA:9

B) Yeniden değerlendirme oranı, yeniden değerlendirme yapılacak yılın Ekim ayında (Ekim ayı dahil) bir önceki yılın aynı dönemine göre Devlet İstatistik Enstitüsünün Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksinde meydana gelen ortalama fiyat artış oranıdır. Bu oran Maliye Bakanlığınca Resmî Gazete ile ilân edilir.

C) Vergi kanunlarında yer alan "toptan eşya fiyatları genel endeksi" ibaresi "üretici fiyatları genel endeksi" ve "TEFE" ibaresi "ÜFE" olarak uygulanır.

Ç) Tam mükellefiyete tabi ve bilanço esasına göre defter tutan gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri (kollektif, adi komandit ve adi şirketler dâhil, (A) fıkrasının (9) numaralı bendi kapsamında söz konusu fıkranın (1) numaralı bendinde yer alan şartlara bakılmaksızın enflasyon düzeltmesi yapanlar ile kayıtlarını Türk para birimi dışında başka bir para birimiyle tutmalarına izin verilenler hariç), (A) fıkrasında yer alan enflasyon düzeltmesi yapma şartlarının gerçekleşmediği hesap dönemlerinin sonu itibarıyla, bilançolarına dâhil bulunan amortismanla tabi iktisadi kıymetlerini (bu niteliklerini korudukları müddetçe sat-kirala-geri al işlemine veya kira sertifikası ihracına konu edilenler hariç) ve bunlar üzerinden ayrılmış olup bilançolarının pasifinde gösterilen amortismanları aşağıda belirtilen şartlar doğrultusunda yeniden değerleyebilirler.

1. İktisadi kıymetlerin maliyet bedellerine eklenmiş bulunan (iktisadi kıymetlerin aktifleştirildiği hesap dönemine ilişkin olanlar hariç) kur farkları ve kredi faizleri (bunlara isabet eden amortismanlar dâhil) yeniden değerlendirme kapsamına girmez.

ENFLASYON DÜZELTMESİ, YENİDEN DEĞERLEME ORANI VE YENİDEN DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 298

SAYFA:10

Ç)

2. Yeniden değerlemede, iktisadi kıymetlerin ve bunlara ait amortismanların, bu Kanunda yer alan değerleme hükümlerine göre tespit edilen ve değerlemenin yapılacağı hesap dönemi sonu itibarıyla yasal defter kayıtlarında yer alan değerleri dikkate alınır. Amortismanın herhangi bir yılda yapılmamış olması durumunda, yeniden değerlemeye esas alınacak tutar bu amortismanlar tam olarak ayrılmış varsayılarak belirlenir.

3. İktisadi kıymetlerin (2) numaralı bende göre tespit edilen değerleri ve bunlara ilişkin amortismanların, yeniden değerlemenin yapılacağı yıla ait olan yeniden değerleme oranı ile çarpılması suretiyle yeniden değerleme sonrası değerleri bulunur.

Yapılacak değerlemede yeniden değerleme oranı olarak (B) fıkrasında belirtilen oran dikkate alınır. Kendilerine özel hesap dönemi tayin olunan mükellefler için, **özel hesap döneminin başladığı takvim yılına ait oran** esas alınır.

Geçici vergi dönemleri itibarıyla yapılacak değerlemede esas alınacak yeniden değerleme oranı, bir önceki yılın Kasım ayından başlamak üzere; 3., 6. ve 9. aylarda bir önceki 3, 6 ve 9 aylık dönemlere göre **Türkiye İstatistik Kurumunun Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksinde meydana gelen ortalama fiyat artış oranı** esas alınmak suretiyle belirlenir.

4. Yeniden değerleme neticesinde iktisadi kıymetlerin değerinde meydana gelen değer artışı, yeniden değerlemeye tabi tutulan iktisadi kıymetlerin her birine isabet eden değer artışı ayrıntılı olarak görünecek şekilde, bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında gösterilir. Değer artışı, iktisadi kıymetlerin yeniden değerleme sonrası ve yeniden değerleme öncesi net bilanço aktif değerleri arasındaki farktır. Net bilanço aktif değeri, iktisadi kıymetlerin bilançonun aktifinde yazılı değerlerinden, pasifte yazılı amortismanların tenzili suretiyle bulunan değeri ifade eder. İktisadi kıymetler için amortismanın herhangi bir yılda yapılmamış olması durumunda söz konusu değer, bu amortismanlar tam olarak ayrılmış varsayılarak belirlenir.

ENFLASYON DÜZELTMESİ, YENİDEN DEĞERLEME ORANI VE YENİDEN DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 298

SAYFA:11

Ç)

5. İktisadi kıymetlerini bu fıkra kapsamında yeniden değerlemeye tabi tutan mükellefler bu kıymetlerini, yeniden değerlendirme sonrasında bulunan değerleri üzerinden amortismanla tabi tutmaya devam ederler. Yeniden değerlemeye tabi tutulanların her birine isabet eden değer artışları ile bunların hesap şekilleri amortisman kayıtlarında ayrıntılı olarak gösterilir.

6. Pasifte özel bir fon hesabında gösterilen değer artışı tutarının, sermayeye ilave edilme dışında herhangi bir şekilde **başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen kısmı, bu işlemin yapıldığı dönem kazancı ile ilişkilendirilmeksizin bu dönemde gelir veya kurumlar vergisine tabi tutulur.** Sermayeye eklenen değer artışları, ortaklar tarafından işletmeye ilave edilmiş kıymetler olarak kabul edilir. **Bu işlemler kâr dağıtımı sayılmaz.**

7. **Yeniden değerlemeye tabi tutulan iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması** (satış, devir, işletmeden çekiş, tasfiye gibi) halinde, bunlara isabet eden pasifte özel bir fon hesabında gösterilen değer artışları aynen amortismanlar gibi muameleye tabi tutulur.

8. Her yılın yeniden değerlendirme oranı ancak o yıla ait değerlemede nazara alınabilir. **Yeniden değerlemenin herhangi bir yıl yapılmamasından veya değerlendirme oranının düşük uygulanmasından dolayı daha sonraki yıllarda geçmiş dönemlere ilişkin yeniden değerlendirme yapılamaz.**

9. Hesap dönemi içinde aktife giren iktisadi kıymetler için **aktife girdiği hesap döneminde, yeniden değerlendirme yapılmaz.**

10. Yeniden değerlemeye tabi tutulan iktisadi kıymetlerin elden çıkarılmasından önce (A) fıkrasında belirtilen enflasyon düzeltmesi yapılmasına ilişkin şartların oluşması halinde, anılan fıkranın (7) numaralı bendi uyarınca enflasyon düzeltmesi yapılır. Söz konusu bent gereği öz sermaye kalemlerinin düzeltilmesinde bu madde kapsamındaki yeniden değerlendirme değer artış fonu öz sermayeden düşülür. Ayrıca mezkur değer artış fonunun sermayeye ilavesi nedeniyle oluşan sermaye artışları sermaye artışı olarak dikkate alınmaz ve enflasyon düzeltmesine tabi tutulmaz.

ENFLASYON DÜZELTMESİ, YENİDEN DEĞERLEME ORANI VE YENİDEN DEĞERLEME

MÜKERRER MADDE - 298

SAYFA:12

Ç)

11. (A) fıkrası uyarınca enflasyon düzeltmesine ilişkin şartların olduğu dönemlerde, bu fıkra uyarınca yeniden değerlendirme yapılmaz. Anılan fıkroda belirtilen enflasyon düzeltmesine ilişkin şartların oluşmadığı ilk hesap döneminden itibaren, bu fıkra hükümleri uyarınca yeniden değerlendirme uygulamasına devam olunabilir. Bu durumda iktisadi kıymetlerin yeniden değerlemesine esas değerler olarak, enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş son bilançoda yer alan değerler dikkate alınır. Bu değerlerin tespitinde, iktisadi kıymetler için amortismanın herhangi bir yılda yapılmamış olması durumunda, bu amortismanlar tam olarak ayrılmış varsayılır.

12. Bu fıkra kapsamında yeniden değerlendirme yapılan hesap döneminden sonra (A) fıkrası uyarınca enflasyon düzeltmesi şartlarının yeniden oluşması durumunda, bu fıkra hükümlerine göre yeniden değerlemeye tabi tutulmuş olan iktisadi kıymetler ile bunlara ilişkin amortismanlar düzeltilmiş son değerleri dikkate alınarak enflasyon düzeltmesine tabi tutulur.

13. Yeniden değerlemenin herhangi bir yılda yapılmaması durumunda, sonraki hesap dönemlerine ilişkin olarak bu fıkra kapsamında yeniden değerlendirme yapılabilir.

14. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.

MADDE - 299 / MADDE 312 = İKİNCİ KISIM = BKZ. 213 SAYILI KANUN

AMORTİSMAN MEVZUU

MADDE - 313

İşletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan gayrimenkullerle 269. madde gereğince gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymetlerin, alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin birinci kısımdaki esaslara göre tespit edilen değerinin, bu Kanun hükümlerine göre yok edilmesi amortisman mevzuunu teşkil eder.

İlgili mevzuat gereğince sözleşme süresinden sonra bedelsiz olarak Devlete veya Devletçe tensip olunan bir teşekküle veya belediyeye intikali öngörülen amortisman tabi iktisadi kıymetlerden (sözleşme süresinde yenilenmesi gerekenler hariç), sermayenin veya özel maliyet bedellerinin itfası hükümlerine göre amortisman tabi tutulanlar, genel hükümler uyarınca ayrıca amortisman tabi tutulamazlar.

Değeri 9.900 TL (2025 takvim yılı) lirayı aşmayan peştemallıklar ile işletmede kullanılan ve değeri 9.900 TL (2025 takvim yılı) lirayı aşmayan alet, edevat, mefruşat ve demirbaşlar amortisman tabi tutulmayarak doğrudan doğruya gider yazılabilir. İktisadi ve teknik bakımdan bütünlük arz edenlerde bu had topluca dikkate alınır. (BKZ: Md.269: Gayrimenkuller)

ARAZİDE AMORTİSMAN

MADDE - 314

Boş arazi ve boş arsalar amortisman tabi değildir. Ancak:

1. Tarım işletmelerinde vücuda getirilen meyvalık, dutluk, fındıklık, zeytinlik ve güllüklerle incir bahçeleri ve bağlar gibi tarım tesisleri;
 2. İşletmede inşa edilmiş olan her nevi yollar ve harklar;
- Amortisman tabi tutulur.

NORMAL AMORTİSMAN

MADDE - 315

Mükellefler **amortismanına tâbi iktisadi kıymetlerini**, 320. maddenin dördüncü fıkrası saklı kalmak üzere, Maliye Bakanlığının tespit ve ilân edeceği oranlar üzerinden **itfa ederler**. İlân edilecek oranların tespitinde **iktisadi kıymetlerin faydalı ömürleri dikkate alınır**. (BKZ: Md.320: Süre Bakımından Amortisman Nispetlerinin İtibar Tarihi)

AZALAN BAKİYELER USULÜYLE AMORTİSMAN

MÜKERRER MADDE - 315

Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerden dileyenler, amortismanına tabi iktisadi değerlerini, **azalan bakiyeler** üzerinden amortisman usulü ile yok edebilirler.

Bu usulün tatbikinde;

- 1.** Her yıl, üzerinden amortisman hesaplanacak değer, evvelce ayrılmış olan amortismanlar toplamının tenzili suretiyle tesbit olunur. Enflasyon düzeltilmesi yapılan dönemlerde, üzerinden amortisman ayrılacak değer, amortismanına tâbi iktisadi kıymetin düzeltilmiş değerinden daha evvel ayrılmış olan amortismanların toplamının taşınmış değerleri indirilmek suretiyle tespit edilir.
- 2.** Bu usulde uygulanacak **amortisman oranı % 50'yi geçmemek üzere normal amortisman oranının iki katıdır**.
- 3.** Bu usulde amortisman süresi normal amortisman nispetlerine göre hesaplanır.

Bu sürenin son yılına devreden bakiye değer, o yıl tamamen yok edilir.

MADENLERDE AMORTİSMAN

MADDE - 316

İşletme sebebiyle içindeki cevherin azalmasından dolayı **maddi değerini kaybeden madenlerin** ve **taş ocaklarının imtiyaz veya maliyet bedelleri, ilgililerin, müracaatları üzerine** bunların büyüklük ve mahiyetleri göz önünde tutulmak ve her maden veya taş ocağı için ayrı ayrı olmak üzere **Maliye ve Sanayi Bakanlıklarınca belli edilecek nispetler üzerinden yok edilir.**

FEVKALADE AMORTİSMAN

MADDE - 317

Amortismanına tabi olup:

1. Yangın, deprem, su basması gibi afetler neticesinde değerini tamamen veya kısmen kaybeden;
2. Yeni icatlar dolayısıyla teknik verim ve kıymetleri düşerek tamamen veya kısmen kullanılmaz bir hale gelen;
3. Cebri çalışmaya tabi tutuldukları için normalden fazla aşınma ve yıpranmaya maruz kalan;

Menkul ve gayrimenkullerle haklara, mükelleflerin müracaatları üzerine ve ilgili Bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, Maliye Bakanlığınca her işletme için işin mahiyetine göre ayrı ayrı belli edilen "**Fevkalade ekonomik ve teknik amortisman nispetleri**" uygulanır.

AMORTİSMAN NİSPETLERİNİN İTİBAR TARİHİ

MADDE - 318

Maliye Bakanlığınca tesbit ve ilan olunan amortisman nispetleri ilanların yapıldığı, ayrı ayrı tesbit edilen nispetlerin ilgililerin müracaatta bulunduğu hesap döneminden muteberdir. Ayrı ayrı tespit edilen nispetler, 320. maddenin üçüncü fıkrası uygulamasında müracaat tarihinden itibaren geçerlidir. (yetki maddesi) (BKZ: Md.320: Süre Bakımından Amortisman Nispetlerinin İtibar Tarihi)

MADDE - 319 - NİSPET BAKIMINDAN AMORTİSMAN UYGULAMA SURETİ- (MÜLGA)

AMORTİSMAN UYGULAMA SURETİ

MADDE - 320 - SÜRE BAKIMINDAN

Amortisman süresi, kıymetlerin aktife girdiği yıldan başlar. Bu sürenin yıl olarak hesaplanması için (1) rakamı mükellefçe uygulanan nispete bölünür.

Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları binek otomobilleri hariç olmak üzere, işletmelere ait binek otomobillerinin aktife girdiği hesap dönemi için ay kesri tam ay sayılmak suretiyle kalan ay süresi kadar amortisman ayrılır. Amortisman ayrılmayan süreye isabet eden bakiye değer, itfa süresinin son yılında tamamen yok edilir.

Dileyen mükellefler, amortisman işlemine, işletme aktifine yeni kaydedilecek iktisadi kıymetler (ikinci fıkra kapsamındakiler hariç) için bunların kullanıma hazır olduğu tarihte başlayıp ve her bir hesap dönemi için kıymetin aktifte kaldığı süre kadar gün esasına göre amortisman ayırabilir. **Sürenin gün olarak hesaplanması için Hazine ve Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan edilen faydalı ömür süreleri üçyüzaltmışbeş ile çarpılır.**

Mükellefler, Hazine ve Maliye Bakanlığının iktisadi kıymetler için tespit ve ilan ettiği faydalı ömürlerden kısa olmamak üzere amortisman süresini, her yıl için aynı nispet olmak kaydıyla, belirlemekte serbesttir. Şu kadar ki, bu süre Hazine ve Maliye Bakanlığınca **belirlenen sürenin iki katını ve elli yılı aşamaz.** Mükellefler bu tercihlerini iktisadi kıymetin envantere alındığı geçici vergi dönemi sonu itibarıyla kullanırlar. Bu şekilde belirlenen amortisman süresi ve oranı izleyen dönemlerde değiştirilemez.

Her yılın amortismanı ancak o yıla ait değerlemede nazara alınabilir.

Amortismanın her hangi bir yıl yapılmamasından veya ilk uygulanan nispetten düşük bir hadle yapılmasından dolayı amortisman süresi uzatılamaz.

Bu maddenin birinci ya da üçüncü fıkrasına göre amortisman hesaplanmasına başlandıktan sonra bu hesaplama şeklinden **vazgeçilemez.**

(yetki maddesi)

AMORTİSMAN UYGULAMA SURETİ

MÜKERRER MADDE - 320 - AMORTİSMAN USULÜNÜ SEÇME BAKIMINDAN

1. İktisadi ve teknik bakımdan bir bütün teşkil eden değerler için **normal veya azalan bakiyeler usulü ile amortisman usullerinden yalnız birisi uygulanabilir.**
2. Bir iktisadi değer üzerinden normal amortisman usulüne göre amortisman ayrılmasına başlandıktan sonra bu usulden dönülemez.
3. Bir iktisadi değer üzerinden azalan bakiyeler usulüne göre amortisman ayrılmaya başlandıktan sonra normal amortisman usulüne geçilebilir. Bu suretle usul değiştirenler keyfiyeti beyannamelerinde veya eki bilançolarda belirtmeye mecburdurlar. Kabul edilen yeni usul bu bildirimin yapıldığı beyannamenin taalluk ettiği dönemden itibaren nazara alınır. Bu takdirde henüz yok edilmemiş olan değer kısmı, bakiye amortisman süresine bölünmek suretiyle eşit miktarlarla yok edilir.

AMORTİSMAN HESAPLARI

MADDE - 321

Bu bölüm gereğince hesaplanan amortismanların, hesaplarda ayrıca gösterilmek şartıyla ilgili bulundukları değerlerden doğrudan doğruya indirilmesi veya pasifte ayrı bir karşılık hesabında toplanması caizdir.

DEĞERSİZ ALACAKLAR

MADDE - 322

Kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya göre **tahsiline artık imkan kalmayan alacaklar**, değersiz alacaktır.

Değersiz alacaklar, bu mahiyete girdikleri tarihte **tasarruf değerlerini kaybederler** ve **mukayyet kıymetleriyle** zarara geçirilerek yok edilirler.
İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerin bu madde hükmüne giren değersiz alacakları, gider kaydedilmek suretiyle yok edilirler.

ŞÜPHELİ ALACAKLAR

MADDE - 323

Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla;

1. Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar;

2. Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan ve 20.000 (2025 Takvim Yılı) Türk lirasını aşmayan alacaklar;

Şüpheli alacak sayılır.

Yukarıda yazılı şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün **tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir.**

Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu karşılık hesabında gösterilir. Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan miktara inhisar eder.

Şüpheli alacakların sonradan tahsil edilen miktarları tahsil edildikleri dönemde kar-zarar hesabına intikal ettirilir.

İşletme hesabı **esas**ında defter tutan mükellefler, yukarıdaki fıkralar kapsamında tespit edilen şüpheli alacaklarını defterlerinin gider kısmına ve bunlardan sonradan tahsil edilen miktarları ise **tahsil edildikleri dönemde defterlerinin gelir kısmına, hangi alacaklara ait olduğunu gösterecek şekilde, kaydederler.**

VAZGEÇİLEN ALACAK

MADDE - 324

Konkordato veya **sulh yoluyla** alınmasından vazgeçilen alacaklar, **borçlunun defterlerinde özel bir karşılık hesabına alınır**. Bu hesabın muhteviyatı alacaktan vazgeçildiği yılın sonundan başlayarak **üç yıl içinde zararla itfa edilmediği takdirde kar hesabına nakil olunur**.

SERMAYENİN İTFASI

MADDE - 325

İmtiyazlı işletmelerde, tesisatın imtiyaz süresinden sonra, bedelsiz olarak Devlete veya Devletçe tensip olunan bir teşekküle veya belediyeye intikal etmesi imtiyazname gereğinden bulunduğu, imtiyaz mukavelenamesinde de sermayenin itfası için yıllık belli bir nispet veya miktar ayrılması gösterilmiş olduğu takdirde, bu nispet veya miktar üzerinden sermaye itfa olunur.

GİRİŞİM SERMAYESİ FONU

MADDE - 325/A

Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi olarak Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak olan girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından veya beyan edilen gelirden girişim sermayesi fonu ayrılabilir. Bu fon, kurum kazancının veya beyan edilen gelirin %10’unu ve öz sermayenin %20’sini aşamaz.

Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar **pasifte geçici bir hesapta tutulur.** Mükelleflerce, fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılmaması halinde, zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

Bu fon; amacı dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi, ortaklara dağıtılması, dar mükelleflerce ana merkeze aktarılması veya işin terki, işletmenin tasfiyesi, devredilmesi, bölünmesi ya da girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma paylarının **elden çıkarılmasından itibaren altı ay içinde** bu maddede belirtilen amaçla yeniden kullanılmaması halinde, bu işlemlerin yapıldığı veya sürenin dolduğu dönemde vergiye tabi tutulur.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.

İLK TESİS VE TAAZZUV GİDERLERİNİN VE PEŞTEMALLIKLARIN İTFASI

MADDE - 326

Kurumların aktifleştirdikleri **ilk tesis ve taazzuv giderleri** ile **peştemallıklar** mukayyet değerleri üzerinden eşit miktarlarda ve beş yıl içinde itfa olunur.

ÖZEL MALİYET BEDELLERİNİN İTFASI

MADDE - 327

Gayrimenkullerin, elektrik üretim ve dağıtım varlıklarının ve gemilerin iktisadi kıymetlerini artıran ve 272. maddede yazılı özel maliyet bedelleri, kira veya işletme hakkı süresine göre **eşit yüzdelerle itfa edilir.** Kira veya işletme hakkı süresi dolmadan, kiralanan veya işletme hakkı alınan şeyin **boşaltılması veya işletme hakkının herhangi bir sebepten sona ermesi halinde henüz itfa edilmemiş olan giderler,** boşaltma veya hakkın **sona erdiği yılda bir defada gider yazılır.** (BKZ: Md.272: Gayrimenkullerde veya Elektrik Üretim ve Dağıtım Varlıklarında Maliyet Bedelinin Artması)

AMORTİSMANA TABİ MALLARIN SATILMASI

MADDE - 328

Amortisman tabi iktisadi kıymetlerin satılması halinde alınan bedel ile bunların **envanter defterinde kayıtlı değerleri arasındaki fark kar ve zarar hesabına geçirilir.** İşletme hesabı esasında defter tutan mükelleflerle serbest meslek kazanç defteri tutan mükellefler bu farkı defterlerinde **hasılat veya gider kaydederek**.

Amortisman ayrılmış olanların değeri ayrılmış amortismanlar düşüldükten sonra kalan meblağdır.

Devir ve trampa satış hükmündedir.

Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerce;

a) Satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi veya benzer mahiyetteki bir iktisadi kıymetin iktisabı, işin niteliğine göre zorunlu bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde, **satıştan doğan kâr, satışın yapıldığı tarihi takip eden üçüncü takvim yılının sonuna kadar pasifte geçici bir hesapta tutulabilir.** Bu süre içinde, satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi veya benzer mahiyetteki bir iktisadi kıymetin iktisabı **gerçekleşmezse**, **geçici hesapta tutulan kâr, satışın yapıldığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının kâr ve zarar hesabına eklenir.**

b) Pasifte geçici bir hesapta tutulan kâr, finansal kiralama yoluyla edinilenler de dâhil olmak üzere (a) bendindeki esaslar dâhilinde iktisap edilen bir veya birden fazla kıymetin bu Kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlarına mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

c) Pasifte geçici bir hesapta tutulan kâr, satışı yapılan iktisadi kıymetin yerine iktisap edilen yeni kıymetlerin amortisman ayrılabilir tutarından fazla ise bu fazlalık, **satışın yapıldığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının kâr ve zarar hesabına eklenir.**

ç) Satışın yapıldığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının sonundan önce **işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi hâlinde** pasifte geçici bir hesapta tutulan kâr o yılın kâr ve zarar hesabına eklenir. (yetki maddesi)

AMORTİSMANA TABİ MALLARIN SİGORTA TAZMİNATI

MADDE - 329

Yangın, deprem, sel, su basması gibi afetler yüzünden tamamen veya kısmen ziyaa uğrayan amortismana tabi iktisadi kıymetler için alınan sigorta tazminatı bunların değerinden (Amortismanlı olanlarda ayrılmış olan amortisman çıktıktan sonra kalan değerden) fazla veya eksik olduğu takdirde farkı kar veya zarar hesabına geçirilir.

Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerce;

a) Alınan sigorta tazminatı ile tamamen veya kısmen zarar gören amortismana tabi iktisadi kıymetlerin yenilenmesi veya benzer mahiyetteki bir iktisadi kıymetin iktisabı, işin niteliğine göre zorunlu bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa tazminat fazlası, tazminatın alındığı tarihi takip eden üçüncü takvim yılının sonuna kadar pasifte geçici bir hesapta tutulabilir. Her ne sebeple olursa olsun bu süre içinde zarar gören iktisadi kıymetlerin yenilenmesi veya benzer mahiyetteki bir iktisadi kıymetin iktisabı gerçekleşmezse, geçici hesapta tutulan tazminat fazlası, tazminatın alındığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının kâr ve zarar hesabına eklenir.

b) Pasifte geçici bir hesapta tutulan tazminat fazlası, finansal kiralama yoluyla edinilenler de dâhil olmak üzere (a) bendindeki esaslar dâhilinde iktisap edilen bir veya birden fazla kıymetin bu Kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlarına mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

c) Pasifte geçici bir hesapta tutulan tazminat fazlası, zarar gören iktisadi kıymetin yerine iktisap edilen yeni kıymetlerin amortisman ayrılabilir tutarından fazla ise bu fazlalık, tazminatın alındığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının kâr ve zarar hesabına eklenir.

ç) Tazminatın alındığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının sonundan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi hâlinde pasifte geçici bir hesapta tutulan tazminat fazlası o yılın kâr ve zarar hesabına eklenir. (yetki maddesi)

EMTİA SİGORTA TAZMİNATI

MADDE - 330

Emtia ve zirai mahsul ve hayvan kıymetlerinde vukua gelen zayıat dolayısıyla alınan sigorta tazminatları bunların değerlerinden fazla olursa bu fazlalık kara alınır.

İşletme hesabı esasında tutulan defterde bu tazminat hasılat kaydedilir.

213 SAYILI VERGİ USUL KANUNU

4.KİTAP - CEZA HÜKÜMLERİ

CEZALAR

MADDE - 331

Vergi kanunları hükümlerine aykırı hareket edenler, bu kitapta yazılı vergi cezaları (vergi ziyaı cezası ve usulsüzlük cezaları) ve diğer cezalar ile cezalandırılırlar.

KÜÇÜKLERİN VE KİŞİTLİLERİN CEZA MUHATABI OLMADIĞI HALLER

MADDE - 332

Velayet ve vesayet altında bulunanlar veya işlerinin idaresi bir kayyıma tevdi edilmiş olanlar, kendilerine izafeten **veli, vasi veya kayyımın** vergi kanunlarına aykırı hareketlerinden dolayı cezaya muhatap tutulmazlar. **Bu hallerde cezanın muhatabı, veli, vasi veya kayyımdır.**

TÜZEL KİŞİLERİN SORUMLULUĞU

MADDE - 333

Tüzel kişilerin idare ve tasfiyesinde Vergi Kanununa aykırı hareketlerden tevellüt edecek vergi cezaları **tüzel kişiler adına kesilir.**

Tüzel kişilerin kanuni temsilcilerinin vergi sorumluluğu hakkındaki bu kanunun 10. maddesi hükmü vergi cezaları hakkında da uygulanır.

Bu Kanunun 359. maddesinde yazılı fiillerin işlenmesi halinde bu fiiller için 359. ve 360. maddelerde öngörülen cezalar **bu fiilleri işleyenler hakkında hükmolunur.**

(BKZ: Madde 10: Kanuni Temsilcilerin Ödevi, Madde 359: Kaçakçılık Suçları ve Cezaları, Madde 360:Cezadan İndirim)

DAMGA VERGİSİ VE DAMGA RESMİNDE SORUMLULUK

MADDE - 334

Damga Vergisi ve Damga Resmi uygulamalarında gerek nispi, gerek maktu vergi ve resimlerle ilgili cezadan sorumlu olanlar birden fazla olduğu takdirde, yekdiğerine müracaat hakları mahfuz kalmak üzere, **müteselsilen sorumlu tutulurlar.**

TEK FİİL VE ÇEŞİTLİ SUÇ İŞLENMESİ:

A)MUHTELİF VERGİ ZİYAINA SEBEBİYET VERİLMESİ

MADDE - 335

Vergi ziyai cezasında cezayı istilzam eden **tek bir fiil ile** başka neviden **birkaç vergi ziyaa** uğramış olursa her vergi bakımından ayrı ayrı ceza kesilir.

B) MUHTELİF CEZAYI İSTİ LZAM ETMESİ

MADDE - 336

Cezayı istilzam eden **tek bir fiil ile vergi ziyai** ve **usulsüzlük** birlikte işlenmiş olursa bunlara ait cezalardan sadece miktar itibariyle en ağır kesilir.

Usulsüzlük cezası kesilen bir fiil ile vergi ziyaina da sebebiyet verildiği sonradan anlaşıldığı takdirde, evvelce usulsüzlük cezası kesilmiş olması, bu cezanın ziyaa uğratılan vergiden dolayı kesilmesi gereken vergi ziyai cezası ile mukayesesine ve noksan kesilen cezanın ikmaline mani değildir.

FİİL AYRILIĞI

MADDE - 337

Ayrı ayrı yapılmış olan **vergi ziyai** veya **usulsüzlük**ten dolayı **ayrı ayrı ceza kesilir**. Şu kadarki, 352. maddede yazılı usulsüzlüklerden, aynı takvim yılı içinde aynı neviden birden fazla yapıldığı takdirde birden fazlasının herbiri için, birincisine ait cezanın dörtte biri kesilir.

Aynı nevi usulsüzlükten maksat, fiillerin 352. maddede gösterilen derece ve fıkralar itibariyle yekdiğerine mutabakatıdır. (BKZ: Madde 352: Usulsüzlük Dereceleri ve Cezaları)

MADDE - 338 - İŞTİRAK: (MÜLGA)

TEKERRÜR

MADDE - 339

Vergi ziyasına sebebiyet vermekten veya usulsüzlükten dolayı ceza kesilen ve cezası kesinleşenlere, **vergi ziyai cezasında** **cezanın kesinleştiği tarihi izleyen günden itibaren beşinci yılın isabet ettiği takvim yılının sonuna kadar**, **usulsüzlükte** **cezanın kesinleştiği tarihi izleyen günden itibaren ikinci yılın isabet ettiği takvim yılının sonuna kadar** tekrar ceza kesilmesi durumunda, **vergi ziyai cezası yüzde elli**, **usulsüzlük cezası yüzde yirmibeş** oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Şu kadar ki, artırım tutarı kesinleşen cezadan (kesinleşen birden fazla ceza olması durumunda bunlardan tutar itibarıyla en yükseğinden) fazla olamaz.

Birinci fıkrada yer alan **beş** ve **iki** yıllık sürelerin **hesabında**, artırıma esas alınan cezaların kesinleşme tarihi dikkate alınır.

SUÇLARDA BİRLEŞME

MADDE - 340

Bu kanunda yazılı **vergi ziyai cezası** ve **usulsüzlük cezaları** ile 359. maddede ve diğer kanunlarda yazılı cezalar; **ıçtima ve tekerrür hükümleri bakımından birleştirilemez.**

Bu Kanunla vergi cezasıyla cezalandırılan fiiller, aynı zamanda 359. maddeye göre suç teşkil ettiği takdirde vergi cezası kesilmesi söz konusu madde hükmüne göre takibat yapılmasına engel olmaz.

VERGİ ZİYAI

MADDE - 341

Vergi ziyai, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden, verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesini ifade eder.

Şahsi, medeni haller veya aile durumu hakkında gerçeğe aykırı beyanlar ile veya sair suretlerle verginin noksan tahakkuk ettirilmesine veya haksız yere geri verilmesine sebebiyet vermek de **vergi ziyai** hükmündedir.

Yukarıki fıkralarda yazılı hallerde verginin sonradan tahakkuk ettirilmesi veya tamamlanması veyahut haksız iadenin geri alınması ceza uygulanmasına mani teşkil etmez.

VERASET VE İNTİKAL VERGİSİNDE EK SÜRE

MADDE - 342

Veraset ve intikal vergisine ilişkin mükellefiyetlerde tahakkuk muamelesi yapılmak için beyanname verme süresinin sonundan başlayarak 15 gün beklenir. Beyanname bu süre içinde verilirse **vergi ziyaı** olmamış sayılır.

Ayrıca mükellefe tebliğ edilmek şartı ile yeniden 15 günlük bir mühlet verilir. Bu hususta da yukarıdaki hüküm cari olur.

EN AZ CEZA HADDİ

MADDE - 343

Damga vergisi ve damga resmi dolayısıyla kesilecek vergi cezaları, vergi ve resme tabi her varaka, senet ve ilan için **(120 TL)** liradan az olmaz. Diğer vergilerde her vergi için **(240 TL)** liraya baliğ olmayan cezalar kesilmez.

VERGİ ZİYAI CEZASI

MADDE - 344

341. maddede yazılı hallerde vergi ziyasına sebebiyet verildiği takdirde, mükellef veya sorumlu hakkında ziyaa uğratılan verginin **bir katı tutarında vergi ziyai cezası kesilir.**

Vergi ziyasına 359. maddede yazılı fiillerle sebebiyet verilmesi halinde **bu ceza üç kat, bu fiillere iştirak edenlere ise bir kat olarak uygulanır.**

Vergi incelemesine başlanılmasından veya takdir komisyonuna sevk edilmesinden sonra verilenler hariç olmak üzere, kanuni süresi geçtikten sonra verilen vergi beyannameleri için bu madde uyarınca kesilecek ceza **yüzde elli oranında uygulanır.**

Vergi kanunlarına göre mükellefiyet tesis ettirilmesi gerektiği halde bu zorunluluğa uyulmaksızın vergi dairesinin ıttılai dışında ticari, zirai veya mesleki faaliyette bulunmak suretiyle **vergi ziyai**na sebebiyet verilmesi durumunda, birinci, ikinci ve üçüncü fıkralara göre kesilecek vergi ziyai cezası **yüzde elli artırılarak uygulanır.** Aynı vergi türü ve dönemine ilişkin daha sonra yapılacak tarhiyatlar nedeniyle kesilecek vergi ziyai cezalarına da aynı artırım hükmü tatbik edilir.

(BKZ: Madde 341: Vergi Ziyai, Madde 359: Kaçakçılık Suçları ve Cezaları)

MADDE/345 - 350: (Mülga)

USULSÜZLÜĞÜN TARİFİ

MADDE - 351

Usulsüzlük vergi kanunlarının şekle ve usule müteallik hükümlerine riayet edilmemesidir.

USULSÜZLÜK DERECELERİ VE CEZALARI

MADDE - 352

Usulsüzlükler, aşağıda yazılı derecelere ve bu kanuna bağlı 1 sayılı cetvele göre cezalandırılır. Usulsüzlük fiili re'sen takdiri gerektirirse, bağlı 1 sayılı cetvelde yazılı cezalar **iki kat olarak kesilir.**

1. derece usulsüzlükler:

- 1. Vergi ve harç beyannamelerinin süresinde verilmemiş olması;**
- 2. Bu kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerden herhangi birinin tutulmamış olması;**
- 3. Defter kayıtlarının ve bunlarla ilgili vesikaların doğru bir vergi incelemesi yapılmasına imkan vermeyecek derecede noksan, usulsüz veya karışık olması;**
- 4. (Mülga)**
- 5. Çiftçiler tarafından 245. madde hükmüne göre muhtar ve ihtiyar heyetlerince yapılan davete müddetinde icabet edilmemesi;**
- 6. Bu Kanunun kayıt nizamına ait hükümlerine (Madde 215 - 219 ile mükerrer madde 242) uyulmamış olması (Her incelemede inceleme tarihine kadar aynı takvim yılı için tespit edilen usulsüzlükler tek fiil sayılır);**
- 7. İşe başlamanın zamanında bildirilmemesi;**
- 8. Tasdiki mecburi olan defterlerden herhangi birinin tasdik muamelesinin yaptırılmamış olması (Kanuni sürenin sonundan başlayarak 1 ay geçtikten sonra tasdik ettirilenler, tasdik ettirilmemiş sayılır.);**
- 9. Diğer ücretler üzerinden alınan Gelir Vergisinde, tarh zamanı geçtiği halde verginin tarh ettirilmemiş olması;**
- 10. (Mülga)**
- 11. Veraset ve intikal vergisi beyannamesinin 342. maddenin ikinci fıkrasında belirtilen süre içerisinde verilmiş olması.**

USULSÜZLÜK DERECELERİ VE CEZALARI

MADDE - 352

II. derece usulsüzlükler:

- 1. Veraset ve intikal Vergisi Beyannamelerinin süresinin sonundan başlayarak 342. maddenin 1. fıkrasında belirtilen süre içinde verilmiş olması;**
- 2. Ekim ve sayım beyanlarının süresi içinde veya kanunda istenilen bilgileri ihtiva edecek doğru bir şekilde yapılmaması;**
- 3. (Mülga)**
- 4. Vergi kanunlarında yazılı bildirmelerin zamanında yapılmamış olması (işe başlamayı bildirmek hariç);**
- 5. Vergi karnesinin süresinin sonundan başlayarak 15 gün geçtiği halde alınmamış olması;**
- 6. Tasdiki mecburi olan defterlerden herhangi birinin tasdik muamelesinin, süresinin sonundan başlayarak bir ay içinde yaptırılmış olması;**
- 7. Vergi beyannameleri, bildirimler, evrak ve vesikaların kanunen belli şekil ve muhteviyatı ve ekleri ile bunlarla ilgili olarak yapılan diğer düzenlemelere ilişkin hükümlere uyulmamış olması;**
- 8. Hesap veya muamelelerin doğruluk veya açıklığını bozmamak şartıyla bazı evrak ve vesikaların bulunmaması veya ibraz edilmemesi.**

ÖZEL USULSÜZLÜKLER VE CEZALARI

A) FATURA VE BENZERİ EVRAK VERİLMEMESİ VE ALINMAMASI İLE DİĞER ŞEKİL VE USUL HÜKÜMLERİNE UYULMAMASI SAYFA:1

MADDE - 353

1. Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dâhil olmak üzere, verilmesi ve alınması icabeden **fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu ile serbest meslek makbuzlarının** verilmemesi, alınmaması, düzenlenen bu belgelerde **gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi, bu belgelerin elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken Maliye Bakanlığınca belirlenen zorunlu haller hariç olmak üzere kâğıt olarak düzenlenmesi** ya da bu Kanunun 227., 231. ve 234. maddelerine göre hiç düzenlenmemiş sayılması halinde; bu belgeleri düzenlemek ve almak zorunda olanların her birine, **her bir belge için** bir takvim yılı içinde ilk tespit (**14.000 TL**) Türk lirasından, sonraki tespitlerde Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tutarlardan aşağı olmamak üzere bu belgelere yazılması gereken **meblağın veya meblağ farkının %10'u nispetinde özel usulsüzlük cezası kesilir.** Tek tespitte aynı neviden birden fazla belgenin düzenlenmediğinin tespit edilmesi durumunda her bir belge için ayrı ayrı ceza kesilir ancak bu tespit, bu bent uyarınca kesilecek ceza uygulamasında, Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tespit sayısının belirlenmesinde bir adet tespit olarak değerlendirilir. Şu kadar ki, bu bentte yer alan özel usulsüzlük cezasına tabi fiillerin, belgeleri almak zorunda olanlar tarafından, idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken süreyi takip eden beş iş günü içerisinde idareye bildirilmesi durumunda, alıcı adına özel usulsüzlük cezası kesilmez. Bu bent kapsamındaki belgelerin düzenlenmediğinin belgeyi almak zorunda olanlar tarafından, idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken süreyi takip eden **beş iş günü içerisinde** idareye bildirildiği durumlarda, belgeleri düzenlemek zorunda olanlar adına bu bentte yer alan **özel usulsüzlük cezası üç kat olarak uygulanır.** Bu bent kapsamındaki belgeler yerine bu Kanun kapsamında olmayan belgelerin düzenlenmesi halinde, belgeleri düzenlemek zorunda olanlar adına bu bentte yer alan **özel usulsüzlük cezası iki kat olarak uygulanır.** Bu bent kapsamındaki belgelerin yerine bu Kanun kapsamında olmayan belgelerin düzenlendiğinin belgeyi almak zorunda olanlar tarafından **beş iş günü içerisinde** idareye bildirildiği durumlarda, söz konusu belgeleri düzenleyenler adına bu bentte yer alan **cezalar altı kat olarak uygulanır.**

Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak tespit olunan yukarıda yazılı özel usulsüzlükler için kesilecek cezanın toplamı (**14.000.000 TL**) Türk lirasını geçemez.

ÖZEL USULSÜZLÜKLER VE CEZALARI

A) FATURA VE BENZERİ EVRAK VERİLMEMESİ VE ALINMAMASI İLE DİĞER ŞEKİL VE USUL HÜKÜMLERİNE UYULMAMASI SAYFA:2

MADDE - 353

2. Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dâhil olmak üzere, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihazla verilen fiş, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenlenme zorunluluğu getirilen belgelerin; düzenlenmediğinin, kullanılmadığının, bulundurulmadığının, düzenlenen belgelerin aslı ile örneğinde farklı meblağlara yer verildiğinin, gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğinin veya elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken Maliye Bakanlığınca belirlenen zorunlu haller hariç olmak üzere kâğıt olarak düzenlendiğinin tespiti ya da bu belgelerin bu Kanunun 227. maddesine göre hiç düzenlenmemiş sayılması halinde, her bir belge için bir takvim yılında ilk tespitte (14.000 TL) Türk lirası, sonraki tespitlerde Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tutarlarda **özel usulsüzlük cezası kesilir.** Tek tespitte aynı neviden birden fazla belgenin düzenlenmediğinin tespit edilmesi durumunda her bir belge için ayrı ayrı ceza kesilir ancak bu tespit, bu bent uyarınca kesilecek ceza uygulamasında, Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tespit sayısının belirlenmesinde bir adet tespit olarak değerlendirilir. Bu bent kapsamındaki belgelerin düzenlenmediğinin belge muhteviyatı işlemin muhatapları tarafından, idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken süreyi takip eden **beş iş günü içerisinde** idareye bildirilmesi durumunda, belgeleri düzenlemek zorunda olanlar adına bu bentte yer alan **özel usulsüzlük cezası üç kat olarak uygulanır.** Bu bent kapsamındaki belgeler yerine bu Kanun kapsamında olmayan belgelerin düzenlenmesi halinde, belgeleri düzenlemek zorunda olanlar adına bu bentte yer alan **özel usulsüzlük cezası iki kat olarak uygulanır.** Bu bent kapsamındaki belgelerin yerine bu Kanun kapsamında olmayan belgelerin düzenlendiğinin belge muhteviyatı işlemin muhatapları tarafından **beş iş günü içerisinde** idareye bildirildiği durumlarda, söz konusu belgeleri düzenleyenler adına bu bentte yer alan **cezalar altı kat olarak uygulanır.**

Ancak, her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı her bir tespit için (1.400.000 TL)

Türk lirasını, bir takvim yılı içinde ise (14.000.000 TL) Türk lirasını geçemez.

ÖZEL USULSÜZLÜKLER VE CEZALARI

A) FATURA VE BENZERİ EVRAK VERİLMEMESİ VE ALINMAMASI İLE DİĞER ŞEKİL VE USUL HÜKÜMLERİNE UYULMAMASI

SAYFA:3

MADDE - 353

3. 232. maddenin birinci fıkrasının 1 ila 5 numaralı bentlerinde sayılanlar dışında kalan kişilerin fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi ve giriş ve yolcu taşıma biletlerini **almadıklarının tespit edilmesi halinde** bunlara **her bir belge için (7.000 TL)** Türk lirası **özel usulsüzlük cezası kesilir**. Ancak, bu bent uyarınca kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı bir takvim yılı için **(70.000 TL)** Türk lirasını geçemez. Şu kadar ki, bu bent kapsamındaki kişiler tarafından, idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken tarihi takip eden **beş iş günü içerisinde** belgenin düzenlenmediğinin idareye **bildirilmesi durumunda**, bunlar adına **özel usulsüzlük cezası kesilmez**.

4. Günlük kasa defteri, günlük perakende satış ve hasılat defteri ile Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme **mecburiyeti getirilen defterlerin**; işyerinde bulundurulmaması, bu defterlere yazılması gereken işlemlerin günü gününe deftere kayıt edilmemesi veya yoklama ve incelemeye yetkili olanlara istendiğinde ibraz edilmemesi halleri ile vergi kanunlarının uygulanması bakımından levha bulundurma veya asma zorunluluğu bulunan mükelleflerin bu zorunluluğa uymamaları halinde **her tespit için (2.400 TL)** lira **özel usulsüzlük cezası kesilir**.

5. (Mülga)

6. Bu Kanuna göre belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ve kullanılmasına ilişkin kural ve standartlara uymayanlara **(90.000 TL)** Türk lirası **özel usulsüzlük cezası kesilir**.

7. Bu Kanunun 8. maddesinin son fıkrası uyarınca getirilen mecburiyete uymaksızın işlem yapanlara **her bir işlem için (2.800 TL)** lira **özel usulsüzlük cezası kesilir**. (BKZ: Madde 232: Fatura Kullanma Mecburiyeti, Madde 8: Mükellef ve Vergi Sorumlusu)

ÖZEL USULSÜZLÜKLER VE CEZALARI

A) FATURA VE BENZERİ EVRAK VERİLMEMESİ VE ALINMAMASI İLE DİĞER ŞEKİL VE USUL HÜKÜMLERİNE UYULMAMASI SAYFA:4

MADDE - 353

8. Belge basımı ile ilgili bildirim görevini belirlenen sürede yerine getirmeyen ya da bildirimini eksik veya hatalı yapan matbaa işletmecilerine (9.400) Türk lirası **özel usulsüzlük cezası kesilir**. Bildirim görevinin belirlenen sürede yerine getirilmemesi durumu ile bildirimin eksik veya hatalı yapılması durumunda kesilmesi gereken özel usulsüzlük cezası, bildirimin belirlenen sürenin sonundan başlayarak 30 gün içinde yapılması ya da eksik veya hatalı yapılan bildirimin aynı süre içerisinde tamamlanması veya düzeltilmesi durumunda **1/2 oranında uygulanır**. Ancak, bu bent uyarınca kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı bir takvim yılı içinde (1.800.000) TL'yi aşamaz.

9. 4358 sayılı Kanun uyarınca işlemlerinde vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kurum ve kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri Maliye Bakanlığının belirleyeceği standartlarda, araçlarla (yazı, manyetik ortam, disket, mikrofilm, mikro fiş gibi) ve zamanlarda yerine getirmeyenler hakkında (12.000 Türk lirası) **özel usulsüzlük cezası kesilir**. Ceza kesilenler, ödedikleri ceza için fiilleri ile ceza kesilmesine neden olan kişilere rücu edebilirler.

10. Bu Kanununun 127. maddesinin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına (21.000) Türk lirası **özel usulsüzlük cezası kesilir**.

11. Bu Kanunun mükerrer 227. maddesi uyarınca tasdik kapsamına alınan konularda yeminli mali müşavir tasdik raporunun aynı maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde belirtilen sürede ibraz edilmemesi durumunda, tasdik raporu ibraz şartı getirilen mükellef adına (330.000) Türk lirasından az ve (3.300.000) Türk lirasından fazla olmamak üzere, yararlanılması tasdik raporunun ibrazı şartına bağlanan tutarın **%5'i nispetinde özel usulsüzlük cezası kesilir**.

Bu maddede yazılı usulsüzlükler sonucunda vergi ziyayı da meydana geldiği takdirde bu ziyan gerektirdiği vergi cezaları ayrıca kesilir ve bu cezalar hakkında 336. madde hükmü uygulanmaz. (yetki maddesi) (BKZ: Madde 127:Yoklama, Madde 227: YMM Tasdik Raporları)

ÖZEL USULSÜZLÜKLER VE CEZALARI

B) VERASET VE İNTİKAL VERGİSİNDE

MADDE - 354: (MÜLGA)

İŞYERİ KAPATMA CEZASI

MÜKERRER MADDE - 354: (MÜLGA)

C) DAMGA VERGİSİNDE

MADDE - 355

Damga Vergisi **ödenmemiş veya noksan ödenmiş kâğıtları**, vergi ve cezası tahsil edilmeden tasdik eden veya örneklerini çıkarıp veren noterler adına her kâğıt için tahsil edilmeyen Damga Vergisi üzerinden **maktu vergilerde % 50, nispî vergilerde % 10 oranında özel usulsüzlük cezası kesilir.** Ancak, bu madde kapsamında kesilecek özel usulsüzlük cezaları her bir kâğıt için **(57,00 TL)** Türk lirasından az olamaz.

ÖZEL USULSÜZLÜKLER VE CEZALARI

BİLGİ VERMEKTEN ÇEKİNERLER İLE 107/A, 152/A, 153/A, MÜKERRER 242, 256, 257, MÜKERRER 257. MADDE VE GELİR VERGİSİ KANUNUNUN 98/A MADDESİ HÜKMÜNE UYMAYANLAR İÇİN CEZA
MÜKERRER MADDE - 355 **SAYFA:1**

Bu Kanunun 86., 148., 149., 150., mükerrer 242., 256. ve 257. maddelerinde yer alan zorunluluklar ile mükerrer 257. maddesi ve Gelir Vergisi Kanununun 98/A maddesi uyarınca getirilen zorunluluklara uymayan (Kamu idare ve müesseselerinde bilgi verme görevini yerine getirmeyen yöneticiler dahil);

1. Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında (28.000 TL) Türk Lirası,
2. İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında (14.000 TL) Türk Lirası,
3. Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında (7.000 TL) Türk Lirası,

Özel usulsüzlük cezası kesilir.

(BKZ: Madde 86: Zirai Kazançta Komisyonların Yetkileri, Madde 148: Bilgi Verme, Madde 149: Devamlı Bilgi Verme

Madde 150: Ölüm Vakalarını ve İntikalleri Bildirme, Mükerrer Madde 242: Elektronik Ortamdaki Kayıtlar ve Elektronik Cihazla Belge Düzenleme

Madde 256: Defter ve Belgelerle Diğer Kayıtların İbraz Mecburiyeti, Madde 257: Diğer Ödevler Mükerrer Madde 257: Yetki

GVK Madde 98/A: Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi

ÖZEL USULSÜZLÜKLER VE CEZALARI

BİLGİ VERMEKTEN ÇEKİNEKLER İLE 107/A, 152/A, 153/A, MÜKERRER 242, 256, 257, MÜKERRER 257. MADDE VE GELİR VERGİSİ KANUNUNUN 98/A MADDESİ HÜKMÜNE UYMAYANLAR İÇİN CEZA MÜKERRER MADDE - 355 SAYFA:2

Bu Kanunun 107/A maddesi uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlardan, bu fıkranın (1) numaralı bendinde yer alanlara (9.900 TL) Türk lirası, (2) numaralı bendinde yer alanlara (4.800 TL) Türk lirası, (3) numaralı bendinde yer alanlara (2.500 TL) Türk lirası **özel usulsüzlük cezası kesilir**. Mükerrer 257. maddenin birinci fıkrasının (7) numaralı bendi ile getirilen zorunluluklara uymayanlar ile aynı bent kapsamında bildirilmesi gereken alım, satım, kiralama, ilan ve reklama ilişkin bilgileri bildirmeyen, eksik veya yanıltıcı bildirimde bulunanlara, bildirilmeyen, eksik veya yanıltıcı bildirilen her bir alım, satım, kiralama, ilan ve reklama konu mal ve hizmete ilişkin bilgi ve diğer yükümlülükler için (1), (2) ve (3) numaralı bentler uyarınca **özel usulsüzlük cezası kesilir**, bu şekilde kesilen özel usulsüzlük cezası her bir bildirim için (14.000.000 TL) Türk lirasından fazla olamaz. Mükerrer 257. maddenin birinci fıkrasının (8) ve (10) numaralı bentleri uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlara, (1) numaralı bentte yer alan tutarın 10 katından az ve (14.000.000 TL) Türk lirasından fazla olmamak üzere, bir önceki hesap dönemine ait brüt satışlar toplamının **binde 3'ü tutarında özel usulsüzlük cezası kesilir**. 152/A maddesi veya mükerrer 257. maddenin birinci fıkrasının (9) numaralı bendi ile getirilen zorunluluklara uymayanlara (1) numaralı bentte yer alan **özel usulsüzlük cezasının 3 katı uygulanır**.

Bu hükmün uygulanması için, bilgi ve ibraz ödevinin yerine getirilmesiyle ilgili olarak yapılacak tebliğlerde bilginin verilmesi için **tayin olunan sürede cevap verilmemesi, eksik veya yanıltıcı bilgi verilmesi veya defter ve belge ibrazı için tayin olunan süre ile defter ve belgelerin süresinde ibraz edilmemesi** durumunda haklarında Kanunun ceza hükümlerinin uygulanması cihetine gidileceğinin ilgililere yazılı olarak bildirilmesi şarttır. **Ancak, bu ödevlerin yerine getirilmesine ilişkin usul ve esasların Maliye Bakanlığınca yapılan düzenleyici idari işlemlerle duyurulması halinde, ilgililere ayrıca yazılı olarak bildirilme şartı aranmaz.**

(BKZ: Madde 107/A: Elektronik Ortamda Tebliğ, Mükerrer Madde 257: Yetki, Madde 152/A: Uluslararası Anlaşmalar Gereğince Bilgi Değişimi)

ÖZEL USULSÜZLÜKLER VE CEZALARI

BİLGİ VERMEKTEN ÇEKİNERLER İLE 107/A, 152/A, 153/A, MÜKERRER 242, 256, 257, MÜKERRER 257. MADDE VE GELİR VERGİSİ KANUNUNUN 98/A MADDESİ HÜKMÜNE UYMAYANLAR İÇİN CEZA MÜKERRER MADDE - 355 SAYFA:3

Özel usulsüzlük cezası kesilmesine rağmen mecburiyetleri yerine getirmeyenlere yeniden süre verilerek bu mecburiyetleri yerine getirmeleri tebliğ olunur. Verilen sürede bu mecburiyetlerin yerine getirilmemesi halinde yukarıda yazılı **özel usulsüzlük cezaları bir kat artırılarak uygulanır.**

Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etme zorunluluğuna uymayanların her birine, **her bir işlem için bu maddeye göre uygulanan cezalardan az olmamak üzere işleme konu tutarın % 10'u nispetinde özel usulsüzlük cezası kesilir.** Bu şekilde ceza kesilenler hakkında üçüncü fıkra hükmü uygulanmaz. Ancak, bu fıkra uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı (28.000.000 TL) Türk lirasını geçemez. Tevsik zorunluluğuna aykırı bir şekilde ödeme yapanların, durumu ödemeyi takip eden **beş iş günü içerisinde kendiliğinden idareye bildirmesi halinde, ödemede bulunan adına bu fıkra uyarınca özel usulsüzlük cezası kesilmez.**

Mal teslimi veya hizmet ifalarına ilişkin tahsilatların, banka ve benzeri finans kurumları, ödeme kuruluşları veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi aracılığıyla başkalarının adı ve/veya hesabı kullanılarak yapılması durumunda, **her bir işlem için bu maddeye göre uygulanan cezalardan az olmamak üzere işleme konu tutarın % 10'u nispetinde, mal teslimi veya hizmet ifasını yapanlar ile adına ve/veya hesabına ödeme yapılanlara ayrı ayrı özel usulsüzlük cezası kesilir.** Bu şekilde ceza kesilen mükellefler hakkında üçüncü fıkra hükmü uygulanmaz. Ancak, bu fıkra uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı (28.000.000 TL) Türk lirasını geçemez.

ÖZEL USULSÜZLÜKLER VE CEZALARI

BİLGİ VERMEKTEN ÇEKİNERLER İLE 107/A, 152/A, 153/A, MÜKERRER 242, 256, 257, MÜKERRER 257. MADDE VE GELİR VERGİSİ KANUNUNUN 98/A MADDESİ HÜKMÜNE UYMAYANLAR İÇİN CEZA MÜKERRER MADDE - 355 SAYFA:4

23/2/2006 tarihli ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu uyarınca izin verilen durumlar hariç olmak üzere kredi kartı, banka kartı, ön ödemeli kart, karekod, elektronik cüzdan ve benzeri ödeme araçları kullanılmak suretiyle gerçekleştirilen tahsilatların, kendi mükellefiyeti adına kayıtlı olmayan ödeme sistemleri veya cihazları aracılığıyla yapılması durumunda, tahsilatı yapan mükelleflere ve kendi adına kayıtlı olan bu sistemleri veya cihazları kullandıranlara ayrı ayrı her bir işlem için bu maddeye göre tatbik olunan özel usulsüzlük cezasının üç katı uygulanır. Şu kadar ki, bu fıkra uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı (28.000.000 TL) Türk lirasını geçemez.

153/A maddesinin üçüncü ve müteakip fıkraları uyarınca istenilen teminatın süresinde verilmemesi veya tamamlanmaması halinde mezkur fıkralar kapsamında verilmesi veya tamamlanması gereken teminat tutarı kadar, teminatı vermeyenler veya tamamlamayanlar adına özel usulsüzlük cezası kesilir. Bu ceza hakkında, Kanunun 376. maddesi ile uzlaşma hükümleri uygulanmaz.

Elektronik ortamda beyanname verilmesi mecburiyetine uyulmaması halinde kesilmesi gereken özel usulsüzlük cezası, beyannamenin kanuni süresinin sonundan başlayarak elektronik ortamda 30 gün içinde verilmesi halinde 1/10 oranında, bu sürenin dolmasını takip eden 30 gün içinde verilmesi halinde ise 1/5 oranında uygulanır.

Elektronik ortamda bildirim veya form verilmesi mecburiyetine uyulmaması hâlinde kesilmesi gereken özel usulsüzlük cezası, bildirim veya formların belirlenen sürelerin sonundan başlayarak elektronik ortamda 3 gün içinde verilmesi halinde 1/10 oranında uygulanır. Elektronik ortamda verilme zorunluluğu getirilen bildirim veya formlara ilişkin olarak süresinden sonra düzeltme amacıyla verilen bildirim ve formların, belirlenen sürelerin sonundan itibaren 10 gün içinde verilmesi halinde özel usulsüzlük cezası kesilmez, takip eden 15 gün içinde verilmesi halinde ise kesilmesi gereken özel usulsüzlük cezası 1/5 oranında uygulanır. (BKZ: Madde 153/A: Teminat Uygulaması, Madde 376: Vergi Ziya, Usulsüzlük ve Özel Usulsüzlük Cezalarında İndirme)

ÖZEL USULSÜZLÜKLER VE CEZALARI

BİLGİ VERMEKTEN ÇEKİNERLER İLE 107/A, 152/A, 153/A, MÜKERRER 242, 256, 257, MÜKERRER 257. MADDE VE GELİR VERGİSİ KANUNUNUN 98/A MADDESİ HÜKMÜNE UYMAYANLAR İÇİN CEZA
MÜKERRER MADDE - 355 **SAYFA:5**

Elektronik ortamda beyanname ile bildirim ve form verme mecburiyetine uymayanlara bu maddeye göre ceza kesilmesi halinde, **352. maddenin birinci derece usulsüzlüklerle ilgili (1) numaralı bendi ile ikinci derece usulsüzlüklerle ilgili (7) numaralı bendi uyarınca ayrıca ceza kesilmez.**

Gelir Vergisi Kanununun 98/A maddesi uyarınca verilmesi gereken beyanname ile ilgili olarak bu maddeye veya 352. maddeye göre ceza kesilmesini gerektiren fiillerin, aynı zamanda 5510 sayılı Kanun uyarınca idari para cezası kesilmesini gerektirmesi durumunda **aynı fiillerden dolayı bu madde ve 352. madde uyarınca ayrıca ceza kesilmez.**

(BKZ: Madde 352: Usulsüzlük Dereceleri ve Cezaları, GVK Madde 98/A: Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi)

ÖZEL USULSÜZLÜKLER VE CEZALARI

BİLGİ VERMEKTEN ÇEKİNERLER İLE 107/A, 152/A, 153/A, MÜKERRER 242, 256, 257, MÜKERRER 257. MADDE VE GELİR VERGİSİ KANUNUNUN 98/A MADDESİ HÜKMÜNE UYMAYANLAR İÇİN CEZA MÜKERRER MADDE - 355 SAYFA:6

Ödeme kaydedici cihaz üreticisi veya ithalatçıları ile bu cihazlara ilişkin hizmet veren güvenli servis sağlayıcıları, bankalar, elektronik para kuruluşları, ödeme kuruluşları, şarj ağı işletme lisansı sahipleri ve elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, imzalanması, iletilmesi ve saklanması hususlarından herhangi biri için hizmet verme konusunda yetkilendirilenler ile sipariş, satış, muhasebe, stok takip ve benzeri programları kullandıran, teslim eden veya satan mükelleflerden; bu Kanunun 149., mükerrer 242. ve mükerrer 257. maddeleri uyarınca vergi güvenliğini sağlamak amacıyla, Hazine ve Maliye Bakanlığınca nitelikleri belirlenip onaylanan ve kullanma yükümlülüğü getirilen elektrikli, elektronik, manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemler haricindeki cihaz ve sistemleri veya kullanmaması gereken elektrikli, elektronik, manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemleri mükelleflere kullandıran, teslim eden veya satanlara, Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre bu cihaz ve sistemlerle entegre veya bağlantılı olarak çalışması gereken program, cihaz veya sistemleri gerekli entegrasyonu veya bağlantıyı yapmadan kullandıran, teslim eden veya satanlara, Hazine ve Maliye Bakanlığı veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarına bu cihaz ve sistemler tarafından aktarılması gereken belge, bilgi ve verilerin aktarılmasını sağlayacak sistemleri kurmayan veya 359. maddenin (ç) ve (d) bendi kapsamına girenler hariç olmak üzere bu sistemlerin gerçeğe uygun olmayan şekilde belge, bilgi ve veri aktarmasına sebebiyet verenler ile elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, imzalanması, iletilmesi ve saklanması ile bunlara ilişkin sistem ve yazılım gereksinimleri hususlarında Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen usul ve esaslara aykırı davrananlara **her bir tespit için ayrı ayrı olmak üzere birinci fıkranın (1) numaralı bendinde yer alan özel usulsüzlük cezasının on katı tutarında özel usulsüzlük cezası kesilir.** Ancak bu fıkra uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı (28.000.000 TL) Türk lirasını geçemez. Bu fıkraya göre ceza kesilmesini gerektiren fiillerin, aynı zamanda 6/12/1984 tarihli ve 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun uyarınca usulsüzlük veya özel usulsüzlük cezası kesilmesini gerektirmesi durumunda aynı fiillerden dolayı 3100 sayılı Kanun uyarınca ayrıca ceza kesilmez.

Tek bir fiilin bu maddede yer alan birden fazla özel usulsüzlük cezası kesilmesini gerektirmesi halinde bu cezalardan en ağırı kesilir.

MADDE - 356: MÜLGA

MADDE - 357: MÜLGA

KAÇAKÇILIĞA TEŞEBBÜS SUÇUNUN TARİFİ

MADDE - 358: MÜLGA

KAÇAKÇILIK SUÇLARI VE CEZALARI

MADDE - 359

SAYFA:1

a) Vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan;

1) Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapanlar, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açanlar veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydedenler,

2) Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar,

Hakkında on sekiz aydan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi, bu fıkra hükmünün uygulanmasında gizleme olarak kabul edilir. Gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belge ise, muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgedir.

KAÇAKÇILIK SUÇLARI VE CEZALARI

MADDE - 359

SAYFA:2

b) Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sahifelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belge, sahte belgedir.

c) Bu Kanun hükümlerine göre ancak Maliye Bakanlığı ile anlaşması bulunan kişilerin basabileceği belgeleri, Bakanlık ile anlaşması olmadığı halde basanlar veya bilerek kullananlar iki yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

KAÇAKÇILIK SUÇLARI VE CEZALARI

MADDE - 359

SAYFA:3

ç) Hazine ve Maliye Bakanlığınca yetkilendirilmediği halde, ödeme kaydedici cihaz mührünü kaldıran, donanım veya yazılımını değiştiren veya yetkilendirilmiş olsun ya da olmasın ödeme kaydedici cihazın hafıza birimlerine, elektronik devre elemanlarına veya harici donanım veya yazılımlarla olan bağlantı sistemine ya da kayıt dışı satışın önlenmesi için kurulan elektronik kontrol ve denetim sistemleri veya ilgili diğer sistemlere fiziksel veya bilişim yoluyla müdahale ederek; gerçekleştirilen satışlara ait mali belge veya bilgilerin cihazda kayıt altına alınmasını engelleyen, cihazda kayıt altına alınan bilgileri değiştiren veya silen, ödeme kaydedici cihaz veya bağlantılı diğer donanım ve sistemler ya da kayıt dışı satışın önlenmesi için kurulan elektronik kontrol ve denetim sistemleri veya ilgili diğer sistemler tarafından Hazine ve Maliye Bakanlığı veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarına elektronik ortamda iletilmesi gereken belge, bilgi veya verilerin iletilmesini önleyen veya bunların gerçeğe uygun olmayan şekilde iletilmesine sebebiyet verenler üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

KAÇAKÇILIK SUÇLARI VE CEZALARI

MADDE - 359

SAYFA:4

d) 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun ile düzenlenen piyasalarda, Hazine ve Maliye Bakanlığınca yetki verilip verilmediğine bakılmaksızın, mükerrer 257. maddenin birinci fıkrasının (6) numaralı bendi kapsamında vergi güvenliğini sağlamak amacıyla kullanılmasına zorunluluk getirilen özel etiket ve işaretlerle ürünlerin etiketlenmesi veya işaretlenmesi ve etiketlenen veya işaretlenen ürün bilgilerinin kurulan veri merkezine aktarılmasını sağlayan **sisteme fiziksel veya bilişim yoluyla müdahale ederek Hazine ve Maliye Bakanlığına elektronik ortamda iletilmesi gereken belge, bilgi veya verilerin iletmesini önleyenler veya bunların gerçeğe uygun olmayan şekilde iletilmesine sebebiyet verenler üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.**

KAÇAKÇILIK SUÇLARI VE CEZALARI

MADDE - 359

SAYFA:5

371. maddedeki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu ilgili makamlara bildirenler hakkında **bu madde hükmü uygulanmaz.**

Bu maddede yazılı fiillerle verginin ziyaa uğratıldığıının tespit edilmesine bağlı olarak tarh edilen verginin, gecikme faizi ve gecikme zammının tamamı ile kesilen cezaların yarısı ve buna isabet eden gecikme zammının; **soruşturma evresinde ödenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında, kovuşturma evresinde hüküm verilinceye kadar ödenmesi halinde ise verilecek ceza üçte bir oranında indirilir.**

Tarh edilen vergi ve vergi aslına bağlı olarak kesilen cezanın bulunmadığı durumlarda verilecek ceza yarı oranında indirilir.

Bu maddede düzenlenen suçların birden fazla takvim yılı veya vergilendirme dönemi içinde aynı suç işleme kararının icrası kapsamında işlenmesi halinde, Türk Ceza Kanununun 43. maddesi uygulanır.

Kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında bu maddede yazılı cezaların uygulanması 344. maddede yazılı vergi ziyaı cezasının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez.

(BKZ: Madde 371: Pişmanlık ve Islah, Madde 344: Vergi Ziya Cezası)

CEZADA İNDİRİM

MADDE - 360

359. maddede yazılı suçların işlenişine **iştirak eden suç ortaklarının** bu suçların işlenmesinde **menfaatinin bulunmaması halinde**, Türk Ceza Kanununun suça iştirak hükümlerine göre hakkında verilecek **cezanın yarısı indirilir.**

(BKZ: Madde 359: Kaçakçılık Suçları ve Cezaları)

MADDE - 361: MÜLGA

VERGİ MAHREMİYETİNİN İHLALİ

MADDE - 362

Bu Kanunda yazılı vergi mahremiyetine uymaya mecbur olan kimselerden bu **mahremiyeti ihlal edenler**, **Türk Ceza Kanununun 239. maddesi hükümlerine göre cezalandırılır.**

MÜKELLEFLERİN ÖZEL İŞLERİNİ YAPAN MEMURLAR

MADDE - 363

Bu Kanunun 6. maddesinin son fıkrası gereğince mükelleflerin vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili hesap, yazı ve sair özel işlerini yapmaları yasak edilen memurlardan bu yasağa aykırı harekette bulunanlar **Türk Ceza Kanununun 257. maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre cezalandırılır.** **Bu hareketlerle vergi ziyana neden olunması halinde, kişiye ayrıca bu Kanunun 344. maddesine göre vergi ziya cezası kesilir.**

(BKZ: Madde 344: Vergi Ziya Cezası)

CEZAYI GEREKTİREN OLAYIN TESBİTİ

MADDE - 364

Vergi cezalarını gerektiren olaylar **vergi dairelerince** veya **yoklamaya** ve **vergi incelemesine yetkili olanlar** tarafından tesbit olunur. Yoklama ve vergi incelemesi sırasında rastlanan, vergi cezasını gerektirici olayların, raporlarda gösterilmesi, delillerin kaybolması ihtimalinin bulunduğu hallerde bunların tutanakla tesbit edilmesi mecburidir.

CEZA KESME YETKİSİ

MADDE - 365

Vergi cezaları olayların ilgili bulunduğu vergi bakımından **mükellefin bağlı olduğu vergi dairesi tarafından kesilir.**

Damga Resmine ve pul ile alınan diğer vergilere müteallik olaylarda vergi cezasını kesecek vergi dairelerini Maliye Bakanlığı belli eder.

CEZA İHBARNAMESİ

MADDE - 366

Kesilen vergi cezaları ilgililere (**Ceza ihbarnamesi**) ile tebliğ olunur.

Ceza ihbarnamesinde aşağıdaki bilgiler bulunur:

1. İhbarnamenin sıra numarası;
2. Tanzim tarihi;
3. İlgililerin soyadı, adı ve unvanı;
4. Varsa mükellef numarası; (Mükellef hesap numarası)
5. İlgilinin açık adresi;
6. Olayın izahı; (Kanunun madde ve fıkra numaraları gösterilmek ve mevcut deliller bildirilmek suretiyle)
7. Olayın ilgili bulunduğu vergilendirme veya hesap dönemi;
8. Varsa cezanın ilgili bulunduğu vergiye ait ihbarnamenin tarih ve numarası;
9. Varsa tekerrür ve içtima durumu;
10. Vergi cezasının hesabı ve miktarı;
11. Vergi mahkemesinde dava açma süresi.

Cezayı gerektiren olayın tesbitine dair tutanak sureti ile inceleme raporunun birer örneği ihbarnameye bağlanır.

BAZI KAÇAKÇILIK SUÇLARININ CEZALANDIRILMASINDA USUL

MADDE - 367

Yaptıkları inceleme sırasında 359. maddede yazılı suçların işlendiğini tespit eden **Vergi Müfettişleri** ve **Vergi Müfettiş Yardımcıları** tarafından ilgili **rapor değerlendirme komisyonunun mütalaasıyla** doğrudan doğruya ve vergi incelemesine yetkili olan diğer memurlar tarafından ilgili rapor değerlendirme komisyonunun mütalaasıyla vergi dairesi başkanlığı veya defterdarlık tarafından keyfiyetin **Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesi mecburidir.**

359. maddede yazılı suçların işlendiğine sair suretlerle ıttıla hasıl eden Cumhuriyet başsavcılığı hemen ilgili vergi dairesini haberdar ederek inceleme yapılmasını talep eder.

Kamu davasının açılması, inceleme neticesinin Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesine talik olunur.

359. maddenin (ç) ve (d) fıkralarında yazılı suçların işlendiğinin inceleme sırasında tespiti halinde **incelemenin tamamlanması beklenmeksizin**, sair suretlerle öğrenilmesi halinde ise **incelemeye başlanmaksızın** **Vergi Müfettişleri** ve **Vergi Müfettiş Yardımcıları** tarafından bu tespitlere ilişkin rapor düzenlenir ve rapor değerlendirme komisyonunun mütalaasıyla birlikte keyfiyet **Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.** **Kamu davasının açılması için incelemenin tamamlanması şartı aranmaz.**

359. maddede yazılı suçlara ilişkin yürütülmekte olan soruşturma veya kovuşturmalarda mütalaaya konu filin, başka bir kişi tarafından veya başka bir kişiyle birlikte gerçekleştirildiğinin ortaya çıkması durumunda, bu kişi bakımından kamu davası açılması için rapor düzenlenmesi ve mütalaa verilmesi şartı aranmaz.

359. maddede yazılı suçlardan dolayı cezaya hükmedilmesi, **vergi ziyai cezası** veya **usulsüzlük cezalarının** ayrıca **uygulanmasına engel teşkil etmez.** (BKZ: Madde 359: Kaçakçılık Suçları ve Cezaları)

VERGİ CEZALARININ ÖDENME ZAMANI

MADDE - 368

Vergi Cezaları:

1. Cezaya karşı vergi mahkemesinde **dava açılmamışsa** dava açma süresinin bittiği tarihten;
2. Cezaya karşı **dava açılmışsa**, vergi mahkemesi kararı üzerine vergi dairesince düzenlenecek ihbarnamenin ilgiliye tebliğ tarihinden:

Başlayarak **bir ay içinde ödenir.**

YANILMA VE GÖRÜŞ DEĞİŞİKLİĞİ

MADDE - 369

Yetkili makamların mükellefin kendisine yazı ile yanlış izahat vermiş olmaları veya bir hükmün uygulanma tarzına ilişkin bir içtihadın değişmiş olması halinde **vergi cezası kesilmez ve gecikme faizi hesaplanmaz.**

Bir hükmün uygulanma tarzı hususunda **yetkili makamların** genel tebliğ veya sirkülerde değişiklik yapmak suretiyle görüş ve kanaatini değiştirmesi halinde, oluşan yeni görüş ve kanaate ilişkin genel tebliğ veya sirküler yayımlandığı tarihten itibaren geçerli olup, geriye dönük olarak uygulanamaz. **Şu kadar ki, bu hüküm yargı mercileri tarafından iptal edilen genel tebliğ ve sirküler hakkında uygulanmaz.**

İZAHA DAVET

SAYFA:1

MADDE - 370

a) Vergi incelemesine başlanılmadan veya takdir komisyonuna sevk edilmeden önce verginin ziyaa uğradığına delalet eden emareler bulunduğu dair yetkili merciler tarafından yapılmış ön tespitler hakkında tespit tarihine kadar ihbarda bulunulmamış olması kaydıyla **mükellefler izaha davet edilebilir**. Kendisine izaha davet yazısı tebliğ edilen mükellefler, davet konusu tespitle sınırlı olarak, bu **Kanunun 371. maddesinde yer alan pişmanlık hükümlerinden yararlanamaz**. İzaha davet yazısının tebliğ tarihinden itibaren **otuz günlük süre içerisinde izahta bulunulması durumunda, yapılan izah değerlendirilerek değerlendirme sonucunu içeren yazı mükellefe tebliğ edilir**.

1. Mükelleflerce yapılan izah sonucu **vergi ziyana sebebiyet verilmediğinin idarece anlaşılması hâlinde** mükellefler söz konusu tespitle ilgili olarak **vergi incelemesine tabi tutulmaz veya takdir komisyonuna sevk edilmez**.

2. Mükelleflerce yapılan **izahın yeterli bulunmaması hâlinde**, değerlendirme sonucunu içeren yazının tebliğ edildiği tarihten itibaren **otuz gün içerisinde; hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin verilmesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanması veya düzeltilmesi ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin, ödemenin geciktiği her ay ve kesri için, 6183 sayılı Kanunun 51. maddesinde belirtilen nispette uygulanacak gecikme zammı oranında bir zamlı aynı sürede ödenmesi şartıyla vergi ziyai cezası, ziyaa uğratılan vergi üzerinden %20 oranında kesilir**. Bu durum vergi incelemesi yapılmasına ve gerekirse tarhiyatın ikmaline engel teşkil etmez.

İZAHA DAVET

SAYFA:2

MADDE - 370

b) (a) fıkrası uyarınca yapılmış ön tespitlerin, verginin bu Kanunun 359. maddesinde yer alan fiillerle ziyaa uğratılmış olabileceğine ilişkin olması hâlinde bu kapsamdaki mükellefler **izaha davet edilmez**. Şu kadar ki, **sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanma fiilinin** işlenmiş olabileceğine dair yapılan ön tespitlerde, kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı, bir takvim yılında (700.000 TL) Türk lirasını geçmeyen veya bu tutarı geçse bile ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alışlarının %5'ini aşmayan mükelleflere ön tespite ilişkin **yazı tebliğ edilebilir**. Mükelleflerce, haklarında yapılan tespite ilişkin yazının tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde; hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin verilmesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanması veya düzeltilmesi ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin, ödemenin geciktiği her ay ve kesri için, 6183 sayılı Kanunun 51. maddesinde belirtilen nispette uygulanacak gecikme zammı oranında bir zamla aynı sürede ödenmesi şartıyla vergi ziyai cezası, **ziyaa uğratılan vergi üzerinden %20 oranında kesilir**. Bu durum vergi incelemesi yapılmasına ve gerekirse tarhiyatın ikmaline engel teşkil etmez. Bu fıkra kapsamında kendisine ön tespite ilişkin yazı tebliğ edilen mükellefler, tespitle sınırlı olarak bu Kanunun 371. maddesinde yer alan **pişmanlık hükümlerinden yararlanamaz**. Bu fıkroda yer alan tutar, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak bu Kanun uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanır.

c) (yetki maddesi)

PİŞMANLIK VE ISLAH

MADDE - 371

Beyana dayanan vergilerde vergi ziyaı cezasını gerektiren fiilleri işleyen mükelleflerle bunların işlenişine iştirak eden diğer kişilerin kanuna aykırı hareketlerini ilgili makamlara **kendiliğinden dilekçe ile haber vermesi hâlinde**, haklarında **aşağıda yazılı kayıt ve şartlarla vergi ziyaı cezası kesilmez.**

- 1. Mükellefin keyfiyeti haber verdiği tarihten önce** bir muhbir tarafından her hangi resmi bir makama dilekçe ile veya şifahi beyanı tutanakla tevsik edilmek suretiyle haber verilen husus hakkında **ihbarda bulunulmamış olması** (**Dilekçe veya tutanağın resmi kayıtlara geçirilmiş olması şarttır.**).
- 2. Haber verme dilekçesinin** yetkili memurlar tarafından mükellef nezdinde haber verilen olayın ilgili olduğu vergi türüne ilişkin bir vergi incelemesine başlandığı veya olayın ve ilgili olduğu vergi türünün takdir komisyonuna intikal ettirildiği **günden evvel** (Kaçakçılık suçu teşkil eden fiillerin işlendiğinin tespitinden önce) **verilmiş ve resmi kayıtlara geçirilmiş olması.**
- 3. Hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin** mükellefin haber verme dilekçesinin verildiği tarihten başlayarak **on beş gün içinde tevdi olunması.**
- 4. Eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının** mükellefin keyfiyeti haber verme tarihinden başlayarak **on beş gün içinde tamamlanması veya düzeltilmesi.**
- 5. Mükellefçe haber verilen ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin,** ödemenin geciktiği her ay ve kesri için, 6183 sayılı Kanunun 51. maddesinde belirtilen nispette uygulanacak **gecikme zammı oranında bir zamla birlikte haber verme tarihinden başlayarak on beş gün içinde ödenmesi.**

Bu madde hükümleri, emlak vergisi ile ilgili olarak uygulanmaz. (yetki maddesi)

ÖLÜM

MADDE - 372

Ölüm halinde vergi cezası düşer.

MÜCBİR SEBEPLER

MADDE - 373

Bu kanunda yazılı mücbir sebeplerden her hangi birinin vukua geldiği malum ise veya tevsik ve ispat olunursa vergi cezası kesilmez.

CEZA KESMEDE ZAMANAŞIMI

MADDE - 374

Aşağıda yazılı süreler geçtikten sonra vergi cezası kesilmez:

- 1. Vergi ziyai cezasında** cezanın bağlı olduğu vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın birinci gününden; **353. ve mükerrer 355. maddeler uyarınca kesilecek usulsüzlük** cezalarında, usulsüzlüğün yapıldığı yılı takip eden yılın birinci gününden başlayarak **beş yıl** (114. maddenin ikinci fıkrası hükmü ceza zamanaşımı için de geçerlidir.);
- 2. Usulsüzlükte**, usulsüzlüğün yapıldığı yılı takip eden yılın birinci gününden başlayarak **iki yıl**;

Ancak **336. madde hükmüne göre vergi ziyai cezası ile usulsüzlüğün birleşmesi halinde** kesilecek ceza, **vergi ziyai cezası için belli edilen zamanaşımı süresi içinde kesilir.**

Bu süreler içinde ceza ihbarnamesi tebliğ edilmekle zamanaşımı kesilmiş olur.

(BKZ: Madde 353: Fatura ve Benzeri Evrak Verilmemesi ve Alınmaması ile Diğer Şekil ve Usul Hükümlerine Uyulmaması,
Mükerrer Madde 355: Bilgi Vermekten Çekinenler ile 107/A, 152/A, 153/A, mükerrer 242, 256, 257, mükerrer 257. madde ve Gelir Vergisi Kanununun 98/A Maddesi Hükmüne Uymayanlar için Ceza Madde 114: Zamanaşımı Süreleri,
Madde 336: Tek Fiil ve Çeşitli Suç İşlenmesi/Muhtelif Cezayı İstilzam Etmesi),

VERGİ CEZALARINDA YAPILAN HATALAR

MADDE - 375

Vergi cezalarında yapılan hatalar, bu kanunda vergi hataları için belli edilen usul ve şartlara göre düzeltilir.

VERGİ ZİYAI, USULSÜZLÜK VE ÖZEL USULSÜZLÜK CEZALARINDA İNDİRME

MADDE - 376

Mükellef veya vergi sorumlusu;

1. İkmalen, resen veya idarece tarh edilen vergiyi veya vergi farkını ve vergi ziyaı, usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının yarısını ihbarnamelerin **tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde** ilgili vergi dairesine başvurarak vadesinde veya 6183 sayılı Kanunda belirtilen türden teminat göstererek vadenin bitmesinden itibaren **üç ay içinde ödeyeceğini bildirirse kesilen cezanın yarısı,**

2. (Mülga)

indirilir.

Mükellef veya vergi sorumlusu ödeyeceğini bildirdiği vergi ve vergi cezasını yukarıda yazılı süre içinde ödemez veya dava konusu yaparsa bu madde hükmünden faydalandırılmaz.

Yukarıdaki hükümler vergi aslına tabi olmaksızın kesilen usulsüzlük cezaları hakkında da uygulanır.

UZLAŞMANIN KONUSU, KAPSAMI, KOMİSYONLAR VE ŞEKLİ

EK MADDE - 1

SAYFA:1

Mükellef tarafından, ikmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergilere ilişkin **vergi ziyai cezaları** ile **(33.000 üzeri)** Türk lirasını aşan **usulsüzlük** ve **özel usulsüzlük cezalarının** (359. maddede yazılı fiillerle vergi ziyaya sebebiyet verilmesi halinde kesilen ceza ile bu fiillere iştirak edenlere kesilen ceza ve 370. maddenin (b) fıkrası kapsamında kendilerine ön tespiti ilişkin yazı tebliğ edilen mükelleflere mezkur maddeye göre kesilen ceza hariç) tahakkuk edecek miktarları konusunda, vergi ziyaya sebebiyet verilmesinin kanun hükümlerine yeterince nüfuz edememekten ya da 369. maddede yazılı yanılmadan kaynaklandığının veya bu Kanunun 116., 117. ve 118. maddelerinde yazılı vergi hataları ile bunun dışında her türlü maddi hata bulunduğu veya yargı kararları ile idarenin ihtilaf konusu olayda görüş farklılığının olduğunun ileri sürülmesi durumunda, **idare bu bölümde yer alan hükümler çerçevesinde mükellefler ile uzlaşabilir.** Uzlaşmaya konu edilebilecek usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının tespitinde cezayı gerektiren fiil bazında kesilecek toplam ceza tutarı dikkate alınır ve **(33.000 ve altı)** Türk lirasını aşmayan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları için Kanunun 376. maddesindeki indirim oranı %50 artırımlı olarak uygulanır.

UZLAŞMANIN KONUSU, KAPSAMI, KOMİSYONLAR VE ŞEKLİ

EK MADDE - 1

SAYFA:2

Uzlaşma talebi vergi ihbarnemesinin **tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yapılır.** Uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde yeniden uzlaşma talebinde bulunulamaz. Uzlaşmanın vaki olmadığına dair tutanağa idarenin nihai teklifi yazılır. Mükellef dava açma süresinin sonuna kadar teklif edilen cezayı kabul ettiğini yazılı olarak bildirirse bu takdirde uzlaşma sağlanmış sayılır. **Mükellef, uzlaşma görüşmelerinde, bağlı olduğu meslek odasından bir temsilci ve 3568 sayılı Kanuna göre kurulan meslek odasından bir meslek mensubu bulundurabilir.**

Sürekli, geçici ve merkezi uzlaşma komisyonlarının teşkili, uzlaşmaya müracaat etmeye yetkili olanların belirlenmesi, uzlaşmanın şekli, uzlaşmaya konu edilebilecek vergi, resim ve harçlara ilişkin cezaların belirlenmesi, uzlaşma komisyonlarının yetkileri, uzlaşmanın yapılmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. İl özel idareleri ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar için bu yönetmelik İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanır.

Maliye Bakanlığı vergi incelemesine dayanılarak kesilecek cezalarda tarhiyat öncesi uzlaşma yapılmasına izin verebilir.

EK MADDE - 2 / EK MADDE - 5 : MÜLGA

UZLAŞMA KOMİSYONU MUAMELELERİNİN KESİNLİĞİ EK MADDE - 6

Uzlaşma komisyonlarının tutacakları uzlaşma tutanakları kesin olup gereği vergi dairelerince derhal yerine getirilir. Mükellef veya adına ceza kesilen; üzerinde uzlaşılan ve tutanakla tespit olunan hususlar hakkında **dava açılmaz ve hiçbir mercie şikayette bulunamaz.**

UZLAŞMA VE VERGİ MAHKEMESİNDE DAVA AÇMA EK MADDE - 7

Müddeti içinde uzlaşma talebinde bulunan mükellef veya ceza muhatabı uzlaşma talep ettiği ceza için, **ancak uzlaşma vaki olmadığı takdirde dava açma yoluna gidebilir.**

Mükellef veya ceza muhatabı aynı ceza için **uzlaşma talebinden önce dava açmışsa **dava, uzlaşma işleminin sonuca bağlanmasından önce vergi mahkemelerince incelenmez;** herhangi bir sebeple incelenir ve karara bağlanırsa bu karar hükümsüz sayılır.**

Uzlaşmanın vaki olmaması halinde mükellef veya ceza muhatabı; **kesilen cezaya, uzlaşmanın vaki olmadığına dair tutanağın kendisine tebliğinden itibaren genel hükümler dairesinde ve yetkili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilir.** Bu takdirde, dava açma **müddeti bitmiş veya 15 günden az kalmış ise** bu müddet tutanağın tebliği tarihinden itibaren **15 gün** olarak uzar.

Uzlaşmanın vaki olmaması halinde, yukarıdaki ikinci fıkra uyarınca durdurulmuş olan davanın görülmesine, keyfiyetin vergi dairesince işarı üzerine **vergi mahkemesinde devam olunur.**

ÖDEME

EK MADDE - 8

Uzlaşma konusu yapılan cezalar;

- 1. Uzlaşma vaki olduğu takdirde,** uzlaşma tutanağı cezaların ödeme zamanlarından önce ilgiliye tebliğ edilmişse kanuni ödeme zamanlarında; ödeme zamanları kısmen veya tamamen geçtikten sonra tebliğ edilmişse ödeme süreleri geçmiş olanlar uzlaşma tutanağının tebliğinden itibaren **bir ay içinde;**
- 2. Uzlaşma vaki olmadığı takdirde,** bu Kanunun 368. madde hükmü ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27. maddesinin dördüncü fıkrası hükmü dairesinde;

ödenir.

UZLAŞMA VE CEZALARDA İNDİRME

EK MADDE - 9

Bu bölüm uyarınca üzerinde **uzlaşılan cezalar hakkında başkaca bir indirim uygulanmaz.**

Hakkında 376. maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi hükümleri uygulanan cezalar için bu bölüm hükümleri uygulanmaz. Mükellefin uzlaşma tutanağını imzalayıncaya kadar uzlaşma talebinden vazgeçtiğini beyanla hadiseye 376. maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi hükümlerinin uygulanmasını isteme hakkı mahfuzdur. (BKZ: Madde 376: Vergi Ziyatı, Usulsüzlük ve Özel Usulsüzlük Cezalarında İndirme)

EK MADDE - 10: MÜLGA

TARHİYAT ÖNCESİ UZLAŞMA

EK MADDE - 11

Maliye Bakanlığı, vergi incelemesine dayanılarak tarh edilecek vergilere ilişkin kesilecek vergi ziyai cezaları ile (33.000 üzeri) Türk lirasını aşan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarında (359. maddede yazılı fiillerle vergi ziyasına sebebiyet verilmesi halinde kesilecek ceza ile bu fiillere iştirak edenlere kesilecek ceza hariç) **tarhiyat öncesi uzlaşma yapılmasına izin verebilir.** Uzlaşmaya konu edilebilecek usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının tespitinde, cezayı gerektiren fiil bazında kesilecek toplam ceza tutarı dikkate alınır.

Tarhiyattan önce uzlaşmaya varılması halinde tutanakla tespit edilen bu husus hakkında dava açılmaz ve hiçbir mercie şikayette bulunulamaz.

Tarhiyat öncesi uzlaşmanın temini edilememiş veya uzlaşma müzakeresinde uzlaşmaya varılamamış olması halinde mükellefler veya ceza muhatabı olanlar cezanın kesilmesinden sonra uzlaşma talep edemezler.

Tarhiyat öncesi uzlaşmaya ilişkin esas ve usuller Yönetmelikte belirtilir.

EK MADDE-12 / EK MADDE-13: BKZ İLGİLİ KANUN MADDELERİ

KARŞILIKLI ANLAŞMA USULÜNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

EK MADDE 14: KARŞILIKLI ANLAŞMA USULÜNE BAŞVURU

EK MADDE 15: KARŞILIKLI ANLAŞMA USULÜ VE DAVA AÇMA

EK MADDE 16: KARŞILIKLI ANLAŞMA USULÜ BAŞVURUSUNUN NETİCELENDİRİLMESİ

EK MADDE 17: BAŞVURU ÖNCESİ AÇILAN DAVALAR VE UZLAŞMA TALEBİ

EK MADDE 18: DİĞER HUSUSLAR

BKZ: İLGİLİ KANUN MADDELERİ

213 SAYILI VERGİ USUL KANUNU

5.KİTAP - VERGİ DAVALARI

VERGİ MAHKEMESİNDE DAVA AÇMAYA YETKİLİ OLANLAR

MADDE - 377

Mükellefler ve **kendilerine vergi cezası kesilenler**, tarh edilen vergilere ve kesilen cezalara karşı vergi mahkemesinde dava açabilirler.

Vergi dairesi tadilat ve takdir komisyonlarınca tahmin ve takdir olunan matrahlara karşı **vergi mahkemesinde dava açabilir.**

Belediyelerde dava açma yetkisini belediye adına varidat müdürü, olmayan yerlerde hesap işleri müdürü veya o görevi yapan kullanır.

Vergi dairesi başkanlıkları ile vergi daireleri, **Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığınca belirlenen tutarları aşan davalarda Gelir İdaresi Başkanlığının** (**İl özel idareleri ile belediyeler, valilerin**) **muvafakatını almadan vergi mahkemesi kararları aleyhine temyiz yoluna gidemezler.**

Gelir İdaresi Başkanlığı, tespit edeceği hadlerle sınırlı olmak şartıyla, muvafakat verme yetkisini vergi dairesi müdürlüklerinin taraf bulunduğu davalar için vergi dairesi başkanlıklarına ve/veya defterdarlıklara devredebilir.

DAVA KONUSU

MADDE - 378

Vergi mahkemesinde dava açabilmek için verginin tarh edilmesi, cezanın kesilmesi, tadilat ve takdir komisyonları kararlarının tebliğ edilmiş olması; tevkif yoluyla alınan vergilerde istihkak sahiplerine ödemenin yapılmış ve ödemeyi yapan tarafından verginin kesilmiş olması **lazımdır**.

Mükellefler beyan ettikleri matrahlara ve bu matrahlar üzerinden tarh edilen vergilere karşı dava açamazlar. Bu Kanunun vergi hatalarına ait hükümleri mahfuzdur.

MÜKERRER MADDE - 378

Danıştay ve Vergi Mahkemelerinde yapılacak duruşmalarda, iddia ve savunmanın gerekli kıldığı hallerde, mahkeme vergi davasına konu olan tarhiyatın dayanağı incelemeyi yapmış bulunan inceleme elemanları ile, mükellefin duruşmada hazır bulundurduğu mali müşaviri veya muhasebecisini de dinler.

KANUN YOLUNDAN VAZGEÇME

MADDE - 379

SAYFA:1

Vergi/ceza ihbarnamesine karşı süresinde açılan davalarda, vergi mahkemesince verilen istinaf yolu açık kararlar ile bölge idare mahkemesince verilen temyiz yolu açık kararlarda (Danıştayın bozma kararı üzerine verilen kararlar hariç);

1. Kaldırılan vergi tutarının %60'ı, tasdik edilen vergi tutarının tamamı ile tasdik edilen vergi tutarına ilişkin vergi ziyai cezasının %75'i,

2. Bağlı olduğu vergi aslı dava konusu yapılmayan veya 359. maddede yazılı fiillere iştirak nedeniyle kesilen vergi ziyai cezaları ile usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının kaldırılan tutarının %25'i ve tasdik edilen tutarının %75'i,

mükellef için geçerli olan kanun yoluna başvuru süresi içerisinde, dava konusu vergi ve/veya vergi cezalarının tümü için kanun yolundan vazgeçildiğine ilişkin dilekçenin ilgili vergi dairesine verilmesi şartıyla kanun yolundan vazgeçme dilekçesinin verildiği tarih itibarıyla başkaca bir işleme gerek kalmaksızın tahakkuk eder.

Bu şekilde tahakkuk eden tutarlar tahakkuk tarihinden itibaren bir ay içinde ödenir. Bu maddeye göre tahakkuk eden vergi ve/veya vergi cezalarının %80'inin, hesaplanacak gecikme faizi ile birlikte bu sürede tamamen ödenmesi şartıyla, vergi ve ceza tutarından %20 oranında indirim yapılır. Şu kadar ki, tasdik edilerek tahakkuk eden vergi tutarında indirim yapılmaz. İndirim hükmünden yararlanılabilmesi için dava konusu yapılan ve bu maddeye göre tahakkuk eden vergi ve/veya vergi cezaları ile gecikme faizlerinin birlikte bu fıkra kapsamında ödenmesi şarttır.

KANUN YOLUNDAN VAZGEÇME

MADDE - 379

SAYFA:2

Kanun yolundan vazgeçme dilekçesi vergi dairesince ilgili yargı merciine gönderilir ve bu dilekçenin vergi dairesine verildiği tarih **kanun yolundan vazgeçme tarihi** olarak kabul edilir. Kanun yolundan vazgeçilmesi hâlinde idarece de ihtilaf sürdürülmez. Kanun yolundan vazgeçildiği hâlde istinaf veya temyiz yoluna başvurulması durumunda ise bu başvurular incelenmez.

Kanun yolundan vazgeçilen vergi ve vergi ziyaı cezası için bu maddeye göre yapılan tahakkuktan önce ödenen gecikme faizi ve gecikme zammı da dâhil tutarlar, bu madde hükmüne göre ödenecek tutarlara mahsup edilir.

Bu madde uyarınca istinaf ve temyiz yolundan vazgeçilen davaya ilişkin kararlarda hükmedilen yargılama giderleri, avukatlık ücretleri ve fer'ileri karşılıklı olarak talep edilmez ve bu alacaklar için icra takibi yapılamaz. (yetki maddesi)

MADDE/ 380 - 412: MÜLGA

MÜKELLEFLERİN İZAHAT TALEBİ

MADDE - 413

Mükellefler, Gelir İdaresi Başkanlığından veya bu hususta yetkili kıldığı makamlardan, vergi durumları ve vergi uygulaması bakımından **müphem ve tereddüdü mucip gördükleri hususlar hakkında yazı ile izahat isteyebilir.**

Gelir İdaresi Başkanlığı, kendisinden istenecek izahatı **özelge** ile cevaplandırabileceği gibi, aynı durumda olan tüm mükellefler bakımından uygulamaya yön vermek ve açıklık getirmek üzere **sirküler** de **yayımlayabilir.**

Sirküler ve özelgeler, Gelir İdaresi Başkanlığı bünyesinde, Gelir İdaresi Başkanı veya tevkil edeceği bir başkan yardımcısının başkanlığında en az üç daire başkanından müteşekkil bir komisyon marifetiyle oluşturulur.

Söz konusu komisyonda oluşturulmuş sirküler veya özelgeler ile konu, kapsam ve ilgili olduğu mevzuat bakımından tamamen aynı mahiyeti taşıyan bir hususta izahat talebinde bulunulması halinde, komisyon tarafından oluşturulan sirküler veya özelgelere uygun olmak şartıyla Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatı tarafından da özelgeler verilebilir.

Sirküler ve vergi mahremiyetine ilişkin hükümler göz önünde bulundurulmak şartıyla özelgeler, **Gelir İdaresi Başkanlığınca internet ortamında yayımlanır.**

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

KATILMA PAYI

MÜKERRER MADDE - 413: BKZ İLGİLİ KANUN MADDESİ

ÖZEL KANUNLARDAKİ HÜKÜMLERİN SAKLI OLDUĞU

MADDE - 414: BKZ İLGİLİ KANUN MADDESİ

YETKİ

MÜKERRER MADDE - 414: BKZ İLGİLİ KANUN MADDESİ

KALDIRILAN HÜKÜMLER

MADDE - 415: BKZ İLGİLİ KANUN MADDESİ

- SON -

Sunumda 213 sayılı Kanunun uygulamada en çok kullanılan maddelerine yer verilmiş olup kullanım alanı kısıtlı olan maddeler sunuma alınmamıştır. Sunuma dahil olması önerilen maddeler ile tespit edilen hataların düzeltilebilmesi için www.linkedin.com/in/rizaceylan adresi ile iletişime geçebilirsiniz.

Faydalı olması dileğiyle.

Rıza CEYLAN